

ကညီပီတၢ်အတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စၢ်တၢ်နၢ်

The Faiths and Traditional
Beliefs of the Karen People

ကညီဖိတဖှ်အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်

The Faiths and Traditional Beliefs of the Karen People

Drum Publication Group
P.O Box 66
Kanchanaburi 71000
Thailand

drum@drumpublications.org
www.drumpublications.org

March 2007

ISBN - 978-974-7292-70-1

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီ

“ ကညီဖိဒီးတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါ	၁
“ ပှၤကညီပှီၢ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်ဃဲ	၁၃
“ ကညီစှီၤတဖၣ်အလၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်အိၣ်ဘူး	၁၇
“ ကညီစှီၤတနီၤအတၢ်ရှၢၣ်လီၤဘါလီၤပှၤသံ	၂၂
“ ကညီပှီၢ်တဖၣ်အတၢ်ရှၢၣ်လီၤဘါလီၤပှၤသံ	၂၇
“ တၢ်ထၢပှၤယံးစးထီၣ်အိၣ်ထီၣ်အဂ့ၢ်	၃၂
“ ကညီပှီၢ်တဖၣ်ထၢတၢ်ယံးအမူး	၃၄
“ ပှၤကညီအလၢ်အလၢ်တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုတဖၣ်	၃၈
“ တၢ်ပနီၣ်လၢအကဲထီၣ်ဆိအသးဒီးတၢ်နၢ်အကလုာ်ကလုာ်	၄၂
“ ပှၢ်လိာ်တၢ်ဒီးတၢ်နၢ်အကလုာ်ကလုာ်	၄၇
“ ပှၤကညီလုာ်လၢတၢ်ဖးတၢ်ဒွးတဖၣ်	၅၂

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ပှၤကညီလၢပျၤတဖၣ်စ့ၢ်န့ၢ်မိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢ်ဒီးအိၣ်သကိးဒီးန့ၢ်ဆၢၣ်ထွဲဘၣ်
ထွဲဘၣ်ယံာ်တၢ်လံၤလၢအနီၣ်တဖၣ်အနီၣ်လံၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်လံၤလံၤ
ပှၤကညီတဖၣ်န့ၣ်လံၤလၢအအိၣ်ဒီးန့ၢ်ဆၢၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီးကစၢ်လၢအ
ပၤန့ၢ်ဆၢၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ်, ထံကစၢ်, ကစၢ်ကလိကစၢ်ဒီးပှၤက
စၢ်ဒီးကစၢ်အဂၤအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၢၣ်လၢခံၣ်မ့ၢ်လၢပှၤကညီအတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ရဲတံၤရဲသကိးအတက့ၤ
လဲၢ်ထီၣ်အယိပှၤကလုာ်ဂၤတဖၣ်အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ, အတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်
ဟဲန့ၣ်လီၤလၢပှၤကညီအကျိၤကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီကလုာ်အတၢ်ဘါအိၣ်
အကလုာ်ကလုာ်ဒ်ကယၢ်ပကဟ်ဖျါထီၣ်ထဲတၢ်ဘါတနီၤစီၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
တၢ်ထၢန့ၣ်စ့ၢ်ကိးမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢ်တၢ်န့ၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလံာ်တဘျီအပူၤအံၤဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢသရၣ်မၤလု
မ့ၢ်ကိၣ်အတၢ်ကွဲးလၢပယီၤကျိၣ် “ကရင်ရိုးရာသုတပဒေသာ” အလံာ်ပူၤ
န့ၣ်လီၤ. တၢ်တဲတဖၣ်အံၤတၢ်ကွဲးကျိးက့ၤအီၤဆူကညီကျိၣ်ဒ်မၤလုမ့ၢ်ကိၣ်
အတၢ်ကွဲးလၢပယီၤကျိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်တၢ်ရၤလီၤလံာ်လဲၢ်တၢ်မၤကရူၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤလံာ်တဘျီအံၤအတၢ်
ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သိးကမၤလၢပှၤထီၣ်န့ၢ်တၢ်လီၤဟိအသနၢ်ဆံးဆံးဖိတသနၢ်
အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးပဆၢမ့ၢ်လၢစ့ၢ်ကိးလၢကမ့ၢ်တၢ်ကဲဘျုးလၢကိၣ်ဖိတဖၣ်
အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိဒီးတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ

လၢပျၢၤပှၤကညီတဖၣ်ဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်ကစၢ်ဒီးအမ့ၢ်သ့ၣ်ကစၢ်, ဝၣ်ကစၢ်, ထံကစၢ်, ကီၢ်ကစၢ်, ကစၢ်ကလိကစၢ်အကလုာ်ကလုာ်ဒီးသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လၢသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါတဖၣ်ဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်အါအဝဲသ့ၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီတဖၣ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်အိၣ်မူလၢခံတယၣ်ဒီးတၢ်ဝံတၢ်ကလၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်လုာ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်တ့ၢ်မိၢ်ပၤလၢအစူးကွံာ်တ့ၢ်လံအသးတဖၣ်ဒီးဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဝဲလီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်လုာ်လၢထူသန့တၢ်လုာ်တၢ်ဟံတမံဒီးတၢ်ကိးအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဘူးလီၤ.

ပှၤကညီအသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်တကးဒီးဘၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ, အတၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်အကလုာ်ကလုာ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီလၢပျၢၤတဖၣ်မ့ၢ်လၢအအိၣ်လၢခိၣ်ပှၤလၢကျိးဒီးတၢ်ဆိၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ဘါအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်အယိထီၣ်ဘိအဝဲသ့ၣ်ပျံတၢ်ဖုးတၢ်ဒီးယုတၢ်ဒီးသန့အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအတီအလီၤဒီးအိၣ်မူမ့ၢ်ဆ့ၣ်မ့ၢ်ဂီၤယိယိဖိအယိပှၤတဲတၢ်မ့ၢ်သ့န့ၣ်န့ၣ်ဝဲညီညီဘျါဘျါလီၤ. အယိအဝဲသ့ၣ်အတၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်အိၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိကီၢ်မ့ၢ်န့ၣ်ပှၤယုသ့ၣ်ညါတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤလၢအမ့ၢ်အူး(၅)အဲၣ်(၆)စံၣ်စတံဘၢၣ်စၢၣ်ကွဲးတ့ၢ်ဝဲလံာ်တဘျီလၢအမံၤမ့ၢ်ပှၤကစၢ်ခိၣ်ဖိလၢကီၢ်ပယီၤ (The Hill People of Burma) အပူၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢပှၤကညီတဖၣ်ဖျါလၢအစူၢ်တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါကိးကလုာ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဖှ်အိၣ်ဒီးအတၢ်စ့ၣ်န့ၣ်, အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်အကလုာ်ကလုာ်အကျိပၣ်
ယုာ်ဒီးတလးကူဘူးဒီး (ဘျုးမစိၣ်ရ်) ဖိဝဲကိကရၢအတၢ်စ့ၣ်တၢ်န့ၣ်တဖှ်လီၤ.

ဘူးဒီးတၢ်ဘၣ် - တၢ်တသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်စးထီၣ်စ့ၣ်န့ၣ်ဘူးဒီးအတၢ်
ဘျုးတၢ်ဘၣ်အခါဖဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်ဖဲသုးဝနးဘျုးမံးသထူၣ်ကီၢ်ဂ့ၤဒီးအခါပုၤကညီ
တဖှ်ဟံးန့ၣ်က့ၤဝဲဘူးဒီးအတၢ်စ့ၣ်တၢ်န့ၣ်ဒီးပုၤတလၢဖိ (မိၣ်) တဖှ်အသိးန့ၣ်
လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်လၢတၢ်ထံၣ်န့ၣ်က့ၤတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်အလံာ်လၢပုၤတဖှ်, တၢ်သး
ဝံၣ်လၢတၢ်သးဝံၣ်တၢ်အိၣ်တဖှ်, ထါလၢပုၤတဖှ်လၢတၢ်ကွဲးသယဲၤစၢ်တၢ်အိၣ်
လၢတလၢနီၢ်တဖှ်အိၣ် ကွဲးတၢ်သးအယိန့ၣ်လီၤ.

ဖဲကီၢ်သထူၣ်ဟးဂီၤဖဲ ၄၁၉ နံၣ် (အ့ၣ်ဒံၣ် ၁၀၅၇) အယိပကထံၣ်ဘၣ်လၢပုၤက
ညီလၢပုၤတဖှ်စ့ၣ်န့ၣ်တၢ်လံာ်ဘူးဒီးအတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲကီၢ်သထူၣ်ဟးဂီၤ
အနံၣ်န့ၣ်ပုၤကညီလၢအမ့ၢ်ပုၤကညီလိာ်တၢ်မိၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ယုာ်ဆူဝဲထီၣ်ဝးလၢအ
အိၣ်လၢကီၢ်ကီၣ်တဲၣ်ကီၣ်ဆၢယုာ်ဒီးအခွအပုၤ, အဖိအမါတဖှ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲယုာ်
စိာ်ယုာ်စ့ၣ်ကီးဒီးလံာ်ပံတကး (ပိဋကတ်စာပေ) တဖှ်လၢဘၣ်တၢ်ကွဲးကျိးက့ၤအိၣ်
လၢကညီကျိာ်လၢမိၣ်ဒီးအကစၢ်ဒဲဒီးပုၤဘၣ်ယိးအိၣ်အဂၤ (၄၀) ညါန့ၣ်လီၤ.
ထါလၢပုၤတဖှ်အပူၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢပုၤကညီမၤလိဝဲလံာ်ပံတကး (ပိဋကတ်
ကျမ်းစာ) တဖှ်လၢကညီကျိာ်တစၢ်ဘၣ်တစၢ်န့ၣ်လီၤ.

တကးဒီးဘၣ်ဖဲ ၁၁၁၁ နံၣ် (အ့ၣ်ဒံၣ် ၁၇၄၉) အ့ၣ်ဝးစၢ်ခံစၢ်တစၢ်ဘူးကလၢန့ၣ်က
ညီမိာ်ထံးသီခါလၢအမံၤမ့ၢ်ဖုတၢ်မဲးသီခါမံၤ “အူန့ၣ်ဒီးမၤလၢ” န့ၣ်ဆံထီၣ်ရၤ
လီၤဘူးဒီးတၢ်ဘၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢကညီမိာ်ထံးအကျိးမ့ၢ်စ့ၣ်ကီးပုၤလၢအမံၤ
ဟူသၣ်ဖျါတဂၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲလဲၤမၤလိဝဲပံတကး (ပိဋကတ်တော်) တဖှ်လၢဝဲ
အ့ၣ်ဒီးမၤန့ၣ်စ့ၣ်ကီးတၢ်လၢကပီတဖှ်လၢဝဲအ့ၣ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်ကရၢအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဟဲက့ၤလၢအ့ၣ်ဝးစၢ်အဝဲဟဲက့ၤဘျီထီၣ်ဖျါဒီးသ့ၣ်လီၤအလီၢ်အိၣ်လီၢ်ဆိးဖဲဟီၣ်
သရိဒီးကွံကျိထံၣ်လိာ်သးအလီၢ်လၢတၢ်ကိးအိၣ်လၢကွဲးသဝီလၢအအိၣ်လၢကိးကရး

ကီၢ်ရှၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟံတရါဘၣ်ဃးဘူးဒးအဂ့ၢ်ဒီးရၤလီၤဝဲဘူးဒးအတၢ် သိၣ်တၢ်သီဆူကညီလၢအအိၣ်လၢဖၣ်အၣ်ဒီးကိးကရူးတဖၣ်အအိၣ်လီၤ. လၢ ကညီဘါဘူးဒးအကျါဖုတဲမဲမ့ၢ်ပှၤအဆိကတၢ်တဂၤလၢအကဲထီၣ်သီခါန့ၣ်လီၤ.

ပှၤကွဲးတၢ်ဖုတဲမဲအဂ့ၢ်န့ၣ်ကအိၣ်ဒီးဒၣ်ထဲအနံၣ်ခံကယၤဘျဲၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၤလဲၣ်ဂ့ၤ ပှၤကညီလၢအအိၣ်လၢကီၢ်လၢ်ခီတၢ်ပၤခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်စူၢ်န့ၣ်တၢ်လံဘူးဒးအတၢ် ဘူၣ်တၢ်ဘါလံန့ၣ်လီၤ. မိၣ် (တလၢၤနီၢ်) လၢအအိၣ်လၢယိၣ်လိာ်ကျိအထံၣ်, မိး တမးပိၣ်လဲၣ်က့ၣ်ကျိဒီးပျၢ်လိာ်ကျိအထံထၣ်စူတဖၣ်န့ၣ်စးထီၣ်စူၢ်န့ၣ်ဘူးဒးအ တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢအ့ၣ်ဒံ (AD) လွံၤယၤဖိၣ်နံၣ်လံန့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ ပှၤကညီလၢအအိၣ်ဆိးကျဲၣ်ကျိယုာ်ဒီးတလၢၤနီၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးကစးထီၣ်ဘူၣ်ထီၣ် ဘါထီၣ်ဘူးဒးလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တကတီၢ်ယီဝဲန့ၣ်ယၤမနုၤလီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိပှၤကညီကလုာ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤလၢ်ခီတဖၣ်န့ၣ်တၢ်တ ယၢ်လၢကစးထီၣ်စူၢ်က့ၤန့ၣ်က့ၤဘူးဒးအတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါလၢအ့ၣ်ဒံတဆံယၤဖိၣ် နံၣ်အကပိာ်ကပၤလံန့ၣ်လီၤ.

ခရံၣ်ဖိအတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ - ပှၤကညီကလုာ်န့ၣ်အကျါပှၤကဲထီၣ်ခရံၣ်ဖိအဆိ ကတၢ်တဂၤမ့ၢ်စီၤသၣ်ဃုၤန့ၣ်လီၤ. စီၤသၣ်ဃုၤမ့ၢ်ဝဲအမဲရကၤဘျၢထံခရံၣ်ဖိပှၤ စိာ်တၢ်သးခုကစီၣ်သရၣ်ဒီးကထၢၣ်ကူစၢၣ် အပျဲၣ်ဒီးအဝဲဘျၢထံဖဲလၢမ့ၤ ၁၆ သီ, ၁၈၂၈ နံၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤဆူဘျၢထံခရံၣ်ဖိအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤသၣ်ဃုၤစိာ်တၢ်သးခုကစီၣ်ဆူဒဲၣ်, မိၣ်လဲၣ်, ဝဲတက့ၣ်ဒီးရခၢၣ်ကီၢ်ဝဲသၣ် တွဲတဖၣ်ဒီးစူးကွံာ်အသးဖဲလၢစးပထုဘၢၣ် ၉ သီ, ၁၈၄၀ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲ စူးကွံာ်အသးတချုးလၢတၢ်ပာ်စုအီၤဒီးပာ်ထီၣ်အီၤလၢသရၣ်ဒိၣ်အလီၢ်ဒီးဘၣ် န့ၣ်လီၤ. အခါစဲန့ၣ်မ့ၢ်လၢကညီလံာ်မဲာ်ပျၢၣ်တဖၣ်တအိၣ်အယိဒ်သိးပှၤစိာ်တၢ် သးခုကစီၣ်တဖၣ်ကွဲးကျိၣ်ထံက့ၤလံာ်စီဆုံကသ့အဂီၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ပှၤကညီစီၤ ဒီးပျိာ်အလံာ်မဲာ်ပျၢၣ်လၢအဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢပယီၤလံာ်မဲာ်ပျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၈၃၇ နံၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကွဲးကျိၣ်ထံက့ၤလံာ်မးသဲဝံၤဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၈၄၃ နံၣ်န့ၣ်မၤဝံၤဝဲလံာ်စီဆုံအသိ ဒီတကတြၢၢ်ဒီးကွဲးဝံၤဝဲလံာ်စီဆုံလီၤလံာ်တကတြၢၢ်ဖဲ ၁၈၅၃ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိဖဲ ၁၉၅၃, လၢနီၣ်ဝဲဘၢၣ် ၂၁ သီတုၤ ၂၃ သီနံၣ်န့ၣ်တၢ်မၤလၢကပိၤလံာ်စီဆုံပွဲၤထီၣ်အနံၣ်တကယၤအမူးဖဲဝဲဒၣ်ပုၤကညီဘျၢထံခဝဲရၢၣ်လီၤဘီလီၤမုၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ ၁၈၄၃ နံၣ်န့ၣ်သရၣ်မူးကွီၣ်ဒီးသရၣ်ထွၣ်မိဒီးဟ်စုသးဒီးကဲထီၣ်သရၣ်ဒိၣ်အဆိကတၢ်လၢကညီမိအကျါန့ၣ်လီၤ. မိဖျိပုၤခံၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအယိခံၣ်အတၢ်ပုၤပုၤကညီကလုာ်အဂၢၤခံၣ်ထီၣ်ဒီးဘျၢထံဒီးကဲထီၣ်ဘျၢထံခရံၣ်မိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၈၃၇ နံၣ်လၢယန့ၣ်အါရံၤ ၁၂ သီ အနံၣ်န့ၣ်ဖုစၣ်ဖိၣ်လၢအမ့ၢ်ပုၤကညီပျီတဂၤစုၢ်က့ၤန့ၣ်က့ၤခရံၣ်ဒီးဒီးဘျၢအသးဒီးကဲထီၣ်ပုၤခရံၣ်မိအဆိကတၢ်လၢကညီပျီအကျါန့ၣ်လီၤ. တယံာ်ဘၣ်အလီၢ်ခံၣ်က့ၤဘျီထီၣ်ဝဲဘျၢထံခရံၣ်မိတၢ်ဘါယုၤသရိၣ်တဖျၢၣ်လၢန့ၣ်လီၤ. ပုၤကဲတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ်မ့ၢ်ဝဲသရၣ်ခူလိာ်ဒီးအဝဲကဲသရၣ်ဟ်စုအဆိကတၢ်တဂၤလၢကညီပျီအကျါန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်ဒီးကထၢၣ်မ့ၢ်စံာ်, ဒီးကထၢၣ်ကွီနသၢၣ်ဝဲဒီးသရၣ်ဒိၣ်အံၤဘူလး (Rev E, Bullard) ဒီးဒီးကထၢၣ်အဲၣ်(လ်) ဩတၢ်တဖၣ်ဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ကညီပျီလံာ်စီဆုံအဆိကတၢ်တဘျီလီၤ. ဖဲ ၁၈၇၈ နံၣ်ဖဲပတုဘၢၣ် (၁၇) သီနံၣ်န့ၣ်ဒီးကထၢၣ်အဲၣ်(လ်)ဩတၢ်ကွဲးဝံၤဝဲကညီပျီအလံာ်စီဆုံန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲကျိးရၤလီၤကညီပျီအလံာ်စီဆုံဖဲဝဲတက့ၣ်အဖဲရကၤဘျၢထံခရံၣ်မိတၢ်သးခုကစီၣ်လံာ်တးဖဲ ၁၈၈၃ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢကီၢ်ပယီၤပုၤခရံၣ်မိအတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါအဖုအကရၢအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဖဲရကၤဘျၢထံခရံၣ်မိတၢ်သးခုကစီၣ်အကရၢအံၤမ့ၢ်တၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါအတၢ်ကရၢကရိလၢအရၢဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. ကညီကလုာ်တဖၣ်အံၤအါလၢဘျၢထံ

ခရၢ်ဖိတခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီလၢအကဲထီၣ်ပှၤခရၢ်ဖိတဖၣ်တဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်
လုၢ်ထီၣ်ဟ်ထီၣ်သံၣ်ခိၣ်မုၢ်ဃါတဖၣ်လၢၤဘၣ်.

လဲကဲတၢ်ဘါ – တၢ်ဘါအံၤမ့ၢ်တၢ်ဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ကစၢ်လၢအမံၤမ့ၢ်ကွဲးအရံးယၣ်
(မ့) အရံးမ့းတၢ်ယးန့ၣ်လီၤ. လဲကဲတၢ်ဘါအံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢဖုထံၢ်
သီထီၣ်ဒီးဖဲမဲးကၣ်လံၣ်လၢအမ့ၢ်ကညီပျီၢ် ဖဲအ့ၣ်ဒၣ် ၁၈၆၁ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲ
သ့ၣ်တဖၣ်ဟ်ဒိၣ်ဟ်ကဲမုၢ်ဘူၣ်နံၤဒီးမၤစ့ၢ်ကိးဝဲမူးဖးဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်
ပဒုၣ်ဟးဆွဲးတၢ်မၤသံသးသမူဒီးအိၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်လၢတပၣ်ဒီးတၢ်သးသမူန့ၣ်လီၤ.

လဲကဲတၢ်ဘါန့ၣ်အိၣ်ဒီးအလံာ်လီၤဆီန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကိးဝဲလၢလံာ်ဆီဝဲး
န့ၣ်လီၤ. အူမိယဲၣ်လၢအအိၣ်လၢန့းခါသဝီတကၤဒုးအိၣ်ထီၣ်လံာ်ဆီဝဲးဖဲအ့ၣ်ဒၣ်
၁၈၄၆ ဖဲဖၣ်အၣ်ကီၢ်, ကွဲးကဘီကစၢ်ခိၣ်ထံး သီခါဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤတီခိၣ်ရိၣ်မဲလဲကဲတၢ်ဘါဖဲမဲးကၣ်လံၣ်စးထီၣ်ကွဲးဝဲလဲလဲတၢ်ဘါအလံာ်စီဆုံလၢ
အကိးဝဲ “ပၣ်ရၣ်ကံးရၣ်” ဖဲအ့ၣ်ဒၣ် ၁၈၆၁ နံၣ်ဖဲန့းခါသဝီန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ဟ်ပနီၣ်မုၢ်ဘူၣ်နံၤဒ်အမ့ၢ်မုၢ်နံၤလီၤဆီလၢကဘူၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်တၢ်ဟ်စီဆုံ
သးအဂီၢ်ဒီးဘီထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဘါလီၤလၢကဘါယွၤဒီးကကန့ၣ်တၢ်ဟ်တရါအဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘါလီၤအံၤပှၤကညီပျီၢ်တဖၣ်ကိးဝဲလၢ “ထမိး” န့ၣ်လီၤ. ဖဲထမိးတၢ်
ဘါလီၤအကပၤအိၣ်ဒီးယိၣ်တဖျၢၣ်ဒီးယိၣ်ဝဲန့ၣ်ကိးဝဲလၢ “ကလိၣ်ဝိဝိး” န့ၣ်လီၤ.

ပှၤဘါလဲကဲတၢ်ဘါအယိၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ဒ်ပှၤဘါဘူးဒးအယိၣ်တဖၣ်ဘၣ်. ယိၣ်အံၤ
တၢ်ဘီအီၤအခိၣ်ယီၢ်တဆံဝးဝးဒီးအထီအိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲအခိၣ်ယီၢ်တဆံတအိၣ်ဒီးအ
ခိၣ်ဒုဒီးအန့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အံၤအခါသးတီတီအိၣ်ဒီးတၢ်ဖးထီ
လၢတၢ်မၤအီၤလၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢအထီအိၣ်တဆံန့ၣ်ယီၢ်ဒီးလၢအခိၣ်စိးန့ၣ်တၢ်
ဟ်ထီၣ်ယိၣ်အသဒၤမုၢ် (ထိးတော်) တဘျုးလီၤ. သဒၤမုၢ် (ထိးတော်) အံၤတၢ်
ဘီအီၤဒီးသ့ၣ်ခွံကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ကိးဝဲတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါအခိၣ်အနၢ်တဖၣ်လၢဆယၣ်တိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆယၣ်တိၣ်တဖၣ်ဟံထီၣ်အခိၣ်ဆူၣ်ဝံၤဘိၣ်ထီၣ်အခိၣ်ဘိၣ်လၢခိၣ်ဖျၢၣ်ဝါဒီးကၤကညီတၢ်ကူတၢ်ကၤဆုဖးထီၣ်လၢအသးနီၣ်ပၣ်သ့ၣ်ဖးဒီးကူဝဲထဲကူလၢအအိၣ်ဒီးအကူၤဂီၤဂီၤလၢအခၢၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်ဒိၣ် (ဆယၣ်တိၣ်) တဖၣ်န့ၣ်အတၢ်သကဲၣ်ပဝးကဘၣ်ဂ့ၤ, ကဘၣ်သ့လံာ်သ့လံာ်, ကဘၣ်အိၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်သးဘၣ်, ကဘၣ်အိၣ်ဒီးသံၣ်လးယံာ်ထံၣ် (ငါးပါးသီလ) ဒီးပါရမံအထံၣ်တဆံ (ပါရမီဆယံပါး) န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါ, ဟီတရါဒီးတိခိၣ်ရိၣ်မဲလၢန့ၣ်သဝီတၢ်သ့ၣ်သးစုဒီးတၢ်သ့ၣ်အုးသးအုးအမူးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤစ့ၢ်န့ၣ်လဲကဲတၢ်ဘါန့ၣ်တဘါတၢ်ဂီၤတၢ်ဖျိၣ်, ယိၣ်မိၤဝၣ်မိၤတဖၣ်ဘၣ်. တအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးသီခါဒီးဖံဝါတဖၣ်ဘၣ်. မ့မ့ၢ်တခီအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲထဲလဲကဲအလံာ်စီဆုံလၢတၢ်ကွဲးအီၤလၢလံာ်လဲကဲန့ၣ်လီၤ. လဲကဲအလံာ်စီဆုံန့ၣ်အိၣ်ဝဲ ၂၆ ကတြုၤလီၤ.

သံၣ်လးယံာ်ထံၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤထွဲအီၤလၢမုၢ်ဘျၣ်န့ၣ်

- ၁. တဘၣ်မၤတၢ်ဘၣ်
- ၂. ကဘၣ်ကီၤအသး
- ၃. တဘၣ်တဲပှၤဂ့ၢ်ဘၣ်
- ၄. တဘၣ်လူၤတၢ်မုၢ်တၢ်ပျီၣ်, တဘၣ်ဂဲၤလိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲးဒီးတၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့တဖၣ်ဘၣ်.
- ၅. တဘၣ်မၤသံပှၤသးသမူ, တဘၣ်မၤဆူးမၤဆါပှၤဂ့ၢ်ပှၤဂ့ၢ်ဘၣ်.

ပါရမံအထံၣ်တဆံ

- ၁. ကဘၣ်ပဒုၣ်ဟးဆူးတၢ်မူၤတၢ်ဘျးကိးကလုာ်ဒီး
- ၂. တဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါ
- ၃. ကဘၣ်ပဒုၣ်ဟးဆူးတၢ်တဲအၢတဲသီပှၤဂ့ၢ်ဒီးတၢ်ယဲၤအိၣ်ပှၤဂ့ၢ်တဖၣ်

- ၄. တဘၣ်တဲတၢ်ကတိၤရၢၢ်ရၢၢ်စၢၢ်ဘၣ်.
- ၅. ကဘၣ်ပဒုၣ်ဟးဆွဲးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သးဟ့ၣ်ပၤဂၤဒီးတၢ်သ့ၣ်အ့ၣ်န့ၣ်သးအ့ၣ်န့ၣ်
- ၆. တဘၣ်အဲၣ်ဘၢမၤအဲၣ်ဘၢဝၤဘၣ်
- ၇. တဘၣ်မၤသံတၢ်ဘၣ်
- ၈. ကဘၣ်ဟးဆွဲးတၢ်တၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့
- ၉. တဘၣ်ဘီၣ် မ့တမ့ၢ် ဖီၣ်တၢ်စ့ကဝဲၤလၢအမၤသံပၤကညီသ့တဖၣ်ဘၣ်.
- ၁၀. ထီၣ်ဘိကဘၣ်သ့ၣ်နီၣ်သရၣ်သမၤတဖၣ်အဘျုးအဖီၣ်

ပၤဘၢလဲကဲတၢ်ဘၢဖိတဖၣ်န့ၣ်မၤတၢ်လုၢ်တၢ်တီၤလၢမ့ၢ်ဘူၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢမ့ၢ်ယဲၢ်န့ၣ် (မ့ၢ်ဖိဖး) အနံၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ကွဲဲဆၣ်မိၤဖိမိၤလၢအအိၣ်လၢမူခိၣ်တဖၣ်ဒီးဖုထံၢ်သီထီၣ်ဒီးဖဲမဲးကၣ်လံးလၢအမ့ၢ်အရဲးယၣ်ရှ့ၤပါတဖၣ်အမိၢ်အဟံၤလၢအမ့ၢ်ဖုထီၣ်ရှိးဒီးဖဲသံၣ်ရှိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်ကဘၣ်ကွဲဲ “ဟအံၣ်လၢအမ့ၢ် (သိကြာမင်း)” ဒီး “ဟပရၣ်လၢအမ့ၢ် (ဗြဟ္မာမင်း)” တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကွဲဲမ့ၢ်မုၢ်ယါလၢမူဖးဖိတဖၣ်ဝံၤဒီးဘၣ်ကွဲဲစၢ်ကိးဝဲမ့ၢ်ယါလၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤတဖၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကွဲဲမ့ၢ်ဝဲထံကစၢ်, ကီၢ်ကစၢ်, ကလံၤကစၢ်, မ့ၣ်အူကစၢ်, ကစၢ်ခိၣ်တၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်ဒီးကစၢ်ဒီးမ့ၢ်ယါအဂၤတဖၣ်လၢကဟဲအိၣ်သကိးအိၣ်သကိးတၢ်ဒီးကန့ၣ်သကိးပၤဟီၣ်တရါန့ၣ်လီၤ. ပၤလဲကဲတဖၣ်တမၤမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုအလုၢ်အလၢလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဘုးန့ၣ်ဘၣ်.

တလးကူ - လၢကညီပျီၣ်ကျိၣ်ကိးဝဲလၢ “တလၣ်ခူ” န့ၣ်လီၤ. တလးကူးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲမိၣ်အကျိၣ်ဒီးအခိပညီမ့ၢ်ဝဲပၤလၢအလၢပွဲၤဒီးတၢ်ဂ့ၤတၢ်ဝါ” တဖၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တလးကူတၢ်ဘၢအတၢ်ပညီမ့ၢ်ဝဲတၢ်ကမၤဟါမၢ်ကွံာ်ပၤကညီတဖၣ်အတၢ်ဘူၣ်ထီၣ်ဘၢထီၣ်နးမိၤခွဲၣ်မိၤ, သံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢကိးကရူး, ဟီသရီထံခံန့ၣ်တလးအ့ၣ်သးလၢအမံၤဟူသၣ်ဖျါတဂၤလၢအမံၤမ့ၢ်အ့ၣ်သးအစီယိးန့ၣ်အိၣ်ဒီးအပျီၣ်အ့ၣ်သးဘိသီးကွၣ်ဒီးဘိသီးကွၣ်အံၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢကိၣ်ဒိသဝီအမုၢ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အလီၢ်ဒီးဟီၣ်တရါဝဲပၤမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢအအိၣ်လၢသဝီအကပိၢ်ကပၤတဖၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတလးကူအ့ၣ်သးကရၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤ

အခါဖဲလဲၣ်န့ၣ်တၢ်တသ့ၣ်ညါအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဆၣ်တၢ်တယၢ်ဝဲလၢကမ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တယံၤတဘျုးဒီးဘျုးဒးအတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်အိၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်အကရၢဖဲကညီကီၢ်, ကိးကရူးကီၢ်ဆၣ်ထံမိၢ်ခံသဝီန့ၣ်လီၤ. ပကထံၣ်ဘၣ်အကရၢအဒုဖိတဖှ်လၢဖှ်အၣ်ဒီးကိးကရူးတၢ်လီၤအသဝီတနီၤစ့ၢ်ကိးလီၤ. ပှၤတလးကူးဖိတဖှ်န့ၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်အိၣ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးသူးသ့ၣ်လၢကပီၤလၢအဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တလးအံသးအဖှ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢအကဆီဒီးစီဆံၣ်ဒီးဟံၣ်ဒိၣ်ဟံၣ်ကဲဝဲန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ် “တလးအုမိး” အလၢၤပူၣ်, စူၣ်လၢမုးနံးအယီၣ်တဖှ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ညါန့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲယီၣ်သၢဖျၢၣ်လၢအဟံၣ်ကဲဝဲ (ဘုရား၊ တရားသံဃာ) တဖှ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲယီၣ်လၢအပူၤဖျးဒီးတၢ်တတၢ်တနီၤ, ယုတၢ်လၢပှၤ (အန္တရာယ်ကင်းဆုတောင်းပြည့်ဘုရား) တဖှ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤကညီလၢအဘၣ်မိၢ်လုၤပၢ်သံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါတဖှ်ဖဲအဆီတလဲက့ၤအသးဆူတလးကူန့ၣ်ကဘၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲတလးအုမိးအလၢၤပူၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဘျီထီၣ်လၢၤပူၣ်အခါကဘၣ်တဲဝဲ, “ယၤအံၤယတမ့ၢ်ပှၤကညီ ဖိလၢအဘျီထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်သံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါတဖှ်လၢၤဘၣ်. ယကဲထီၣ်တလးကူအုသးလံ” ဝံၤအဟံၣ်ဖိယိဖိကိးဂၤဒီးစ့ၢ်စ့ၢ်ကဘၣ်ဟဲဟံၣ်ပူၣ်ထီၣ်ဝဲလၢၤတဂၤတဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ပူၣ်ထီၣ်လၢၤဝံၤအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဆီကမိၣ်န့ၣ်ဝဲစူၣ်လၢမုးနံးယီၣ်လၢအအိၣ်လၢမုၢ်ယါကီၢ် (တာဝတိံသာ) ဒီးတ့ထီၣ်ဝဲယီၣ်ဝံၤကဘၣ်ဘျီထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခဲခဲအံၤမုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ် တဘၣ်ထီၣ်လၢၤသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါလၢၤအယိၣ်သိးသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါအၢတဖှ်မၤအၢအီၤတသ့အဂီၢ်ဒီးကပူၤဖျးလၢတၢ်အၢတၢ်သီအဂီၢ်ကဘၣ်ဘၣ်ထီၣ်ဝဲမုၢ်ယါဒိၣ်ယုဆံလွံၤဂၤဒီးကဘၣ်န့ၣ်လီၤဘၣ် “တမိး” တဖှ်, ဘၣ်ယီၣ်သၢဖျၢၣ်ဒီးယီၣ်လၢအပူၤဖျးဒီးတၢ်တတၢ်တနီၤဒီးယုတၢ်လၢပှၤတဖှ်တဆီဘၣ်တဆီဒီးကဲထီၣ်တလးကူတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတလးကူခါတဖၣ်တဘၣ်တၢ်အခိၣ်ဆူၣ်ဘၣ်. ကဘၣ်ဖျါအခိၣ်ဆူၣ်ဒီးခိၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ. တဘၣ်ကဆုၣ်ကၢဖျါဒီးကဘၣ်ကဆုၣ်ကၢလၢအသ့ၣ်ဖးအိၣ်လၢအမၢ်ညါလီၤ. တဘၣ်ကူထဲကူလၢအပျၢဘျးကဲးကိးအသးဒီးကဘၣ်ကူထဲကူလၢအအိၣ်ဒီးအတိၤဘျၢဘျၢတဖၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပိာ်မုၢ်တခီတဘၣ်ကူန့ၣ်လၢတၢ်ဆးအတိၤလၢအကပၤခံ ခိဘၣ်. ကဘၣ်ကူဝဲန့ၣ်အကွီၤတကွီၤယီတဖၣ်ဒီးဆုၣ်ကၢတခီကဘၣ်ကၢဝဲကညီဆုၣ်ကၢဖျါခိၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. တဘၣ်ကဆုၣ်ကၢသးနါပှၢသ့ၣ်ဖးတဖၣ်ဘၣ်. ညီန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ကၢဒၣ်ထဲကညီအတၢ်ကူတၢ်ကၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤကရၢဖိတဖၣ်တဘၣ်ဘုၣ်ဆီ, ထိးဒီးထီၣ်ဒုၣ်တဖၣ်ဘၣ်. တဘၣ်အိတၢ်မူတၢ်ဘျီး, တၢ်ကျိၣ်တၢ်စုဒီးကဘၣ်ကနၣ်ထူကလုာ်ယွၤကထိဒီးသးဟ့ဝဲတၢ်သ့ၣ်ပှၢထီၣ်ယွၤလီၤန့ၣ်လီၤ. နၢ်ဝဲလၢထူကလုာ်ယွၤကထိမၤနၢ်တၢ်ကိးမံၤဒီးန့ၣ်လီၤ.

မွဲတၢ်ဘုၣ်မစိၣ် (ဖိဝဲၤကိ) တၢ်ဘါ - ပုၤလၢအစးထီၣ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘါကရၢအံၤမ့ၢ်ဝဲဖုဘုၣ်မူဒီးလၢပယီၤကျိၣ်တၢ်ကိးအိၤလၢဘိဝဲးဆၣ် (ဖိးပိုၣ်ကံဆံ) န့ၣ်လီၤ. မွဲတၢ်ဘုၣ်မစိၣ်တၢ်ဘါအံၤလၢဖျါကျိၣ်တၢ်ကိးအိၤလၢဖိဝဲၤကိတၢ်ဘါန့ၣ်လီၤ. ဖဲဖုဘုၣ်မူစုးကွံာ်သးဝံၤအလီၢ်ခံပုၤလၢပံးဖိၣ်ထီၣ်အလီၢ်ဒီးဘုၣ်မစိၣ်တၢ်ဘါအခိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲစိတၢ်မ့ၢ်ဖိမ့ (ဖုကဆိဝါကစၢ်), စိၤထီမစၢ်ဒ်ဖိမ့ (ဖုကစၢ်ထိးဝဲပၢ်), စိၤကွီစၢ်ဒ်ဖိမ့ (ဖုတၢ်မူကစၢ်) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲဖုတၢ်မူကစၢ်စုးကွံာ်သးဝံၤအလီၢ်ခံအမၤဖိတၢ်မူကစၢ်ပံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖုဘုၣ်မူအတၢ်နၢ်န့ၣ်နီၢ်နီၢ်တခီဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢဘုၣ်မစိၣ်တရါလွံၤမံၤလၢအမ့ၢ်မွဲတၢ် (တၢ်အဲၣ်), ကရုးနၢ် (တၢ်သ့ၣ်ကညီသးကညီ), အူပုးခၢ် (တၢ်ပာ်မၤ), မူးဒီးတၢ် (တၢ်သးခုယုာ်ဒီးပုၤဂၤအတၢ်ဘူၣ်ဂ့ၤတီၢ်ဘၣ်) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မွဲတၢ်ဘုၣ်မစိၣ်အတၢ်ဘါန့ၣ်ပံးန့ၢ်ဝဲတၢ်ဂ့ၤလၢတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါအဂၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ခရံၣ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘူးဒးအတၢ်ဘါမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးမၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုဝဲဒီးကညီအလုာ်အလၢ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါကရၢန့ၣ်အိၣ်လၢ

မိၣ်ဘၣ်, စၣ်ပွးကူသဝီန့ၣ်လီၤ. တချုးပှၤန့ၣ်လီၤလၢကရၢအံၤအပူၤကဘၣ်လူၤ
ပိၣ်ထွဲတၢ်အၢၣ်လီၤ (၇) ထံၣ်အံၤလီၤ.

တၢ်အၢၣ်လီၤ (၇) ထံၣ်

- ၁. ယကမ့ၢ်ပှၤတဂၤလၢအတီဒီးယဟံၣ်ဖိယိဖိဒၣ်ယဲလီၤ.
- ၂. ယကမ့ၢ်ပှၤတဂၤလၢအတီဒီးယပှၤကလုာ်လီၤ.
- ၃. ယကတီဒီးယထံယကီၢ်တုၤယသံတစုလီၤ.
- ၄. ယကတီဒီးယထံယကီၢ်အခိၣ်အနၢ်တုၤယသံတစုလီၤ.
- ၅. ယကတီဒီးယတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါကရၢခိၣ်တုၤယသံတစုလီၤ.
- ၆. ယကလူၤပိၣ်ထွဲတၢ်အဲၣ်အကျဲသန့ဒီးတၢ်လၢကဘၣ်လူၤပိၣ်မၤထွဲလၢဘၣ်
တၢ်ဟံၣ်လီၤအီၤလၢတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါကရၢခိၣ်တဖၣ်တုၤလီၤတီၤလီၤလီၤ.
- ၇. စးထီၣ်မုၢ်တနံၤဒီးဆူညါယကပဒုၣ်ဟးဆွဲးတၢ်ဆိကမိၣ်အအၢအသိဒီးသံးမိၤ
ကံးမိၤ, ကသံၣ်မူၤဘျးဒီးတၢ်တၢ်ကျိၣ်တၢ်စုၢ်ကလုာ်ဒဲးလီၤ.

ညီၣ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ရၢလီၤလံာ်တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်လၢကဒုးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်အပှၤကရၢဖိတဖၣ်
လၢအတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါအကျဲသန့အယိပကဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအရဲဒိၣ်တနီၤန့ၣ်လီၤ.

မွဲးတၢ်ဘျၣ်မစိၣ်ကရၢန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤဖဲအ့ၣ်ဒၣ် ၁၈၆၆ နံၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်
ဘၣ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘါကရၢအံၤတခီမ့ၢ်ဝဲဒ်သိးကဆံထီၣ်ရၢလီၤမွဲးတၢ်ဘျၣ်မစိၣ်
တရါလၢအမ့ၢ်တၢ်အဲၣ်လိာ်ကွံလိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤဒီးကဘျီဘၣ်က့ၤပှၤသကဲာ်
ပဝးလၢအဟးဂီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဘျီ
ဘၣ်က့ၤအသကဲာ်ပဝးဒီးမ့ၢ်အဲၣ်လိာ်အသးကဒဲကဒဲမးဟီၣ်ခိၣ်အံၤကအိၣ်ပှၤဒီး
တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဖုဘုပှၤမူအိၣ်မူဒီးအခါဟီတရါဒီးတဲဘၣ်ဖိသၣ်လၢခံတစၢ်တဖၣ်လၢကဖီၣ်ကျၢၤ
ယာ်တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံအကျဲသန့ကအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်စူၤသးစူၤဒီးတၢ်ဆိၣ်လီၤသးတ

ဖၣ်ကိးမၢ်နံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲစါတိမစၢ်ဒ်ဖိမ့ (ဖုကစၢ်ထိးမဲၣ်) အစါန့ၣ်တမၢၤအပှၤ တၢ်ဘါကရၢဖိတဖၣ်ပၢ်တၢ်စုကဝဲၤလၢကမၤဘၣ်ဒိပှၤကညီဒီးဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိလၢ ဟံၣ်ပှၤမၢ်ဂ့ၤ, ဒ်သိးအသုတမၤသံဘၣ်တၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်တမၤအအိၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်သး ဘၣ်, ပျဲပှၤဖျဲးကျိၢ်ပနီၢ်အသးသမူဒီးပှၤကရၢဖိကိးဂၤတဘၣ်အိၣ်တၢ်ဖိးတၢ်ညၣ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲစါကွီစၢ်ဒ်ဖိမ့ (ဖုတၢ်မူကစၢ်) အစါန့ၣ်ကတမၢၤအပှၤကရၢဖိတဖၣ်ဖိၣ်တၢ် စုကဝဲၤဒီးပှၤကရၢဖိကိးဂၤကဘၣ်အိၣ်မူမၤထွဲဘၣ်မစိၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်ဒီး တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံးဒီးထူးထီၣ်ရၢလီၤစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ပလီၤလၢကရၢဖိတဖၣ်လၢက လူၤပိၢ်မၤထွဲဝဲထံကိၢ်ပဒိၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီကိးမံၤကိးစ့ဒီးန့ၣ်လီၤ.

ဒိဖျိပှၤဘၣ်မစိၣ်ကရၢဖိတဖၣ်စိၣ်တၢ်စုကဝဲၤတသ့အယိမၤစၢၤပဒိၣ်လၢတၢ်စုက ဝဲၤတကပၤမ့ၢ်တသ့ဘၣ်ဆၣ်မၤစၢၤဝဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ် ဝဲလၢလၢညါပှၤကညီဖိတဖၣ်အိၣ်မူတၢ်အိၣ်မူပတီၢ်မၢ်, ယိယိနံၤသက့ဒိဖျိလၢရဲ လိာ်ဘၣ်အသးဒီးပှၤထံဂ့ၢ်ကိၢ်ဂၤဖိတဖၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်ကွံာ်တၢ်ကွံာ်အလုၢ်အလၢ် ထူသန့, အတၢ်ဘူတၢ်ဘါတဖၣ်ဒီးစ့ၢ်က့ၤန့ၣ်က့ၤတၢ်ဘူတၢ်ဘါအဂၤတဖၣ်, ကဲ ထီၣ်က့ၤထံဂ့ၢ်ကိၢ်ဂၤအကုၢ်အပှၤ, ဘၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲပှၤထံဂ့ၢ်ကိၢ်ဂၤအတၢ်ကွဲၣ်လွဲ န့ၣ်အယိပှၤကညီအါဂၤစးထီၣ်အိၣ်သံးမိၤကဲမိၤ, တၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့, လံာ်န့ၣ်လီၤန့ၣ်တၢ်, ဖိၣ်စုကဝဲၤဒီးဟ့ၣ်တၢ်, တမ့ၢ်တၢ်ဒီးအတၢ်သကဲၣ်ပဝးဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖုဘုၣ်မူထံၣ်ဝဲလၢပှၤမ့ၢ်တဘျီဘၣ်က့ၤပပှၤကညီကလုာ်တဖၣ်အသကဲၣ်ပဝးဘၣ်ဒီး ကမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢထံကိၢ်ဒီးပှၤကလုာ်ဂီၢ်အယိအဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲမွဲး တၢ်ဘၣ်မစိၣ်တၢ်ဘူတၢ်ဘါကရၢလၢအပှၤကွံာ်အနံၣ်တကယၤဘျဲၣ်, ခံကယၤ ယၣ်ယၣ်လံာ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၢ်လၢဝဲလၢကစူးကါမွဲးတၢ်ဘၣ်မစိၣ်တၢ်ဘါအကျဲသန့ ဒီးကသ့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်က့ၤပကညီတဖၣ်အတၢ်သကဲၣ်ပသးဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်လၢအဂ့ၢ် န့ၣ်လီၤ.

မွဲးတၢ်ဘျုးမစိၣ်တၢ်ဘိကရၢတမ့ၢ်တၢ်ဘိလၢအဟဲလၢထံဂုၤကီၢ်ဂၤဘၣ်. တဆဲးကျိးလိာ်အသးဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤဒီးတအိၣ်လၢထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ပၤဖိလၢဘၣ်. မ့ၢ်တခါသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဘိကရၢအံၤလၢကအိၣ်ဒီးတၢ်ဘျုးတၢ်ဖျိၣ်လၢနီၢ်ခိၣ်သးခံၤလၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢတၢ်ဘိကရၢပူၤတဂၤလၢလၢအလၢလၢအသကဲၣ်ပဝးမ့ၢ်ဟးဂီၤန့ၣ်တၢ်ကထူးထီၣ်ကွံာ်အီၤလၢကရၢအပူၤတဘျီယီၤလီၤ. ကိးနံၤဒဲးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးအပုၤသ့ၣ်တဖှ်လၢကဟးဝဲသဆၣ်ထီၣ်အကရၢဖိတဖှ်လၢအသုတလဲၤကဟ်ကွံာ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျုးလၢကရၢခိၣ်ဟ်လီၤဝဲဒီးတကတီၢ်ယီၤကဟ်ကဲစ့ၢ်ကိးဝဲထံကီၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ.

ပုဂံကညီပျိုတဖန်အတိအကျအိပ်စက်

တော်လှန်ထိပ်ပတ်ထိပ်နှင့်လှည့်ပျိုကိုင်တော်ကိးအိပ်လှည့်အိပ်ယံးစီးစွဲကိုင်တော်
ကိးစွဲကိး အိပ်လှည့်အိပ်ဘူးလိပ်. တမ္ပတော်လှန်ထိပ်ပတ်ထိပ်သံခိုဉ်မုာ်ယါဘဉ်
စီးမုာ်တော်လှန်ထိပ်ပတ်ထိပ်ကဒါကွာမိာ်ပာ်ဖဲဖုအကလေးတဖန်နှင့်လိပ်.

အဝဲသွန်နာ်ဝဲလှည့်ပျိုပာ်ဖဲဖုတဖန်အကလေးအိပ်ဝဲနွံဂါလိပ်. အဝဲသွန်ဆိကမိာ်ဝဲ
လှည့်လှည့်နွံဂါအကျါတနီၤနီၤပူၤကွံာ်လှည့်ကတော်ကလေးစီးတနီၤနီၤဟးဝှာ်ဝါကဲ
ဒီးဒုာ်တော်ကလေးလိပ်. ကညီပျိုတဖန်ညီနုာ်ကွဲကဒါကွာမိာ်ပာ်ဖဲဖုအကလေးတဖန်
လှည့်ပာ်ကွာအိပ်သကိးတော်စီးအဝဲသွန်တနံာ်တဘျီနှင့်လိပ်.

ပုဂံလှည့်အဘဉ်တော်တိခိာ်ရိပ်မဲတော်လှည့်အိပ်ယံးအိပ်ဘူးအဂီၢ်နုာ်မုာ်ဟံာ်ကစာ်မုာ်
နှင့်လိပ်. မုာ်လှည့်နုာ်ပုဂံကညီတဖန်ဒူးဘူးတံာ်, ဒူးသွံာ်ထံအါထဲလှည့်အမိာ်တခိပု
အယိနှင့်လိပ်. တော်လှန်တော်လှည့်အိပ်တုာ်ဝဲလှည့်ပျိုတဖန်ပာ်အမိာ်လှည့်ဟံာ်ခိာ်
ယိခိာ်နှင့်လိပ်. အယိတော်ကိးကညီပျိုတဖန်လှည့်ထံးတုာ်မုာ်မဆါတနံၤအံၤနှင့်
လိပ်. ဖဲတိာ်မုာ်ဖိတကထီာ်ပုာ်ဒီးအိပ်ဒီးအဟံာ်အယိလံာ်နှင့်အကစာ်ဒုာ်ဝဲကဘဉ်တိ
ခိာ်ရိပ်မဲဝဲအဟံာ်အယိတော်အိပ်ယံးအိပ်ဘူးအမူးနှင့်လိပ်.

ပုဂံကညီပျိုတဖန်မုာ်ပုဂံလှည့်အဟံာ်ခိာ်ပာ်ကဲအမိာ်အဟံာ်တဖန်ခိာ်မးလိပ်. ကိးနံာ်ဒဲး
ဖဲနံၤခိာ်နံၤထီတဖန်နှင့်အဝဲသွန်ဟဲစိာ်တော်အိပ်တော်အိ, တံာ်နုာ်မုာ်ဆီဒီးဟဲဘျီ

ထီၣ်ဘါထီၣ်အမိၢ်အပၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီထီၣ်ဘါထီၣ်ဝဲထဲၣ်အမိၢ်အပၢ်အိၣ်
မူအခါမိၤဘၣ်. အမိၢ်အပၢ်တဖၣ်စူးကွၢ်အသးဝံၤအလီၢ်ခံၣ်လဲၣ်ဘျီထီၣ်ဘါ
ထီၣ်ဝဲကိးမုၢ်န့ၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဝဲအမိၢ်အပၢ်လၢအစူးကွၢ်
အသးတဖၣ်တန့ၣ်တဘျီတုၤအသံတစုန့ၣ်လီၤ.

ဒ်အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ကဲအမိၢ်အပၢ်တဖၣ်အသိးအဲၣ်အဖိအလံၤဒိၣ်မးလီၤ. ဘၣ်ယိၣ်ဝဲ
လၢအဖိတဖၣ်ကထီၣ်ပုၢ်လီၤဖးဒီးဟးဖးကွၢ်အဖူၣ်အထၢလီၤ. ဖိလံၤသ့ၣ်တဖၣ်
တဖိအထီၣ်ပုၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံၣ်မၤအိၣ်ခးမၤအိၣ်သံၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်အကစၢ်ဒၣ်ဝဲအဟံၣ်အ
ယီၤလီၤ. ဒိဖျိအဝဲသ့ၣ်မၤခးမၤသံၣ်အယိဘၣ်သးအလီၢ်ဆူတၢ်လီၢ်တတီၤဘၣ်တ
တီၤအယိယံၤထီၣ်ဒီးအမိၢ်အပၢ်အန့ၣ်ဖိထၢဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိတန့ၣ်တဘျီဖဲတၢ်စုၢ်လီၤသီန့ၣ်ကိးဖျိၣ်က့ၤအဖိအလံၤလၢတၢ်လီၢ်
ယံၤတဖၣ်ဒီးလုၢ်ထီၣ် ဟံၣ်ထီၣ်က့ၤတၢ်လၢဖဲဖုလၢအသံတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. လၢ
တၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယိအဝဲသ့ၣ်မၤန့ၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကထံၣ်လီၢ်ဘၣ်က့ၤအသးတန့ၣ်
တဘျီပှၤဒီးတၢ်သးခုန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဖိအလံၤအလီၤအလၢတဖၣ်ဟဲတုၤယီၤဒီးဖဲမုၢ်ဟါလီၤနီၣ်အဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်
လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်အဖဲအဖုတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဖိဟံၣ်စၢၤမ့ၤလၢအမိၢ်အပၢ်အ
ကလၢအဂီၢ်, ချိဟံၣ်စၢၤထိးညၣ်လၢတထၢန့ၣ်ဝဲအံၤသ့ၣ်ဝံၤထၢန့ၣ်လီၤဝဲဆူသ့ၣ်တိ
လီတဘျီအပူၤဒီးထၢန့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲထံတခွဲးလီၤ. ဖဲန့ၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိလၢအဟဲလၢလီၢ်
ယံၤလီၢ်ဘူးတဖၣ်ဆုၣ်နီၤကဝီၤလၢတိလီၤအကပၤလီၤ. ဝံၤအဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်ကိးဝဲ
အမိၢ်အပၢ်လၢအအိၣ်လၢအအံၤတယၣ်တဖၣ်အကလၢန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကိးဝဲ
လၢ, “မိၢ်ကလၢ, ပၢ်ကလၢလၢအအိၣ်လၢအအံၤတယၣ်သ့ၣ်စၢ, တနၤအံၤဟဲ
က့ၤဆူဖိလံၤအအိၣ်ဒီးဟဲက့ၤအိၣ်ထိးညၣ်, ထိးသ့ၣ်” လီၤ. အဝဲ သ့ၣ်ကိးဝဲဒ်အံၤ
ဝံၤအလီၢ်ခံၣ်ဝဲလၢအမိၢ်အပၢ်အကလၢတဖၣ်ဟဲတုၤလံၤအယိတဲဝဲအမိၢ်အပၢ်
အကလၢလၢတချုးအိၣ်တၢ်သ့စုတက့ၢ်လီၤ. ဒီးရှုးကဒီးဝဲတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢတၢ်က
တဲၣ်ကတီၤဟံၣ်စၢၤဝံၤအံၤသ့အိၣ်မ့ၢ်ဝံၤဒီးအိၣ်ထံတက့ၢ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်အိၣ်မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုကလၢတဖၣ်ဝံၤဟံၣ်ခိၣ်ယီၣ်ခိၣ် (မိၢ်ဒီးပၢ်) ကဘၣ်စိၣ်ပံၤအိၣ်
ထိးညၣ်တဂၤတစးလီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံပုၤဟဲမူးအဒိၣ်တုၤလၢအဆဲးခဲလၢကဘၣ်
စိၣ်ပံၤအိၣ်ထိးညၣ်တဂၤတစးဝံၤအိၣ်ထံလၢထံခွးပုၤတဂၤတကွဲးလီၤ. ခိဖျိဟံၣ်ဖိယီဖိ
အနီၣ်ဂံၢ်အါအယိမ့ၤဒီးထိးညၣ်လၢကွံာ်စိဖုကလၢန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်မိၢ်ပၢ်အကလၢအခါဖိသၣ်တဖၣ်ကဘၣ်အိၣ်ဘျၣ်ကလၢလီၤ.
ဖိသၣ်တဘၣ်ဂဲၤ မ့တမ့ၢ် မၤသီၣ်မၤသဲတၢ်ဘၣ်. ကဘၣ်အိၣ်ယိကဒိမုၢ်မုၢ်ခုၣ်ခုၣ်
ဘျၣ်ဘျၣ်ဘျၣ်ဘျၣ်န့ၣ်လီၤ.

မိၢ်လၢအကဲဟံၣ်ခိၣ်ယီၣ်ခိၣ်တဂၤဒုးလံာ်ထီၣ်အဖိအလံာ်တဖၣ်လၢပျံၤလၢတၢ်ပိၤအိၤ
ဒီးထၢန့ၣ်ထူ မ့တမ့ၢ် စ့အဘျီၣ်အစၢ်ဖိတဖၣ်တဂၤတကွီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်လံာ်
ထီၣ်ဖဲပျံၤဝံၤန့ၣ်တၢ်အိၣ်ယဲအိၣ်ဘျးအမူးဝံၤဝဲလံာ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်
တဟးမံလၢတၢ်လီၢ်အဂၤဘၣ်ဒီးမံသကိးဝဲဒၣ်တပူၤယီၣ်န့ၣ်လီၤ. နၢဝဲအံၤန့ၣ်
အဝဲသ့ၣ်ဘါထီၣ်အဖဲအဖုလၢအမိၢ်တကပၤန့ၣ်လီၤ.

မၤကဒီးတနံၤဟါခိလီၤန့ၣ်ဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဝဲအဖဲအဖုလၢအပၢ်တခီပၤဒ်အမၤဝဲဖဲ
မၤဟါကၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ကညီပျိုတဖၣ်မ့ၢ်လၢဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်မိၢ်လၢဟံၣ်ခိၣ်ယီၣ်ခိၣ်
ဒီးတၢ်ကိးအိၤလၢ “မိၢ်ထံး” အယိဘၣ်ဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဆိဝဲအဖဲအဖုလၢအမိၢ်တ
ကပၤလီၤ. ဖဲအဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်ဖဲဖုလၢအပၢ်တကပၤဝံၤန့ၣ်ဘၣ်မံသကိးကဒီးဝဲ
တနၢလီၤ. ဘၣ်ဒုးလံာ်စ့ကိးပုၤလၢအဟဲတဖၣ်အဖဲထူဖဲစ့တဂၤတပျံၤလီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်အဖဲအဖုလၢအမိၢ်တခီဒီးအပၢ်တခီလၢမ့ၤဒီးထီၣ်ညၣ်
ဝံၤအလီၢ်ခံတၢ်အိၣ်ဘျးအိၣ်ယဲဝဲဝဲဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. လၢခံတနံၤဖိတဖၣ်က့ၤဆူတဂၤဆူ
အဟံၣ်, တဂၤဆူအတၢ်မၤလီၢ်, တဂၤဆူအဆးအသံၣ်ဒၣ်ဝဲစ့စ့န့ၣ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်လၢကဝံၤတနံၤဒီးတၢ်စူၤကဒီးအသိတဘျီန့ၣ်ဖိလံာ်တဖၣ်ဟဲက့ၤဆူအမိၢ်အပၢ်
အဟံၣ်ဒီးဟဲက့ၤမၤလုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်အိၣ်ဘျးတဖၣ်လီၤ. လၢကျဲၣ်အံၤကညီပျို

တဖှ်အိၣ်ဘျုးကိးန့ၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ဖဲမိၢ်ပၢ်ခံၤစူးကွံာ်အသးန့ၣ်ဖိမုၢ်ဖိခါတဖှ်စိာ်
မူစိာ်ဂၤကွၢ်တၢ်လုၢ်တၢ်လၢ်တဖှ်အံၤဒီးကွၢ်မၤကွၢ်တၢ်လၢ်တဖှ်အဟံၣ်အန့ၣ်
ဖိထၢဖိဒၣ်တၢ်အလီၤန့ၣ်လီၤ.

ကညီပျီၢ်တဖှ်စိာ်မူစိာ်ဂၤတၢ်အိၣ်ဘျုးအံၤဒီးမၤတၢ်သညးသပျီၢ်အပူၤတစၢ်ဘၣ်
တစၢ်, လၢခံၤမုၢ်လၢကျိၣ်စ့တၢ်ကိာ်ခဲအယိမုၢ်ဂ့ၤ, လၢတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤဖိခိၣ်မုၢ်ဂ့ၤထိး
အလီၤန့ၣ်သုကွၢ်တၢ်လၢ်တဖှ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံၤတဆိဘၣ်တဆိသုကွၢ်တၢ်လၢ်တဖှ်
မ့ၤ, ပအံၤ, မ့ၤတၢ်ပံာ်ဒီးလၢခံၤန့ၣ်မၤကွၢ်တၢ်လၢ်တဖှ်ဒီးန့ၣ်သိဝဲာ်ယုၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအ
ကျိၣ်အစ့အါတဖှ်မၤတၢ်ဒီးထိးဒီးဆိမိၢ်န့ၣ်သန့ကွၢ်ပုၤလၢအဖျိၣ်အယၢ်တဖှ်တခီ
မၤတၢ်လၢ်တဖှ်, မ့ၤ, ပအံၤ, မ့ၤတၢ်ပံာ်, မ့ၤဒီးန့ၣ်သိဝဲာ်ယုၤတကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

လၢညါမုၢ်လၢထူအါစ့အါအယိပုၤလၢအအိၣ်ဘျုးတဖှ်ဟ့ၣ်အပူၤဟံၣ်ဖိယိဖိလၢဖဲ
ထူဖဲစ့န့ၣ်သန့ကွၢ်လၢခံၤဟ့ၣ်တဲဖဲထူ, ဖဲစ့တန့ၣ်လၢတၢ်. လၢထူအလီၤလံာ်တဲသ့ၣ်
လးဒီးလၢစ့အလီၤလံာ်တဲသ့ၣ်ယိလီၤ. သ့ၣ်လးဒီးဘဲယိတဖှ်အံၤဘိၣ်ဘဲတၢ်
ကံးညၢဒီးလံာ်ထီၣ်တဲလၢအကိာ်ဘိအလီၤတကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

တုၤခဲအံၤပုၤတနီၤအိၣ်ဘျုးအိၣ်ယဲးဒီးတနီၤအိၣ်တဲထိး, တနီၤအိၣ်တဲဆိ, ညၢ, ပအံၤ,
မ့ၤဝါဒီးန့ၣ်သိတဖှ်ဒီးတၢ်လီၤတတီၤဒီးတတီၤလီၤဆိလိာ်အသးဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.
ပုၤတနီၤဆိကမိၣ်ကမၣ်တၢ်အိၣ်ဘျုးအိၣ်ယဲးန့ၣ်မုၢ်တၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်သံၣ်
ခိၣ်မုၢ်ယါတဖှ်လီၤ. နီၢ်နီၢ်တၢ်အိၣ်ဘျုးအိၣ်ယဲးန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်သံၣ်
ခိၣ်မုၢ်ယါဘၣ်. မ့ၢ်တၢ်ကိးဖျိၣ်ကွၢ်ဖိလံာ်ဘူးတၢ်လၢအလီၤမုၢ်ပြီၤတဖှ်ကဟဲကွၢ်
ထံၣ်လိာ်အသးဒီးမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ကွၢ်မိၢ်ပၢ်အဘျူးဒီးတၢ်လုၢ်ထီၣ်ကွၢ်မိၢ်ပၢ်တ
ဖှ်အကလၢလၢအအံၤတယၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိကညီပျီၢ်တဖှ်အတၢ်အိၣ်ယဲးအတၢ်ပညိၣ်လၢတၢ်ထုးဖျိၣ်တဖျိၣ်ဒီးမၤ
တၢ်ထံၣ်အိၣ်သကိးလိာ်သးဒီးတၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ကွၢ်မိၢ်ပၢ်တဖှ်အတၢ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ်
ဖျိၣ်အံၤကအိၣ်ယုာ်ဒီးကညီပျီၢ်တဖှ်တစၢ်ဘၣ်တစၢ်တုၤတၢ်အကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီစိုၤတဖၣ်အလုၢ်လၢထူသန့တၢ်အိၣ်ဘူး

ဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်အိၣ်ဘူးဖဲအိၣ်တဆူၣ်အိၣ်တချ့အခါ – ဖဲကညီစိုၤအပူၤဟံၣ်ဖိတဂၤဂၤမ့ၢ်အိၣ်တဆူၣ်အိၣ်တချ့ဘၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲတၢ်အိၣ်ဘူးန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်မၤဒ်အံၤန့ၣ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိဘၣ်ဟဲက့ၤကိးဂၤဒီးလီၤ. လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအပူၤပူၤမ့ၢ်အိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်ခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်ဖိလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤယံၤတဖၣ်ဒၣ်လဲၣ်ကဘၣ်ဟဲက့ၤဝဲလီၤ.

မ့ၢ်လၢညီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်သူဆီဖိ, ထိးဖိလၢတၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်အဂီၢ်အယိ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟံၣ်စၢၤဝဲထိးဖိ ဆီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တချုးအိၣ်ဘူးကၢ်ဝဲဆီယံန့ၣ်လီၤ. ဖဲကၢ်ဆီယံဝံၤအလီၢ်ခဲမၤဝဲဒ်တၢ်ပနီၣ်လၢကၢ်ဆီယံဝဲအိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ဖိသၣ်လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအပူၤမ့ၢ်တဆူၣ်တချ့ဘၣ်တဂၤဂၤန့ၣ်ကဘၣ်ကၢ်ဆီယံန့ၣ်လီၤ. ကၢ်ဆီယံဝံၤအလီၢ်ခဲကဘၣ်မၤထွဲဝဲဒ်ဆီယံဝဲအိၣ်အသိးဒ်အမ့ၢ်အကြးအိၣ်ဘူးခါ. ကဘၣ်မၤဝဲဒ်လဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဘၣ်အိၣ်ဘူးတခီအဆိကတၢ်ဖိသၣ်အဖံအဖုလၢအမိၢ်အပၢ်တခီကဘၣ်ဖီၣ်ဝဲဆီမိၢ်ဆီဖါခဲဘၣ်လၢမုၢ်န့ၣ်ခါဒီးကဘၣ်ဝံၣ်သံဝဲဆီအကိၣ်ဘိလီၤ. ကဘၣ်မၤသံဝဲဒ်သိးအသ့ၣ်သုတလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တဘၣ်ထဲးဝဲဆီဆူၣ်ဘၣ်ဒီးကဘၣ်ယိဝဲတုၤမ့ၢ်အူအိၣ်လုၢ်ကွံၣ်အဆူၣ်တဖၣ်ခဲလၢ်တစုန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဆူၣ်လုၢ်ကွံၣ်ခဲလၢ်ဝံၤအလီၢ်ခဲကဘၣ်ထုးထီၣ်ကွံၣ်ဝဲအဟံၣ်အကဖုတဖၣ်ဝံၤကဘၣ်ချီဝဲဒီးအံၤသ့ၣ်ဒီးမိၢ်ဟဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဆိချီဒီးဘျုးတၢ်အလီၤခံကဘၣ်ထၢန့ၣ်လီၤဝဲဆူတိလီၤဖးဒိၣ်တဘျုးအပူၤလီၤ. ဝံၤတစုကဘၣ်လဲၤစိၣ်ဝဲဆူဖိသၢ်လၢအအိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်အကပၤဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိအဂၤတဖှ်ဆူၣ်နီၤအိၣ်ကဝီၤလၢတိလီၤအကပၤန့ၣ်လီၤ. ပၤ မ့တမ့ၢ် မိၢ်ကတဲထီၣ်ဝဲ “အိၣ်, သ့ၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါကစၢ်, ပလုၢ်ထီၣ်နၤလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တဖှ်န့ၣ်လီၤ. ဝံသးစူၤမၤဘျါက့ၤပဖိတဖှ်အတၢ်ဆူးတၢ်ဆါတက့ၢ်” န့ၣ်လီၤ. ဖဲထုကဖှ်သၢ်ကမဲၤတၢ်ဝံၤအလီၤခံပၤတဂၤဘၣ်စးထီၣ်စိၣ်ပၤအိၣ်ဝဲဆိညၣ်တစးလီၤ. ဝံၤအလီၤခံအမိၢ်ကစိၣ်အိၣ်တစးဒီးအဒိပုၤဝဲၤအဒိၣ်ဆူအဆံးတဖှ် (ပၤယုၢ်ဒီးပုၤဖိသၢ်လၢဆိးက့တဂၤ) ကအိၣ်ဝဲတဂၤတစးန့ၣ်လီၤ. မၤဝဲဒ်န့ၣ်ဝံၤအလီၤခံဟံၣ်ဖိယိဖိကိးဂၤအိၣ်သကိးမ့ၢ်တဘျီယိန့ၣ်လီၤ.

လၢခံတနံၤကဘၣ်မၤစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်လုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဒ်လၢအမၤတၢ်ဝဲအဖံအဖုလၢအဟံၣ်တခီန့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်ဟဲစိၣ်ထိးဖါပျီတဒုစၢတံၢ်ဝဲအစုအခိၣ်ဒီးကဘၣ်မၤလီၤဝဲလၢဖှ်ကွၢ်အကပၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်ဟံၣ်လီၤဝၣ်လွံၢ်ဘိးနၢၣ်ဘၣ်လွံၢ်ကနူၤယူၤဒီးဒါလီၤတကွံလၢလၢအခၢၣ်သးဝံၤဟံၣ်ထီၣ်ဝဲထိးလၢတကွံလၢအဖိခိၣ်လီၤ. ဒ်သိးထိးကသံလၢတၢ်ဆါကတီၢ်ဖှ်ကိၣ်ကသ့အဂီၢ်အပၤတဂၤကဘၣ်စံၢ်ယၢ်ဝဲထိးအကိၣ်ဘိးဒီးမၤဘျါလီၤထိးအနီၤဒုဆူထံကျါလီၤ. ဖဲပၤတဂၤစံၢ်တံၢ်ထိးကိၣ်ဘိးအဆါကတီၢ်မိၢ်ဒီးဖိလံၤ, ဖဲဖုတဖှ်ကဘၣ်တိၣ်ထီၣ်အစုခံခီလၢၢ်လၢတကွံလၢအဖိခိၣ်လီၤ.

ဖဲထိးသံတစုကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဝဲဝၣ်စူခိၣ်တဘိးတုၢ်ထီၣ်ဝဲအခံပူၤတုၤလၢအကိၣ်ပူၤတစုဒီးကဘၣ်ပျါကွၢ်ဝဲထိးအဆူၣ်တဖှ်လၢမ့ၢ်အူန့ၣ်လီၤ. ဖဲထိးအဆူၣ်တဖှ်စိကွၢ်လံန့ၣ်ကွးသ့ၣ်ဖးထိးအဟၢဖးဒီးထၢန့ၣ်လီၤဝဲအဟံၣ်အကဖုတဖှ်လၢကတဖျၢၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်ကွၢ်ဝဲမ့ၢ်ထိးတဒုအံၤအသဒံဂ့ၤခါ, တဂ့ၤခါန့ၣ်လီၤ. အသဒံမ့ၢ်တဂ့ၤကဘၣ်မၤသံကဒီးဝဲထိးအသိတဒုလီၤ. အသဒံမ့ၢ်ဂ့ၤတခီလၢတၢ်သ့ၣ်ဖဲသးညီအပူၤဘၣ်ကိးပသုဝဲ, “နၤလံ, နၤလံ” ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤနၤအပနီၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ဟံးထီၣ်ဝဲထိးအပွၢ်အကဖုတဖၣ်ဒီးချီထီၣ်ဝဲလၢအံၤသၣ်ဒီးမိၢ်ဟဲသၣ်တစးဖိၣ်အချီ ဆိအသိးန့ၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တၢ်ထၢန့ၣ်ကဒီးဝဲလၢတိလိဖးလံာ်တဘျီအပူၤလၢက လုၢ်ထီၣ်ဟံးထီၣ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပါ မ့တမ့ၢ် မိၢ်ကဘၣ်ထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤတၢ် ဒီးဖဲထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤတၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်စိၢ်ပၢ်အိၣ်ဝဲတဂၤတစးတဂၤတစး အဒိၣ်ကတၢ်တုၤလၢအဆံးကတၢ်တဆိဘၣ်တဆိန့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ်ဖံးဒီးဖုက ဘၣ်အိၣ်ဝဲတဂၤတစးန့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံကအိၣ်သကိးဝဲမ့ၢ်အညီၣ်န့ၣ်အသိးန့ၣ် လီၤ. ထိးညၣ်လၢအအိၣ်တၢ်တဖၣ်တခီနီၤလီၤအိၣ်ဝဲဆူပူၤလၢအဟံၣ်ကပိၢ်ကပၤ တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖိသၣ်အဆါက့တဂၤအပၢ်န့ၣ်ကဘၣ်လဲၤဆူတၢ်လီၢ်လၢအစီၤစုၤယံၤဒီးဟံၣ်တစး ဖိဒီးဘျီထီၣ်ဒဲးဆံးဆံးဖိအထူၣ်အိၣ်လွံၤထူၣ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်မၤသံ ဝဲဆိမါဝါတဘျီကဘၣ်ထဲးထီၣ်ကွၢ်အဆူၣ်, အသးဒီးအပွၢ်အကဖုတဖၣ် ဝံၤထၢန့ၣ်လီၤဝဲဆူဒဲးဖိအပူၤလီၤ. ဝံၤထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤဝဲဒ်လၢအသိးလီၤ.

“တၢ်တရဲတၢ်တခးသ့ၣ်ဧၤ, ဟဲအိၣ်ကွၢ်သုဆၣ်ဘျးအိၣ်ဘျးအိၣ်ဝံၤဟးကွၢ်ယံၤယံၤ တက့ၢ်.” အဝဲသ့ၣ်ထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤတၢ်ဒီးနီၣ်ဟးထီၣ်ကွၢ်ဝဲတၢ်တရဲတခးလီၤ. ဆိလၢအအိၣ်တၢ်ဒီးဘျီန့ၣ်ဟဲက့ၢ်စိၢ်ဝဲဆူဟံၣ်ဒီးဖိအိၣ်သကိးဝဲလၢအဟံၣ်ဖိယိဖိအ ပူၤလီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်အံၤဝံၤအခါအသ့ၣ်မံသးမုၢ်ဝဲမ့ၢ်လၢအန့ၣ်ဝဲလၢတယံာ် ဘၣ်အဖိကဘျီက့ၢ်ဝဲအယိလီၤ.

တၢ်အိၣ်ဘူးဒီးသဝီကညီၵ်းလၢအအိၣ်လၢကစၢ်ခိၣ်တဖၣ်အိၣ်ဘူးဒ်တၢ်လုၢ်တၢ်လၢ တမံၤအသိးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကိးကဒါက့ၢ်မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုလၢစူးကွၢ်တုၢ်လံာ်အသးတဖၣ် အကလၢဒီးဟ့ၣ်အိၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဝံၣ်အိၣ်ဆၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်လုၢ်ထီၣ် သံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါအဂ့ၤတဖၣ်လၢကအံးထွဲကွၢ်ထွဲဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်ဝါအီၤအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်အဖိအလံာ်တဖၣ်အိၣ်တဆူၣ်တချ့အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, အကစၢ်ဒ်ဝဲအိၣ်တ ဆူၣ်တချ့အခါမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဝဲလၢသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါဖိၣ်အိၣ်အဝဲသ့ၣ်အကလၢ, တၢ်တဂ့ၤ

တဘၣ်ဟဲန့ၣ်လၢသဝီပူၤအယိအဝဲသ့ၣ်လၢထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်မိၢ်လၢပၢလၢသံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်
ယၢတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤကညီဖိလၢကီၢ်ကီၢ်တၢ်တဖှ်စ့ၢ်ကိးမၤမိၢ်လၢပၢလၢတၢ်လၢထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်တၢ်
ဒ်ကညီဖိလၢကီၢ်ပယိတဖှ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်မၤတၢ်လၢထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်
န့ၣ်တၢ်လီၢ်တတီးဒီးတတီးလီၤဆီလိာ်အသးတဖှ်တဖှ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤမိၢ်လၢပၢလၢအတၢ်အိၣ်ဘျးလၢဒီသဝီန့ၣ်တၢ်မၤအိၣ်တန့ၣ်တဘျီန့ၣ်လီၤ.
မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဘျးလၢဟံၣ်ဖိယိဖိန့ၣ်ဖိထၢဖိအပူၤန့ၣ်ဟံၣ်ကစၢ်မုၢ်တဖှ်ဘၣ်တီခိၣ်
ရိၣ်မဲတၢ်အိၣ်ဘျးအမူးခိဖျိမ့ၢ်တၢ်လၢထီၣ်ဒ်ဟံၣ်န့ၣ်ဒဲန့ၣ်အဖံအဖုအကလၢတ
ဖှ်အယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဘျးဒီးသဝီန့ၣ်ဟံၣ်န့ၣ်ယိန့ၣ်တဖှ်ဟံၣ်ဖိထီၣ်အသးဒီး
မၤသကိးတၢ်အိၣ်ဘျးန့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်မုၢ်လၢအကဲန့ၣ်ဖိထၢဖိအခိၣ်တဖှ်ကဘၣ်တီ
ခိၣ်ရိၣ်မဲတၢ်အိၣ်ဘျးဒီးဟံၣ်ခွါတဖှ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲတသ့လၢတက့ၤဘၣ်. ခိဖျိဟံၣ်မုၢ်
လၢအကဲန့ၣ်ဖိထၢဖိအခိၣ်တက့ၤဘၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲတၢ်အိၣ်ဘျးအယိညီန့ၣ်တၢ်ယုထၢထီၣ်ဟံၣ်
မုၢ်လၢအသးပှၤကတၢ်တက့ၤလၢကတီခိၣ်ရိၣ်မဲတၢ်အိၣ်ဘျးအဂီၢ်လီၤ.

ပှၤကညီတဖှ်မ့ၢ်ပှၤတဖှ်လၢအဟံၣ်ဟံၣ်မုၢ်ဟံၣ်မၤဒ်အမ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ယိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.
လၢတၢ်န့ၣ်အယိဖဲတၢ်အိၣ်ဘျးဒီးသဝီအခါဒ်လၢယုထၢထီၣ်ဟံၣ်မုၢ်လၢအခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ဒူးဘူးဒူးတၢ်ဒ်လၢတၢ်ညီန့ၣ်ဒူးဘူးဒူးတၢ်ဘူးလၢမိၢ်တကပၤဒီးပၢတကပၤတခီ
တၢ်တဒူးအိၣ်ထဲန့ၣ်ဘၣ်. ပှၤဖဲလၢလၢညါန့ၣ်ဟံၣ်မုၢ်တက့ၤန့ၣ်အဝဲခွါအဖိမ့ၢ်အိၣ်
န့ၣ်တဒူးလၢအဘူးအတၢ်ဒီးအိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်လၢအဟံၣ်လၢအဒီးဘူးဒီးတၢ်လၢအဝဲခွါ
အမၤတကပၤအယိန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ကမၤဒီသဝီတၢ်အိၣ်ဘျးလံးဒီးကးတံၢ်ယၢဝဲကျဲဟးထီၣ်ဟးလီၤလၢ
သဝီအချၢတဖှ်လီၤ. တၢ်ထီၣ်ဝဲထီၣ်ဒီးဆိဒီးတဖှ်လၢပျံးဒီးဘျးလီၤဝဲလၢသဝီခိၣ်

ထိးဒီးတၢ်အံၤအခိပညီမ့ၢ်ဝဲတၢ်ကးတံၢ်ယၢ်သဝိကျဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဘျးလီၤဝဲၤဟံတၢ်
ဒ်အံၤလံဒီးပှၤကညီကလုာ်တကးဒီးဘၣ်ပှၤကလုာ်ဂၤ, ပဒိၣ်အပှၤမၤတၢ်ဖိ, ပဒိၣ်
ပပှၤတဖၣ်ဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤဆူသဝိပှၤတသ့ဘၣ်. ပှၤသဝိဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အိၣ်ဘုး
မ့ၢ်တဝံၤန့ၣ်တဘၣ်ဟးထီၣ်လၢသဝိချၢလ့ၤတက့ၤဘၣ်.

တၢ်အိၣ်ဘုးဒီးသဝိလၢတၢ်မၤအိၤကိးနံၣ်ဒဲးအတၢ်တိာ်ဟံန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးပှၤဖူဖိသဝိဖိ
အတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်တၢ်အိၣ်ကၤအိၣ်ခိးအဂီၢ်, ကပူၤဖျးလၢတၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒီးတၢ်သူ
တၢ်သၣ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်လုာ်ထီၣ်သံၣ်ခိၣ်မုာ်ဃါတဖၣ်ဒီးထိးဆိတဖၣ်ဒ်သိးကပူၤဖျးဒီးတၢ်ဆူးအါဆါ
သီအကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ထိးဆိတဖၣ်အံၤဒီးလုာ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ
တၢ်တရဲတခးဒ်သိးကကွၢ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်ဒီးတမၤတံာ်တၢ်အဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဖဲတၢ်
မၤဒီးသဝိတၢ်အိၣ်ဘုးဝံၤအလီၢ်ခံသဝိဖိတဖၣ်အိၣ်ဆိးဝဲလၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတကီၢ်
တဂီၤဝဲလၢအသဝိအဂီၢ်လၢၤဘၣ်လီၤ.

ကညီဖိတဖၣ်အတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စုၢ်တၢ်န့ၣ်

ဖဲပုၤသံန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ပျၢ်န့ၣ်ပုၤသံအမဲၣ်သၣ်ဒီးဒုးကၤထီၣ်ဝဲအကူသီကၤသီန့ၣ်လီၤ. စၢ်ဖိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးအစု မ့ၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးပျံၤဝါပျံၤဂီၤတဖၣ်လီၤ. ထၢန့ၣ်လီၤဝဲစ့ညၣ် (စ့ဘၣ်) တဖၣ်လၢအမဲၣ်ချံၣ်ကွီၤဒီးအစုဆၢခိၣ်ဆၢတဖၣ်လီၤ. စ့တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်သိး ကသုၤလဲၤကွၢ်ကျဲအတၢ်လဲၤတၢ်ကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤသံတဖၣ်န့ၣ်တၢ်လဲၤစိၣ်အီၤဆူဘျီၣ်ပူၤလီၤ. လၢဘျီၣ်ပူၤန့ၣ်ဘျီၣ်ထီၣ်ဝဲစိၣ်ဖိတခါ လၢတၢ်ဘျီၣ်အီၤလၢဝၣ်ဒီးဒါလီၤအီၤလၢဝၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ထီၣ်ပုၤသံလၢစိၣ်လီၤဝံၤထူ တလံးထီၣ်ပုၤသံဒီးချီၣ်ဝံၤစၢထီၣ်ဝဲဒီးပျံၤအဝါအဂီၢ်သၢတီၤလီၤ. ပုၤခံၤကကဘၣ် ဂဲၤဆၢထၢၣ်ဒီးန့ၣ်ချၢလၢပုၤသံကပၤဝံၤကဘၣ်စိၣ်ထီၣ်ဝဲအပျံၤဝါပျံၤဂီၤလၢအစု စ့ၣ်တခါဒီးယိဝဲလၢမ့ၢ်အူစးထီၣ်လၢအခိၣ်တုၤအခိၣ်သၢဘျီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဟဲစိၣ်န့ၣ်ဝဲဆ့ကၤတၢ်ကူတၢ်ကၤသီတဖၣ်ဝံၤဘျးလီၤဝဲတယံၤတဘျးဒီးပုၤသံန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟီၣ်န့ၣ်ဝဲပုၤသံအကျဲၣ်သိးပုၤကက့ၤဘၣ်ဝဲမ့ၢ်မ့ၢ်ခုၣ်ခုၣ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ဒိဖျိလၢအဟီၣ်ဒ်အံၤအယိလၢပုၤသံက့ၤကျဲတီၤလီၤန့ၣ်ဘၣ်စိၣ်ဒီးမူခိၣ်ထံ ဒီးဘျၣ်ထံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟဲစိၣ်လီၤကျိၣ်လၢပုၤပျီၣ်အီၤလၢတၢ်သံအဆၢကတီၢ် ဖဲပုၤသံအကပၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲမ့ၢ်ဆါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်နကဘၣ်ဘျးလီၤစဲၤဒီးမ့ၢ်န့ၣ် အဆၢကတီၢ်တခါကဘၣ်ကျၢ်လီၤဝဲလီၤ.

ဝံၤကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဆိတဘျီဒီးကဘၣ်ဆဲးဝဲအကီၢ်ယုၢ်ဘိဒီးထူးထီၣ်ဝဲအပျီၣ်အကထီၣ်လၢန့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်အူသဖျီန့ၣ်ဝဲကလံၤဆူအကီၢ်ယုၢ်ဘိဒ်သီးကကမိထီၣ်ဒီးမၤတကါတြါထီၣ်အဒီးဆ့ခံဝံၤခိဘၣ်ဘျးလီၤဝဲလၢဘျီၣ်အစီၢ်ဖိခိၣ်လီၤ. ကဘၣ်ထၢန့ၣ်ဝဲအံၤသ့ဒီးညၣ်အုၣ်အဘိၣ်သၢကယၤ (တဘိၣ်အိၣ်ထဲစုယုၢ် (စုန့ၣ်) ခိၣ်ထိး) ဆူကုဖးဒိၣ်တဖျၢၣ်အပူၤလီၤ. မ့ၢ်ဒ်သီးပှၤသံကဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပှၤတၢ်ကလံၤလၢအတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်လီၤ. မ့ၢ်အပိၣ်ခွါကဘၣ်ထၢန့ၣ်လီၤဝဲဆ့ပျီၣ်ခဲဘျီ, ဝၣ်ပီၤတပီၤ, ပလီတဖျၢၣ်ဒီးလီၤခိတဘျီဆူကုပူၤလီၤ. အကုအပျံၤန့ၣ်ဆဲးဝဲလၢပျံၤဝါဒီးပျံၤဂီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကတဲာ်ကတီၢ်တၢ်ဒ်လၢထးအသီးဝံၤလံတစုန့ၣ်ပှၤပိၣ်ခွါတဖျၢၣ်ကဘၣ်ရူးထါဒီးန့ၣ်ကျဲလၢကက့ၤလၢတၢ်သံအကျဲကပူၤအဂီၢ်လီၤ. ဖဲအန့ၣ်ကျဲန့ၣ်ကဘၣ်န့ၣ်ခိၣ်ခံကျဲလီၤ. အဒိ, မ့ၢ်ကတဲာ်ဝဲလဲၤဆူမ့ၢ်ထီၣ်န့ၣ်တဲာ်ဝဲလဲၤဆူမ့ၢ်န့ၣ်, မ့ၢ်ကလဲၤဆူမ့ၢ်ခိၣ်န့ၣ်တဲာ်ဆူဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲာ်ခိၣ်ခံကျဲၣ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သီးကတြီဆၢပှၤသံအကလၢဒ်သီးအသုတဟဲက့ၤလၢအဟံၣ်, အသဝီတဂ့ၤအဂီၢ်လီၤ.

ပှၤပိၣ်ခွါတဖျၢၣ်ကဘၣ်ရူးဝဲပှၤအထါဒီးဖုံလီၤပှၤဆူပှၤသံအကပၤဝးဝးန့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ယီၤပိၣ်ခွါဒီးပိၣ်မုၢ်တဖျၢၣ်ကဘၣ်ရူးထါဘၣ်ယးတၢ်သံဒိၣ်အဂ့ၢ်ဒီးကဘၣ်မၤထါဘၣ်ယးပှၤသံအဂ့ၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဖဲပှၤသံအထါန့ၣ်ပၣ်ယုၢ်ဒီးတၢ်သံတၢ်ပှၤအဂ့ၢ်ဒီးတၢ်တဲလီၤပိၣ်လီၤ, တၢ်သိၣ်လီၤသီလီၤပှၤသံလၢအတၢ်လဲၤဆူလၢခံတယၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်မၤထါဝံၤအလီၢ်ခံမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါတဖျၢၣ်ကဘၣ်ဟးဝှၤစီၤဝဲပှၤသံစိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤမုၢ်ကနီၤတဖျၢၣ်ကဘၣ်ပၣ်သဒါအမဲာ်ဒီးတၢ်ကၤဖိဝံၤကဘၣ်ဖိၣ်ဝဲတကၤအယီၤဒုတကၤစုၣ်စုၣ်ဒီးဟးသကိးဝဲခံဂၤတဆိလီၤ. ကဘၣ်ဝးတရံးပှၤသံစးထီၣ်လၢအစုစုၣ်တခီလီၤ. ဖဲမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါတဖျၢၣ်ဟးကဝီၤပှၤသံစိၣ်အခါမၤယုၢ်ဝဲဒီးထါတဖျၢၣ်လီၤ. ထါလၢအမၤဝဲတဖျၢၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ပှၤသံအထါလၢဘၣ်. မ့ၢ်ဝဲတၢ်ယုၢ်အဲၣ်လိာ်သး, တၢ်တဲလိာ်သးတၢ်အထါဒီးအိၣ်ဒီးအဒီးအဖိၣ်ဒဲၣ်စုၣ်စုၣ်

လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တရံးသကိးဝဲပှၤသံအစိၣ်ဒိတနၤကျၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤလၢတၢ်ဘျးအသးတဖၣ်ကဆၣ်နီၤအိၣ်ဘျးဝဲဒီးပှၤလၢတၢ်တဘျးအသးတဖၣ်တခါကဝးတရံးဝဲတဝိဘၣ်တဝိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ပှၤသံလၢမ့ၤတချုးဖဲပှၤလဲၤဆှၢအီၤဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အခါလီၤ. ကဘၣ်ကတၢ်ကတိၤထီၣ်ဝဲဝၣ်ကျိးခံကျိးဒီးတကျိးန့ၣ်ကဘၣ်ထၢန့ၣ်ဝဲမ့ၤဒီးအဂၤတကျိးခိကဘၣ်ထၢန့ၣ်လီၤဝဲကသူန့ၣ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်ကွဲးအိၣ်ပှၤသံလၢမ့ၤမိၤထံမိၤလီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံကဘၣ်စၢဖိၣ်ထီၣ်ဝဲဝၣ်ကျိးခံကျိးဒီးပျံၤဝံၤဖိၣ်ထီၣ်ယဲၣ်လၢစုစ့ၣ်တခါဒီးကျိသ့ၣ်ဖးကွံာ်ဝဲလီၤ. ဝံၤကဘၣ်ဆူးအိၣ်န့ၣ်ဝဲသးလၢသးကတၢ်အပူၤဒီးထူးပှဲၣ်လီၤကွံာ်ဝဲသၢဘျီလီၤ. မၤဝဲဝံၤအလီၢ်ခံဆဲးမၤကဒီးဝဲဝါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲအတုၤလၢမုၢ်နံၤလၢကဟ်လီၤပှၤသံန့ၣ်မုၢ်မုၢ်နံၤအကတၢ်လၢကဘၣ်မၤထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ထါလၢအရူးဝဲလၢမုၢ်ဂီၤအဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲထါလၢအဆိၣ်အာနီၣ်ဟးထီၣ်ပှၤသံန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စၢထီၣ်ကွံာ်ပှၤသံဒီးဝၣ်စီၢ်လၢအဟ်ထီၣ်ပှၤသံဝံၤလဲၤစိၣ်ဝဲဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်လၢကလဲၤယိထီၣ်ကွံာ်ပှၤသံအဂီၢ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံတိၣ်ထီၣ်ဝဲပှၤသံလၢပှၤယိးတၢ်သံအလိၤဒီးလဲၤယိးဝဲဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဝံၤယိထီၣ်ကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဒ်သိးပှၤသံက့ၤကျဲးဒိဘိကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်အာတ်သီအဂီၢ်ဟံးန့ၣ်ထီၣ်ဝဲပှၤသံအခိၣ်ဆူၣ်တစဲး, အခိၣ်ဖဲးတစဲး, သ့ၣ်လးတလိၣ်ဒီးလဲၤစ့ၣ်လီၤဝဲလၢထံကျိပူၤဝံၤရူးထီၣ်ခိၣ်ခဲဝဲလၢ, “တၢ်မ့ၢ်ကိၢ်ဆူးမ့ၢ်အူ, တၢ်မ့ၢ်ဂီၢ်လုၣ်ထံ” ဒီးဟ့ၣ်ပလီၢ်ပဒိဝဲပှၤသံအကလၢန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအယိပှၤသံဝံၤအလီၢ်ခံပှၤသးပှၤလၢအဆှၢလီၤပှၤသံတဖၣ်န့ၣ်တဘၣ်လဲၤဆူတၢ်လီၢ်အဂုၤအဂၤဘၣ်. ကဘၣ်ရဲၣ်လီၤအသးဒီးက့ၤပိာ်လိာ်အခဲတဂၤဒီးတဂၤလီၤ. ဖဲအက့ၤဒ်အံၤအခါကဘၣ်ပလီၢ်အသးဒ်သိးအသုတယီၢ်လီၤဘၣ်အခိၣ်နၢၣ်ခံတဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ယီၢ်ဘၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢပှၤသံအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအက့ၤတုၤ

ဆူသဝီပူၤန့ၣ်ကဘၣ်လဲၤထီၣ်ဘျီၣ်ပူၤဒီးဘၣ်လီၤအကူအကၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။
ဖဲပှၤလဲၤဆှၢလီၤပှၤသံဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အခါမ့ၢ်ဘၣ်လဲၤခိၣ်ထံဖိကျိတဖၣ်န့ၣ်တ
ချးခိၣ်ထံကျိကဘၣ်စၢစိဝဲဒၣ်ပျံလၢထံကျိတကပၤဆူအကၢတကပၤလီၤ။ အဝဲသ့ၣ်
မၤဝဲဒၣ်အံၤလၢပှၤသံအကလၢကဟးလၢပျံဖိခိၣ်ဒ်တၢ်အသးဒီးခိၣ်ထံကျိအဂီၢ်လီၤ။

ပှၤခံၤတခီကဘၣ်လဲၤဝံဆှၢကုလၢတၢ်ထၢန့ၣ်ဟ်စၢၤညၣ်အုၣ်အံၤသၣ်ဆူ “ပှၤ
လီၤ” လၢအမ့ၢ်တၢ်သံကစၢ်အိၣ်တၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဖဲအလဲၤတုၤဆူပှၤလီၤအခါ
အဝဲသ့ၣ်လူလီၤသံဒီးတဲဝဲပှၤသံလၢကကွၢၤမ့ၢ်မ့ၢ်, ကပူၤဖျးဒီးတၢ်တံၣ်တံၣ်
အကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ်ဒီးသုတကီၢ်တဂီၢ်တၢ်လၢအဟံၣ်ဖိယိဖိလၢအအိၣ်တုၤလၢ
ခံတဖၣ်အဂီၢ်တဂ့ၤလီၤ။ အဝဲသ့ၣ်ကမဲၤတၢ်အံၤဝံဒီးဟ်တုၤကွံာ်အကုဖးဒိၣ်ဒီးကွၢၤ
ကဒါကွၢၤဝဲလီၤ။ ဖဲပှၤဆှၢတၢ်သံခံၤဟဲကွၢၤတုၤန့ၣ်ပှၤကဘၣ်ကိးကွၢၤန့ၣ်အကလၢ
လီၤ။ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယိၣ်ဝဲလၢအကလၢကအိၣ်တုၤလၢ “ပှၤလီၤ” တၢ်သံကစၢ်ဒီး
တဟဲကွၢၤဟိၣ်ကဒါကွၢၤအခံအယိကိးကဒါကွၢၤဝဲအကလၢဒ်အံၤလီၤ။

“ပြု - ကလၢဟဲကွၢၤ - ဟဲကွၢၤ သုတလူၤအိၣ်ပျူမ့ၤ, သုတလူၤအိၣ်စှၢမ့ၤ,
ပျူမ့ၤယံၣ်, ပျူအထံဒု, နမ့ၤဝါအိၣ်ဒ်နဲ, နထံဆံအိၣ်ဒ်နဲ, ဟဲကွၢၤအိၣ်လၢဒီး
ခိၣ်လီၤဟိၣ်ဟဲကွၢၤအိၣ်ဒီးနဖိနလံၤ, နဖိမုၢ်ဖိခါ, ပြု - ကလၢဟဲကွၢၤဟဲကွၢၤ”

ပှၤသံမ့ၢ်ပှၤလၢအအိၣ်ဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိန့ၣ်ပှၤကဘၣ်ဘျီန့ၣ်ဖိတဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ။
တၢ်ကဘၣ်ဘျီအိၣ်လၢတၢ်လီၢ်လၢသဝီချၢတတီၤတီၤ မ့တမ့ၢ် ဖဲပှၤသံအခုးအကပၤ
ဒီးကဘၣ်ဖုံလီၤန့ၣ်အိၣ်ဘုချံတနီၤလီၤ။ က ဘၣ်မၤဟးဂီၢ်ပှၤသံအကူအကၢအတၢ်
ပီးတၢ်လီၤတစးတစးဒီးဘျးလီၤစၢတုၤန့ၣ်အိၣ်လီၤ။ တၢ်မၤန့ၣ်အိၣ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သးပှၤ
သံကကွၢၤမၤအိၣ်မၤအိၣ်ဘၣ်ကွၢၤတၢ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်လၢခဲကိာ်တယၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။
ပှၤမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခွါမ့ၢ်ကွံာ်အသးတခီတၢ်ကဘၣ်ဘျီန့ၣ်အိၣ် “တလု” အတၢ်
ပနီၣ်တခါလီၤ။ တလုန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကျိန့ၣ်သ့ၣ်ယံၣ်မုၢ်ဖုၣ်ဖုၣ်တဘိဒီးလၢအစိး
န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ဘျီန့ၣ်အိၣ်လံၣ်ပအိၣ်ဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ လၢအမိၢ်ပှၤတခီကဘၣ်ဘျီန့ၣ်

ဝဲၣ်ပှၤထီၣ်ဒီးအိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်လဲၤဟံၣ်လီၤဝဲတလုအံၤလၢကျဲလၢပှၤသံလဲၤထီၣ်လဲၤလီၤညီၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်လၢတၢ်မၤဟံၣ်စၢၤန့ၣ်တလုန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်အတၢ်သီတမံၤမံၤကဟဲမၤဒၢၣ်ပှၤသံအကလၢအခါပှၤသံကဒီးထီၣ်တလုလၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးလံၣ်ပအိၣ်အဂီၢ်ဒီးယုၢ် ကွံာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ကနီၤဖိတဖှ်ကၢဆုကၤဝါဖးထီဒီးဖဲအထီၣ်ပှၤန့ၣ်ကၤထီၣ်ဆုမိၢ်ဒီးကူထီၣ်နံၣ်ဒီးဖဲမုၢ်ကနီၤဖိတကၤမ့ၢ်သံန့ၣ်တၢ်ဒုးကၤထီၣ်အိၣ်ဆုမိၢ်ဒီးနံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်အိၣ်န့ၣ်တကၤမ့ၢ်သံတခါတၢ်ထၢန့ၣ်လီၤအိၣ်ဆုသပၤဟီၣ်ခိၣ် မ့တမ့ၢ် ကတံၤတဖျၢၣ်အပူၤဒီးလဲၤဘျးလီၤအိၣ်လၢချၢၣ်ဖးဒိၣ်လၢပှၤလဲၤထီၣ်က့ၤလီၤတတုၤအါအါလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤတနီၤတခါခိၣ်လီၤဘါလီၤကွံာ်ဝဲစ့ၢ်ကိးလီၤ.

ပှၤကညီလၢကစၢ်ခိၣ်တဖှ်အတၢ်ခူၣ်လီၤဘါလီၤအကျိၤအကျဲန့ၣ်ကလီၤဆီလိာ်အသးတကၤတစးခိဖျိအိၣ်တၢ်လီၤလီၤဆီလိာ်သးဘၣ်ဆၣ်အတၢ်ပညိၣ်တခါကမ့ၢ်ဒၣ်တၢ်တမံၤယီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပှၤတကၤသံခိဖျိအကလၢဟးထီၣ်ကွံာ်ဒီးတၢ်ကလၢအံၤလဲၤတုၤဆုအအံၤတယုၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးတၢ်သံဒိၣ်တဖှ်အမံၤအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်လီၤတနီၤန့ၣ်ဖဲအယိပှၤသံဝံၤအလီၤခံၣ်သီပှၤထီၣ်မးထၢန့ၣ်လီၤဝဲပှၤသံအယံဆုကုဖိအပူၤဒီးလဲၤဆုၤလီၤဝဲဆုတၢ်ယံကစၢ်န့ၣ်လီၤ. တချုးဆုၤပှၤသံအယံဆုၣ်တၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲတၢ်ယံအကုလၢတၢ်ခၢၣ်သးဒီးပှၤမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခါတဖှ်ဝးတရံးကုဖိဒီးမၤထါယုအဲၣ်လိာ်အသးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဂဲၤစ့ၢ်ကိးတၢ်လိာ်ကွဲအကလုာ်ကလုာ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ထီၣ်သ့ၣ်သၣ်, တၢ်ဂဲၤလိာ်ကွဲ (ကျးကွက်) လၢကီၢ်လဲၢ်ပူၤဒီးမၤယုာ်ဝဲဒီးထါ, ဂဲၤစ့ၢ်ကိးတၢ်စံၣ်ကျိၣ်, ဂဲၤတၢ်ဖီၣ်ညၣ်, တၢ်ဟုးပှၤဒီးတၢ်အူမိလိာ်ကွဲတဖှ်လီၤ.

လၢတၢ်လီၤတနီၤနီၤပှၤဒုပိၤကူဒီးပိာ်ကျိၣ်လၢဘျိၣ်ပူၤဒီးသ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢသကိးတၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်သးခုအပူၤလီၤ.

ကညီပျိုတဖန်အတန်ရှင်လီၤဘါလီၤပုၤသံ

ကညီပျိုတဖန်မှ်သံလၢတၢ်ဆုးတၢ်ဆါယိယိန့ၣ်ဟ်ဝဲလၢအဟံၣ်သၢသီတုၤလၢနွံသီအတီၢ်ပုၤဝံၤမးလဲၤယိဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်စူၤဒိၣ်အလါတဖန်န့ၣ်ယိဝဲတညီအယိဘၣ်ရှင်လီၤဝဲဒီးတၢ်ယီၤထီၣ်မးလဲၤရှင်ထီၣ်ကဒါကွၢ်ဝဲဒီးယိဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအသံသတူၢ်ကလၢတဖန်န့ၣ်တၢ်တဟ်အီၤလၢသဝီပုၤယံၣ်ယံၣ်ဘၣ်. တၢ်ထူထီၣ်အီၤလၢချီၣ်ထူဒီးလဲၤရှင်လီၤအီၤဆုတၢ်သွၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ရှင်လီၤဝဲဒ်အံၤနွံသီပုၤထီၣ်မးကဘၣ်ထူးထီၣ်ဝဲဒီးကုၢ်ယိစိမ့ၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်ပုၤသံလၢလၢတၢ်ဆါတဖန်မှ်ဂ့ၤ, ဟၢဖၤလူတၢ်ဆါမှ်ဂ့ၤန့ၣ်ကဘၣ်ရှင်လီၤတနံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံမးကဘၣ်ထူးထီၣ်ယိကဒါကွၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအအိၣ်ဖျါဖိဒီးအသွံၣ်ထီၣ်ခိၣ်သံတဖန်စ့ၢ်ကိးတၢ်ရှင်လီၤအီၤနွံသီဝံၤမးတၢ်ထူးထီၣ်ကဒါကွၢ်အီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးကုၢ်ယိအီၤန့ၣ်လီၤ. ကညီပျိုတနီၤတခါတအိၣ်ခိးဝဲတုၤအပွဲၤထီၣ်နွံသီလၢဘၣ်. ဘျါလီၤဝဲမှ်နၢၤခိဝံၤဂီၢ်ခိထူးထီၣ်ဒီးကုၢ်ယိစိမ့ၣ်ကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

အဒိ, ဟိၣ်မုၢ်တဂၤမှ်အိၣ်ဖျါအသွံၣ်ထီၣ်ခိၣ်သံလၢမှ်နၢၤခိန့ၣ်တဟ်ဝဲလၢသဝီပုၤယံၣ်ယံၣ်ဘၣ်. ထူထီၣ်ပုၤသံဒီးချီၣ်ဝံၤစိၣ်ထီၣ်မ့ၢ်အူၤဒၢတဖန်ဒီးလဲၤရှင်လီၤဘျါလီၤဝဲပုၤသံတဘျီယိန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မံခိးဝဲတၢ်သံအံၤဒီတနၢၤကျါဒီးဂီၢ်ခိဖဲဆီအိၣ်အိအဆၢကတီၢ်န့ၣ်ပုၤတဂၤကဘၣ်တပျုၣ်အစုၣ်ဆိတပျုၣ်အဒီးဆုဒီးကဘၣ်အိၣ်အိထီၣ်ဝဲ, “ ကိးကရုကိး ” နဆီဖါအိၣ်အိထီၣ်နွံဘျီန့ၣ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်

ကိးပသုထီၣ်ဝဲလၢအကလုာ်ဖးဒိၣ်အပူၤ, “ဂဲၤဆၢထၢၣ်, ဂဲၤထၢၣ်-- ပရူၣ်လီၤ ပှၤသံပှၤထီၣ်နွံသီလံ. ဆိအိၣ်အိထီၣ်နွံဂီၤနွံဘျီလံ. တနံၤအံၤပကဘၣ်ကုၢ်ယိပှၤ သံလီၤ.” ပှၤအဂၤတဖၣ်တခါကဘၣ်ကိးဆၢကဒါက့ၤဝဲ “မ့ၢ်, ဂုၤလံ” န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟ်မၤအသးဒ်သိးအရူၣ်လီၤဝဲပှၤသံပှၤထီၣ်နွံသီဒီးထုးထီၣ်ဒီးယိဝဲန့ၣ်လီၤ. သဝီတသဝီဒီးတသဝီအလုာ်လၢထုးသန့မ့ၢ်လီၤကံၤလိာ်အသးဘၣ်ဆၣ်အတၢ်မၤလီၤ ဆိလိာ်အသးလီၤ.

တၢ်ကုၢ်ယိပှၤသံမ့ၢ်တၢ်မၤလၢအရူၣ်ဒိၣ်တခါလီၤ. တၢ်မ့ၢ်တကုၢ်ယိပှၤသံဒီးဘၣ်ဒီးပှၤ သံအဘူးအတၢ်တဖၣ်ထီၣ်ဖိန့ၢ်ဝဲဖျါအသးတသ့ဘၣ်. ဖဲအဘူးအတၢ်အကျါတဂၤ မ့ၢ်သံဒီးတၢ်ကုၢ်ယိစီမ့ၢ်အိၤမ့ၢ်ဝံၤလံဘၣ်ဆၣ် မ့တမ့ၢ် လၢပှၤအခိၣ်ထံးတဂၤတၢ် ကုၢ်ယိအိၤဝံၤလံဘၣ်ဒီးတၢ်တဘၣ်မၤတၢ်ထၢတၢ်ယံအမူးဘၣ်. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ တၢ်ကဘၣ်လဲၤန့ၣ်ထုးထီၣ်ပှၤလၢအသံအခိၣ်ထံးတဂၤအယံဒီးကုၢ်ယိအိၤဝံၤမးတၢ် မၤတၢ်ထၢတၢ်ယံအမူးလၢပှၤခံၣ်တဂၤအဂီၢ်သ့လီၤ. တၢ်လီၤတနီၤနီၤမၤသကိးဝဲ တၢ်ထၢတၢ်ယံအမူးလၢပှၤခံၣ်တဂၤအဂီၢ်တဘျီယိသ့န့ၣ်လီၤ.

လၢသဝီပူၤတၢ်ဟ်ဃာ်မိၤတဖၣ်လၢတၢ်ကဒိအိၤဖဲပှၤသံအခါလီၤ. ဖဲပှၤသံဒီးဒိထီၣ် မိၤအံၤအခါပှၤလၢအနီၤဟူမိၤသီၣ်တဖၣ်လဲၤဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်သကိးအသးလၢပှၤသံအ ဟံၣ်ဒီးဖိးစၢၤမၤစၢၤသကိးဝဲတၢ်ဒ်ဟံၣ်ဖိယိဖိတဖျါယိအသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ်ပှၤသံလၢဟံၣ်ပူၤအယံကတၢ်နွံသီဝံၤတၢ်လဲၤစိာ်အိၤဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဒီးကုၢ်ယိ ကွံာ်အိၤလီၤ. ဖဲပှၤသံအရူၣ်ဖိထၢဖိဟဲတုၤလၢဂံၢ်အလီၤခံၣ်တၢ်တညီၣ်ထုးတၢ်ဆၢ ကတီၢ်လၢၤဘၣ်. ဖဲတၢ်လဲၤယိးလီၤတၢ်သံဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အခါတၢ်ကဘၣ်ဟ်ပှၤသံ အခိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်တကပၤလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ဟ်အခိၣ်လၢအလိၤဒီးသဝီတခါန့ၣ်န့ၣ် ဝဲလၢပှၤသံအကလၢကဟဲက့ၤကဒါဆူသဝီပူၤအယိန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်လဲၤယိးလီၤ ပှၤသံအခါပှၤတနီၤစၢၤထီၣ်ဝဲပျံၤဖးထီၣ်လၢတလါအခိၣ်ဒီးမိၤယိဝဲဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ် ဒီးနဲၣ်ဝဲကျဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအလဲၤတုၤဆူတုၤသွၣ်ခိၣ်အခါသီခါလၢတၢ်ကွဲၤဆိဟ်စၢၤအီၤတဖၣ်စးထီၣ်ရူးပရး (ပရိတ်) တဖၣ်ဝံၤတီၣ်ထီၣ်ပုၤသံဆူသွၣ်မုၢ်ပူၤအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမ့ၢ်ဆဲးဒီးကျိၣ် သွၣ်ခိၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ယိၤပုၤသံအဂီၢ်တစးတစးန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ယုၤအစွဲၤလၢကစၢ်တဖၣ်လၢအခိၣ်တၢ်သွၣ်ခိၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပုၤလဲၤဆုၤလီၤပုၤသံတဖၣ်ဟဲက့ၤန့ၣ် လီၤဆူသဝီပုၤအခါစိးဝၣ်ယးမ့ၢ်ကိး မ့တမ့ၢ် ထွံၣ်မ့ၢ်မိၤတၢ်န့ၣ်န့ၣ်လဲၤတၢ်ပနီၣ် တဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ပနီၣ်တဂ့ၤဘၣ်ဒ်အံၤအခါန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်လဲၤဒုးအိၣ်တၢ် အဆၣ်ဒီးနီၣ်ထီၣ်ကွံာ်တၢ်တယၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤပိာ်ခွါတဖုကဘၣ်လဲၤဝဲဆူ သဝီဒီးတၢ်သွၣ်ခိၣ်အဘၣ်စၢၤဒီးကဘၣ်လဲၤမၤဝဲ “ခးကဲ” န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤ “ခးကဲ” စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲအဆိကတၢ်တၢ်ကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဆုၤယုၤဒီးတဘျီဒီး ကွီၤထီၣ်ဒီးဆဲးလီၤဝဲဝဲခိၣ်ခိၣ်တဆိခဲလၢကွဲၤန့ၣ်လီၤ. လၢဝၣ်ကွီၤအ မဲၣ်ညါကဘၣ်န့ၣ်လီၤဝဲတၢ်ပူၤဆံးဆံးဖိတပူၤကဘၣ်ယုၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်ဘိၣ်ဒီးထၢန့ၣ် လီၤဝဲလၢတၢ်ပူၤဖျါအပူၤတစးဝံၤထၢန့ၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်ဘိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢမ့ၢ်ဘိၣ်အဖီခိၣ် တီၣ်ထီၣ်ဝဲပနဲတၢ်တဘိၣ်လီၤ. အဝဲလူလီၤကဒီးဝဲသံးလၢတၢ်ပူၤဖီခိၣ်တစးဒီးတဲ ထွဲဝဲ, “နၤန့ၣ်နတဘၣ်ယးဒီးပုၤလၢၤဘၣ်. တဘၣ်ဟဲက့ၤဆူပအိၣ်လၢၤတဂ့ၤ” န့ၣ်လီၤ. ဖဲပနဲတၢ်အမ့ၢ်အူလီၤပိာ်ကွံာ်လံတစုပုၤအဂၤတဖၣ်ကဘၣ်ဆဲးဝဲမ့ၢ် ဘိၣ်ဒီးဝဲခိၣ်ခိၣ်လၢကတၢ်ကတီၤဟ်စၢၤဝဲတဖၣ်တပြုၤယိၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲ တၢ်တဂၤကဘၣ်သံကွၢ်ဝဲ, “သံလံဧါ” ဒီးပုၤအဂၤတဖၣ်ကဘၣ်စံးဆၢဝဲ, “သံလံ” န့ၣ်လီၤ. ဝံၤဒီးကဘၣ်ပျဲလီၤကွံာ်ဝဲဆိမိၢ်ဆိမိၢ်ခဲဘျီဆူတုၤသွၣ်ခိၣ်ဒီး တဲဝဲ, “တၢ်တဂ့ၤတဘၣ်ခဲလၢၤသ့ၣ်ဧါ, လဲၤပိာ်ထွဲအခံတက့ၢ်.” ဖဲတဲဝဲဒ်အံၤဝံၤ အလီၢ်ခဲန့ၣ်မူးအံၤဝံၤလီၤ.

ဖဲတၢ်တီၣ်ထီၣ်ပုၤသံလၢသ့ၣ်မုၢ်ပူၤဖီခိၣ်လၢတၢ်ကကုၢ်ယိၤအီၤအခါန့ၣ်တၢ်ကဘၣ် ဟ်ပုၤသံအခိၣ်လၢမုၢ်န့ၣ်တကပၤဒီးအခိၣ်လၢမုၢ်ထီၣ်တကပၤလီၤ. ပုၤခံၤကဘၣ် စိာ်ထီၣ်ပနဲတၢ်ဒီးအိၣ်လၢပုၤသံအခိၣ်တခီတဂၤဒီးအခိၣ်တခီတဂၤဝံၤဖဲအဝဲတဂၤသံကွၢ်တၢ်အခါအတဂၤတဂၤကဘၣ်စံးဆၢကဒါခိၣ်ကဒါခဲက့ၤဝဲလီၤ. အဒိ,

တၢ်မၤသံကွၢ်မူခိၣ်န့ၣ်အၤတၢ်ကၤကးန့ၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီးမၤသံကွၢ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်
ကးန့ၣ်ဝဲမူခိၣ်လီၤ. တၢ်မၤသံကွၢ်အိၣ်တၢ်စၢ်န့ၣ်ဝဲမၤန့ၣ်ဒီးတၢ်မၤသံကွၢ်အိၣ်
ကလံၤထံးကးန့ၣ်ဝဲကလံၤစိးလီၤ. ဖဲတၢ်သ့ၣ်တဖှ်ဝဲအလီၤခံအဲသ့ၣ်စးထီၣ်
ယိပုၤသံလီၤ.

ဖဲအဲသ့ၣ်ယိပုၤသံဒီးအိၣ်ခိၣ်တၢ်အခါအိၣ်သံးန့ၣ်လီၤ. သံးလၢအအိၣ်ဝဲလၢတၢ်သ့ၣ်
ခိၣ်တဖှ်အိၣ်မၤတလၢကတၢၢ်န့ၣ်တဘျီဟဲက့ၤစိၣ်ဘၣ်. ကဘျီလူတၢ်ဝဲလၢတၢ်
သ့ၣ်ခိၣ်ခဲလၢကန့ၣ်လီၤ. စိၣ်လၢတၢ်ဟဲယိးတၢ်သံစ့ၢ်ကိးတၢ်ကဘျီမၤဟးဂီၤကွၢ်
အိၣ်ဖဲတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်လီၤ. ဖဲမ့ၣ်အိၣ်တၢ်အစိၣ်လၢကွၢ်တစုကဘျီလူမ့ၣ်အူဒီးထံ
လၢအထၢန့ၣ်ဟဲစၢၤဝဲလၢဝဲပိၤခံပိၤအပူၤတၢ်မ့ၣ်အူသံတစုလီၤ. ဖဲမ့ၣ်အူသံကွၢ်
ဝဲအလီၤခံတၢ်ကဘျီဟဲဖျိကဒါက့ၤသ့ၣ်လး, တၢ်ယံတၢ်ကွၢ်ဒီးချါတဖှ်ဝဲလူ
အိၣ်လၢထံတၢ်အလုၢ်တထီၣ်နီတစးလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲတၢ်ကဘျီတၢ်ဘျးကဲးကိး
ထီၣ်ဝဲက့ၤကဝီၤကျိၤလၢတၢ်ယံဒီးသ့ၣ်လးအပူၤဝဲဝဲဝဲတၢ်ကဘျီပျါဖျါန့ၣ်အပူၤ
လွံၤပူၤဖဲမၤထီၣ်, မၤန့ၣ်, ကလံၤစိးဒီးကလံၤထံးတဖှ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပူၤတဖှ်မၤ
တၢ်ပူၤလၢပူၤကလၢကန့ၣ်လီၤဟးထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပုၤကုၢ်ယိတၢ်ဖိတဖှ်တချုးဟးထီၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်ကဘျီစိၣ်ထီၣ်ဝဲသ့ၣ်ဒ့
လၢအကအိၣ်တစုမၤခိၣ်တၢ်တဘျီဒီးကဘျီကဝီၤဝဲသ့ၣ်လးပူၤသၢဘျီဝဲကိးထီၣ်,
“တၢ်, ခံ, သၢ” ဝဲဆဲးလီၤသကိးဝဲသ့ၣ်ဒ့တပြၢယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤတၢ်မၤသံပုၤ
သံအကလၢန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ခိၣ်ထိးန့ၣ်တၢ်ကဘျီဟဲလီၤဝဲပိၤတပိၤလၢ
အခိၣ်အခံအိၣ်ဒီးအကမဲၣ်ခံခိၣ်လၢကိးတၢ်ဘျီဘူလီၤအိၣ်ဘူသလါန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဟဲ
က့ၤထီၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်ကဘျီမၤဘၣ်တၢ်အခိၣ်တစးဒီးပုၤလၢအကတၢ်တၢ်
န့ၣ်ကဘျီယိသဘံးကွၢ်ဝဲပိၤအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမၤတၢ်ယိသဘံးတံၢ်ပုၤသံအ
ကလၢဒ်သိးအတၢ်သုတဟဲက့ၤပိၤအခံတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပုၤကုၢ်ယိပုၤသံတဖှ်ဟဲထီၣ်တၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်အချါန့ၣ်ပုၤအခိၣ်တၢ်ကန့ၣ်လီၤ
ဝဲတၢ်ပူၤဖိတပူၤဒီးထၢန့ၣ်လီၤဝဲမ့ၣ်ဘိၣ်လၢတၢ်ပူၤအပူၤဒီးယုၣ်လီၤဟဲဘျါယုန့ၣ်

လီၤ. န့ၣ်ထီၣ်ဝဲပနဲတၢ်ဖိတဘိဝံၤဟံၣ်ထီၣ်ဝဲလၢမ့ၤဘိၣ်အလီၤလီၤ. ပှၤအခိၣ်တၢ်ဂၤလူလီၤဝဲသံးတစးလၢမ့ၤဘိၣ်အလီၤဒီးနီၣ်ဟးထီၣ်ပှၤသံအကလၢဒီးဖဲပနဲတၢ်အမ့ၣ်အူသံကွံာ်န့ၣ်ကိးထီၣ်ဝဲ, “တၢ, ခံ, သၢ” ဒီးဆဲးလီၤသကိးဝဲမ့ၤဘိၣ်ဒီးဝၣ်ခိၣ်စူတဂၤတဘိလီၤ. ပှၤအခိၣ်ကဘၣ်သံကွံာ်ဝဲ, “သံလံၤခါ” သၢဘျီဒီးပှၤအကတဖၣ်ကဘၣ်စံးဆၢဝဲ, “သံလံ” န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဒ်အံၤန့ၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢ, “တၢ်ဆဲးသံဆဲးဟါမၢ်” န့ၣ်လီၤ. အခိၣ်ညီမ့ၢ်တၢ်ဆဲးသံကွံာ်ပှၤသံအကလၢန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢကဘၣ်ပလီၤသးတမံၤန့ၣ် “တၢ်ဆဲးသံဆဲးဟါမၢ်” န့ၣ်တမ့ၢ် “တၢ်ခးကဲ” လၢအမ့ၢ်တၢ်နီၣ်ဟးထီၣ်ကွံာ်တၢ်အၢတၢ်သီန့ၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဖဲတၢ်ကုၢ်ယံပှၤသံစိၣ်ဝံၤမၤသံကွံာ်တၢ်အကလၢဒ်သိးက့ၤဆူသဝီပူၤတသ့လၢဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. “တၢ်ခးကဲ” လၢအမ့ၢ်တၢ်နီၣ်ဟးထီၣ်ကွံာ်တၢ်အၢတၢ်သီန့ၣ်တၢ်မၤအီၤထဲဒၣ်ဖဲတၢ်က့ၤဆူသဝီပူၤအခါတၢ်ထံၣ် မ့တမ့ၢ် နၢ်ဟူတၢ်ပနီၣ်လၢအတဂ့ၤဘၣ်အခါလီၤ. တၢ်ပနီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤတခီတလိၣ်တၢ်မၤ “တၢ်ခးကဲ” ဘၣ်.

ဖဲပှၤယံပှၤသံဝံၤအလီၢ်ခံန့ၣ်သီပူၤကွံာ်န့ၣ်တၢ်လဲၤလၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဒီးထၢန့ၢ်တၢ်ယံဖိသၢကျီဒီးသ့ၣ်လးသၢလိၣ်ဝံၤဘိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢတၢ်ကံးညၢဝါဒီးထၢန့ၢ်လီၤဝဲလၢကုအပူၤဒီးမၤဝဲတၢ်ထၢတၢ်ယံအမူးလီၤ. တၢ်ကမၤတၢ်ထၢတၢ်ယံအမူးအဂီၢ်တၢ်ညီန့ၢ်ယုထၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအကြးအဘၣ်လီၤ. ညီန့ၢ်တၢ်မၤအီၤဖဲတၢ်ယံလုအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထၢပုၤလံးစးထီၣ်အိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်

တၢ်လုၤသ့ၣ်ညါလၢပုၤတဖှ်အပူၤဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢပုၤကီၢ်ပယီၤဖိတဖှ်န့ၣ်ဟံးဒိဟံး
တံၣ်ဝဲကီၢ်လၢလုၤလၢအအိၣ်လၢမးစွံးမးဟီၣ်ကဝီၤတဖှ်ဒီးပုၤအ့ၣ်ယၣ်ဖိတဖှ်အ
တၢ်မၤတၢ်အမူးအဒိအတံၣ်တဖှ်ဒီးမၤဒိမၤတံၣ်ဒီးဝဲန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်လၢလုၤလၢပုၤ
လၢအအိၣ်လၢကလံၤထံးတဖှ်မၤဝဲတၢ်ထၢတၢ်လံး (တၢ်သ့တၢ်လံး) အမူးဒီးကညီ
မိၢ်ထံးတဖှ်စ့ၢ်ကိးမၤဒီးတၢ်အံၤတုၤမုၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤခိၣ်လၢအအိၣ်လၢမးစွံးမးဟီၣ်ကဝီၤတဖှ်မၤတၢ်ထၢတၢ်လံးအံၤလၢကစၢ်ကီ
တမးအစၢ်လံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. လၢဒသးအ့ၣ်ကိးတဲၣ်(၆)ပၣ်လံး (ဒသအဂီၢ်တ္တိၣ်ရဲ
ပါဠိတော်) ဒီးအထးကထၣ် (အဌကထာ) အပူၤန့ၣ်တၢ်ထံၣ်ဝဲလၢပုၤတဖှ်အံၤ
သ့တၢ်လံးဒီးလုၤအိၣ်လုၤအိၣ်တၢ်, မၤဝဲမူးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်ကညီပျီၢ်တဖှ်အသိးလီၤ.
လၢဒသးအ့ၣ်ကိးတဲၣ်(၆)ပၣ်လံးအပူၤဟ်ဖျါဝဲလၢ “အတ္တဘိကဗဝေဒက္ခိဏော
သုဇနပဒေသုခေါဝနံနာမ” ဒီးပမုၢ်ကျိၣ်ထံကဒါက့ၤန့ၣ်အခိပညီကမုၢ်ဝဲ, “သီခါ
သ့ၣ်ဧၤလၢကလံၤထံးသဝီတဖှ်န့ၣ်တၢ်သ့တၢ်လံးအမူးအခါန့ၣ်တၢ်လုၤအိၣ်လုၤအိ
တၢ်အိၣ်တကလုၢ်ဒ်အမုၢ်မၤဧၤထံဧၤ, တကံၣ်သ့ၣ်, ပအံၣ်ခွဲၣ်သိ, ကနဲစိတဖှ်ဒီးအိၣ်
စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ, တၢ်ဒုတၢ်အူ, တၢ်ဂဲၤကလံၣ်တဖှ်န့ၣ်လီၤ. သီခါသ့ၣ်
ဧၤ, တၢ်သ့တၢ်လံးအမူးန့ၣ်အိၣ်ဝဲနီၢ်ကီၢ်ဒီးလၢတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ယတသမၤဘၣ်.”
တၢ်သ့တၢ်လံးအမူးန့ၣ်တၢ်ကွဲးတၢ်ဟ်ဖျါဂ့ၤဂ့ၤဒီးအခိပညီမုၢ်ဒ်လၢအသိးန့ၣ်လီၤ.
ပုၤလၢအအိၣ်လၢကလံၤထံးအ့ၣ်ယၣ်တဖှ်န့ၣ်ဝဲအဘူးအတၢ်အတၢ်တဖှ်စူး
ကွံာ်အသးန့ၣ်တကုၢ်ယိဝဲဘၣ်. ခုၣ်န့ၣ်ဝဲတၢ်ပုၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လိၤဒီးခုၣ်လီၤဘျုးလီၤဝဲ
ပုၤသံအစိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်ယံၣ်ထီၣ်ဒီးအဖံးအညၣ်တဖၣ်အုၣ်လီၤကျၢ်လီၤဝံၤအလီၢ်ခံးအိၣ်တီၢ်ထဲအယံၣ်လဲၤန့ၣ်ထုးထီၣ်ဝဲဒီးသ့စီကွံာ်ဝဲအယံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်စီစီလီၤ. ရဲၣ်လီၤဝဲတၢ်အယံၣ်စးထီၣ်လၢအခိၣ်တုၤလၢအခိၣ်ဒီးစၢတၢ်ဝဲလၢတၢ်တမံၤမံၤဒီးပိာ်ဆၢထၢၣ်ထီၣ်ဝဲဝံၤလုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဝဲဒီးတၢ်နၢမူနၢဆိဒီးဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ယီၤထီၣ်အဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်ဂ့ၤဒီးစ့အိၣ်လၢလၢပှၤပှၤလံၤန့ၣ်ဘိထီၣ်ဝဲတၢ်လီၢ် (ဒ်ဘျီၣ်) ဖးဒိၣ်တတီၤဒီးသုးယီၤဝဲတၢ်ယံၣ်တကျိၣ်ဆူတၢ်လီၢ်ဝဲန့ၣ်ဒီးဟီၣ်သကိးဝဲလၢာ်သ့ၣ်လၢာ်သးလီၤ. ပှၤအ့ၤဒယၣ်ကလံၤထံးလၢအမ့ၢ် “ကံးရၢ်ထး” ကလုာ်တဖၣ်မၤတၢ်သ့တၢ်ယံၣ်အမူးတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့တၢ်ယံၣ်အမူးအံၤဟဲရၢ်လီၤအသးဆူကီၢ်ပယီၤဒီးတၢ်မၤအီၤအါအါဂီၢ်ဂီၢ်ဘၣ်ဆၢခဲအံၤန့ၣ်တၢ်မၤက့ၤအီၤဒၣ်ထဲတဆံးတက့ၢ်လၢပှၤကညိဖိတနီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တလူၤပိာ်မၤထွဲစ့ၢ်ကိးလုၢ်လၢာ်ထူသန့ခဲလၢာ် ခဲဆုလၢၤဘၣ်.

ဖဲပှၤသံတဂၤလၢာ်လၢာ်န့ၣ်တၢ်ထၢန့ၣ်လီၤအီၤဆူတလၢပှၤဒီးလဲၤစိာ်ဝဲဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ဒီးကုၢ်ယိစီမ့ၢ်ကွံာ်ဝဲလီၤ. ဖဲန့ၣ်သီပှၤထီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ယီၤထီၣ်ဒီးတၢ်ကူးဘုကူးဟုဝံၤအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘိထီၣ်ဝဲတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲးဒီးကွဲးကွဲးတၢ်, ကွဲးတၢ်ကွဲးသကိးဒီးလုၢ်အိၣ်လုၢ်အိၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ထၢတၢ်ယံၣ်အဆၢကတီၢ်တၢ်ဘိထီၣ်ဟံၣ်စၢၤပျဲၢ်စိာ်ခိၣ်လၢအထူၣ်အိၣ်လွံၢ်ထူၣ်ဒီးဖဲဟါခီန့ၣ်မုၢ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခွါတဖၣ်ဂဲၤကလံၣ် “ဒ်” အတၢ်ဂဲၤကလံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢမ့ၢ်ဟါလီၤအဆၢကတီၢ်မၤသကိးဝဲထါလၢအအိၣ်ဒီးအဒီးအဖီၣ်တဖၣ်လီၤ. တၢ်လုတၢ်လၢာ်ဒ်အံၤပကထံၣ်ဘၣ်လၢကညိပျီၢ်မ့ၢ်ထီၣ်သဝီတဖၣ်အပူၤလီၤ.

တၢ်မၤမူးဒ်အံၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်မၤအီၤထဲကညိပျီၢ်တဖၣ်စီၤဘၣ်. ပှၤအ့ၤဒယၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်အ့ၤဒယၣ်ကလံၤထံးမးစွံးမးတဖၣ်စ့ၢ်ကိးမၤဝဲတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤအယိပတဲလၢတၢ်သ့တၢ်ယံၣ်အမူးအံၤဟဲလၢမးစွံးမးကလံၤထံးတၢ်လီၢ်တခီန့ၣ်လီၤ.

ကညီပျီၣ်တဖၣ်ထၢတၢ်ယံၣ်အမူး

တၢ်ထၢတၢ်ယံၣ်အမူးန့ၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲတၢ်ယံၣ်ထီၣ်အလၢတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖဲအချးအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအကမၤတၢ်ထၢတၢ်ယံၣ်အမူးအခါကဘၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဖးဒီးဖဲဟံၣ်ကပၤတၢ်လီၤလီၤပျီၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အကပၤန့ၣ်ကသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဟံၣ်အထူၣ်လွံၤထူၣ်လၢတၢ်ဒုးအခိၣ်ဒီးကဟံၣ်လၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲအံၤတၢ်ကသ့ၣ်အီၤလၢတၢ်ဟံၣ်တၢ်ယံၣ်ဒီးတၢ်ထၢတၢ်ယံၣ်အမူးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤလၢအကလဲၤထၢတၢ်ယံၣ်တဖၣ်ကဘၣ်လဲၤစိၣ်ဝဲကုဆံးဆံးဖိတဖျၢၣ်လၢကထၢန့ၣ်လီၤတၢ်ယံၣ်အဂီၢ်လီၤ. ဖဲတချးအန့ၣ်လီၤဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ကိးထီၣ်ဝဲပှၤသံအမံၤဒီးတဲဝဲလၢသါက့ၤလၢဟံၣ်ဒီးဟဲက့ၤကန့ၣ်ပှၤဟီၣ်တရါတက့ၢ်လီၤ. ဝံၤကလဲၤဆူတၢ်ယံၣ်ဒီးသ့ၣ်လးအိၣ်အလီၢ်ဝံၤကထၢထီၣ်ဝဲတၢ်ယံၣ်သၢလိၣ်ဒီးသ့ၣ်လးသၢလိၣ်ဝံၤဘျီထီၣ်ဝဲလၢတၢ်ဝါဖိအပူၤဒီးထၢန့ၣ်ဝဲလၢကုဝံၤဟဲက့ၤဆူသဝီပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပှၤထၢတၢ်ယံၣ်တဖၣ်ဟဲက့ၤန့ၣ်တဘၣ်တဲတၢ်ဒီးပှၤလၢအထံၣ်ဝဲလၢကျဲၣ်နီၣ်တဂၤဘၣ်. ပှၤအဂၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိးတဘၣ်တဲတၢ်ဒီးအီၤဒီးကဘၣ်အိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ. ဖဲအဟဲက့ၤလၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်ကျဲၣ်စၢၤလီၤန့ၣ်ပှၤလၢသဝီပူၤလွံၤဂၤယဲၢ်ဂၤကဘၣ်ဟဲတြီအကျဲၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကတိၤလီၤဝဲတၢ်အကျိၤတကျိၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လိၤဒီးကအိၣ်ဝဲလၢအဂၤတခီပၤဒီးဟံၣ်မၤအသးဒ်ပှၤလူၤတၢ်မံၤလၢအိၣ်ခိးလီၤတၢ်မံၤလၢလၢ

ကခဲးဝဲအသီးလီၤ. ဘဉ်ဟ်မၤအသးဒ်သီးအပညိဉ်လီၤဝဲတၢ်ဒီးဘိတဖဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဂ့ၢ်ဘိတဖဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးဖးထီတဖဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပုၤထာတ်သံတဖဉ်ဟဲက့ၤတုၤလၢတၢ်လီၤလၢပုၤတၢ်လီၤဟ်စၢၤဟီၣ်ခိၣ်အလီၢ်ဒီးပုၤလၢအဖီၣ်ယၢ်တၢ်စုကဝဲၤတဖဉ်ကဘဉ်ဟ်မၤအသးအကခဲး, ဆဲး, တီၢ်ဝဲပုၤတဖဉ်လီၤ. ပုၤအိၣ်ခိးလီၤတၢ်အခိၣ်တဂၤကသံကွၢ်လီၤဝဲ, “သုမ့ၢ်ပုၤဂ့ၤခါ, ပုၤအါခါ” ပုၤဟဲက့ၤတဖဉ်ကဘဉ်ဝဲဆာဝဲ, “ပမ့ၢ်ပုၤဂ့ၤလီၤ, ပတမ့ၢ်ပုၤအါဘဉ်.” ပုၤအိၣ်ခိးလီၤတၢ်တဂၤကဝဲထီၣ်ဝဲ, “တဘဉ်ခိက်တၢ်ပနီၣ်ဒီးတဂ့ၤ. ပတသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်သုလၢသုမ့ၢ်ပုၤအါခါ, ပုၤဂ့ၤခါဘဉ်. သုအိၣ်ထံဆိၣ်လီၤသးမ့ၢ်ဝံၤမးပကနာ်လၢသုမ့ၢ်ပုၤဂ့ၤလီၤ.” ဖဲပုၤအဂၢၢ်ဆဲးအါလၢပကအိၣ်လီၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟဲစိၣ်လီၤသးခံပလီၤဒီးဆ့ၣ်နီၤအိၣ်သကိးဝဲလၢတၢ်ပနီၣ်လၢတၢ်တၢ်ဟ်စၢၤအိၣ်တခီတကယဒီးက့ၤသကိးဆူဟံၣ်လၢတၢ်မၤတၢ်ထာတ်သံအမူးန့ၣ်လီၤ.

အဆိကတၢ်တၢ်သံအဘိဉ်လၢအဟဲက့ၤစိၣ်ဝဲန့ၣ်တဘဉ်ဟ်ထီၣ်ဝဲလၢဒဲးဖိအပူၤဒီးဘဉ်. ကဘဉ်ဟ်လီၤဝဲလၢဒဲးခိၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ. ကဘဉ်မၤကဲၤထီၣ်မ့ၢ်အူပူၣ်ဆံးဆံးဖိလၢဒဲးဖိအကပၤဒီးထၢန့ၣ်လီၤထံလၢဝၣ်ပီၤပူၤလီၤ. ဝံၤယုၣ်လီၤဝဲတၢ်ကံးညာ်ဝါအဘိဉ်ဒီးတံၢ်ထုးထီၣ်ဝဲတၢ်သံတဖဉ်ဒီးကဘဉ်စုၣ်လီၤဝဲလၢဝၣ်ပီၤအပူၤဒီးတဲဝဲ, “တၢ်မ့ၢ်ဂီၢ်နသးလုၢ်ထံတက့ၢ်.” မၤဝဲဒ်အံၤဝံၤကဘဉ်လဲၤယိဝဲတၢ်သံလၢမ့ၢ်အူဒီးတဲဝဲ, “တၢ်မ့ၢ်ဂီၢ်နသးဆူးမ့ၢ်အူတက့ၢ်” လီၤ. ကဘဉ်မၤဝဲတၢ်သံသၢဘိဒီးသွဲၣ်လးသၢလိၣ်တုၤအပူၤထီၣ်သၢဘျီဒီးဘိဉ်ကဒါက့ၤဝဲလၢတၢ်ကံးညာ်ဝါဖိန့ၣ်လီၤ.

ဟံးထီၣ်ဝဲသ့ၣ်လုၢ်ဖးလံာ်တဘျီဝံၤထၢန့ၣ်လီၤမ့ၢ်ကသူဒီးကိၣ်ခံကလုာ်သၢကလုာ်လီၤ. ကဘဉ်သုးယိဝဲကုလၢအထၢန့ၣ်လီၤတၢ်သံအခိၣ်ထိးဆူတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အလီၢ်ဒီးကွဲးန့ၢ်ပုၤသံအကလၢလၢကအိၣ်မ့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. တစိၣ်ဖိကဘဉ်ဟံးထီၣ်ထံတခွဲးဒီးလူလီၤအကဒါဆူမ့ၢ်ခိၣ်ဒီးကွဲးန့ၢ်ပုၤသံအကလၢလၢကအိၣ်ထံအဂီၢ်လီၤ. မၤဝဲဒ်အံၤဝံၤဘဉ်တီၣ်ထီၣ်ကဒါက့ၤဝဲတၢ်သံအဘိဉ်ဆူဒဲးဖိခိၣ်လီၤ. ကုဖိတခီကဘဉ်ဘျးလီၤ

စၢၤဝဲလၢဒဲအထူၣ်အကပၤလီၤ. ပှၤလၢအမၤတၢ်ထၢတၢ်ယံၣ်အမူးတဖၣ်အိၣ်ဒီးအထူသန့လၢအကဘၣ်အိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

လၢခံတနံၤဂီၤဂီၤသီခါလၢတၢ်ကွဲမ့ၢ်အိၣ်တဖၣ်ဟဲတုၤဒီးအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဝံၤစးထီၣ်ဟီၣ်တရါလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဖးဒိၣ်အပူၤလီၤ. တချုးကန့ၣ်တၢ်ဟီၣ်တရါန့ၣ်ပှၤတဂၤကဘၣ်လဲၤကွဲန့ၣ်ပှၤသံအကလၢလၢအအိၣ်လၢဒဲဖိအပူၤလၢကဟဲကန့ၣ်သီခါဟီၣ်တရါန့ၣ်လီၤ. ဖဲအကန့ၣ်သီခါဟီၣ်တရါဝံၤတၢ်ယံၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်တဘျီက့ၤဆှၢကဒါက့ၤအိၣ်ဆူတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်. မ့ၢ်တခီတၢ်ကဘၣ်ဆှၢအိၣ်ဆူတၢ်ယံၣ်ကစၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်လဲၤဆှၢတၢ်ယံၣ်အခါတၢ်ကဘၣ်မၤဟးဂီၤဒဲဖိအံၤလီၤ. ဖဲတၢ်လဲၤဆှၢတၢ်ယံၣ်အခါပှၤသံတဂၤအဖိမ့ၢ် မ့တမ့ၢ် အဖိခွါသဒါကဘၣ်လဲၤဝံၤတၢ်ယံၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲဖိမ့ၢ်သဒါထီၣ်ပှၤဒီးအိၣ်ဒီးအဟူးအသးအခါမ့ၢ်ဂ့ၤတဘျီလဲၤဝံၤတၢ်ယံၣ်အကုဘၣ်. ကဘၣ်မၤပှၤလဲၤဝံၤန့ၣ်တၢ်လၢအလီၢ်တဂၤဂၤလီၤ. ကဘၣ်ဟ့ၣ်ပဲပှၤလၢအလဲၤဝံၤဆှၢန့ၣ်အိၣ်အတၢ်လၢစုယဲၤသးလီၤ.

ကဘၣ်ထၢန့ၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်တဘျီ, ကသူဒီးညၣ်ယုတဖၣ်လၢကုလၢအဝံၤတၢ်ယံၣ်အပူၤလီၤ. ဖဲပှၤလဲၤဆှၢတၢ်ယံၣ်အခါပှၤတဂၤကဘၣ်ဟီၣ်ဒီးလဲၤဆှၢလီၤပှၤသံလီၤ. ဖဲအလဲၤတုၤလၢတၢ်သံကစၢ်န့ၣ်ပှၤအခိၣ်တဂၤကဘၣ်ကိးပသူထီၣ်ဝဲ, “အိးထီၣ်န့ၣ်ပှၤဝဲတြီတဘျီ, ပှၤအသီဟဲတုၤတဂၤ. သုထံၣ်အ့ၣ်တၢ်မ့ၢ်သုတခီစၢ်ဟံၣ်စၢ်န့ၣ်ပှၤထံၣ်တဘျီ” လီၤ.

ဖဲအလဲၤတုၤလၢတၢ်ယံၣ်ကစၢ်အခါကဘၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲဒဲဖိလၢအထူၣ်အိၣ်လွံၤထူၣ်ဒဲအဘျီတ့ၢ်ဝဲလၢသဝီပူၤအသိးန့ၣ်လီၤ. အဆိကတၢ်ယုၣ်လီၤမ့ၢ်ဘိၣ်, ကသူဘိၣ်တဖၣ်ဒီးကွဲဝဲတၢ်ယံၣ်ဘိၣ်လၢကဟဲအိၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထံအဂီၢ်လီၤ. ဝံၤကဘၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ယံၣ်ကိၣ်လိၣ်တဖၣ်လၢဒဲဖိအဖိခိၣ်လီၤ. ဖဲအဟံၣ်ထီၣ်တၢ်ယံၣ်အလီၢ်န့ၣ်ကဘၣ်စၢ

လီၤစၢၤပျံးဖးထီတဘိတုၤလီၤဆူဟီၣ်ခိၣ်လီၤလီၤ. ဝံၤအဝဲသ့ၣ်ကၠုၣ်ဗီၣ်ထီၣ်ဝဲ
လုၣ်ဖိတဘိအံၤဒီးမ့ၣ်အူကစးထီၣ်အိၣ်ဒိတဘိတုၤလီၤဆူအသံအိၣ်တၢ်အလီၢ်
လီၤ. မၤဝဲဒ်အံၤဒ်သိးကဟ်ပျါထီၣ်ဝဲပုၤသံအကလၢလဲၤထီၣ်ဆူဒဲပူၤအဂီၢ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲဒ်အံၤဝံၤတဘျီဃီအိၣ်သကိးသံးလၢအဟဲစိၣ်ဝဲတဖၣ်လီၤ. အိၣ်သံး
မ့ၢ်တလၢ်တခီကဘၣ်ဂံၢ်လီၤဝဲၣ်ဝဲတၢ်သံကစၢ်န့ၣ်လီၤ. တဘၣ်ဟဲက့ၤစိၣ်က့ၤဝဲ
ဆူသဝီပူၤဘၣ်. ပုၤလဲၤဆှၢတၢ်သံကိးဂၤဒဲးကဘၣ်ဟဲက့ၤကျဲတဘိဃီလၢအဟဲဝဲ
န့ၣ်လီၤ. တဘၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤဟးထီၣ်ဆူသဝီအဂၤတဖၣ်ဘၣ်. နတဘၣ်ကတိၢ်တၢ်
ဒီးပုၤလၢနထံၣ်လၢကျဲနီတဂၤန့ၣ်ဘၣ်. ပုၤအဂၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိးသ့ၣ်ညါလၢနလဲၤဆှၢ
တၢ်သံဟဲက့ၤအယိတကတိၢ်တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်.

ဝဲပုၤဆှၢတၢ်သံတဖၣ်ဟဲက့ၤတုၤဆူပုၤသံအဟံၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ကိးကလၢကံၢ်စုဒီးပုၤ
သံအဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်လီၤ. ပုၤကိးဂၤဒဲးစၢထီၣ်အစုဒီးပျံးသဘိလၢတၢ်ပိယာ်
န့ၣ်အိၣ်ဒီးကိးကဒါက့ၤအကလၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တချုးကိးအကလၢဒဲးဘၣ်အခါ
ဘၣ်ဟဲစိၣ်လိခိးဖးလၢ်တဘျီဒီးထၢန့ၣ်လီၤဝဲမ့ၢ်န့ၣ်ဒီးသံးခံပလီ (တပီ) ဒီးစး
ထီၣ်ကိးဝဲအကလၢန့ၣ်လီၤ.

“ပြုကလၢ - ဟဲက့ၤ - ဟဲက့ၤ. တဘၣ်န့ၣ်တၢ်ဆူအံၤဆူန့ၣ်တဂ့ၤ. တဘၣ်
န့ၣ်မုၢ်ဃါချၢ်တဂ့ၤ. တဘၣ်လဲၤအိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ခိၣ်တဂ့ၤ, တဘၣ်လဲၤအိၣ်
လၢတၢ်သံကစၢ်တဂ့ၤ. ပြုကလၢ - ဟဲက့ၤ - ဟဲက့ၤ - ဟဲက့ၤ.”

ဝဲတၢ်ကိးပုၤကလၢဝံၤန့ၣ်တၢ်မၤတၢ်ထာတ်သံအမူးဝံၤလံန့ၣ်လီၤ. မၤဟးဂီၢ်စ့ၢ်ကိး
ဝဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢဘျီထီၣ်ဟ်စၢၤဝဲဒ်သိးကကန့ၣ်သီခါဟီတရါဝံၤန့ၣ်အူထီၣ်ကွံာ်
ဝဲလီၤ. ဝံၤအိၣ်သကိးသံးဒီးပုၤဟဲမူးတဖၣ်လၢတၢ်စံးဘျုးစံးဖျိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢဂ့ၤဆၢဝါ
လိာ်သးအဂီၢ်လီၤ. မူးကစၢ်လၢအမၤမူးတဖၣ်စ့ၢ်ကိးသ့ၣ်ဖွဲးညိလၢကမၤလုာ်လၢ
ထူသန့ဒီးအမူအဒါဖးဒိၣ်လၢအကြၢးမၤဝဲဝံၤလံအယိန့ၣ်လီၤ.

ပှၤကညီအလုၢ်အလၢ်တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုတဖၣ်

လၢကညီပှီၣ်ကျိၣ်တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုန့ၣ်တၢ်ကိးအိၤလၢ “ဆူ” ဒီးမ့ၢ်လဲၤကဟံၣ်ဘၣ်တၢ်
ဒုၣ်တၢ်ထုတဖၣ်အံၤဒီးဘၣ်ဟ့ၣ်အိၣ်လိးဝဲန့ၣ်ကိးဝဲလၢ “ဆကွံး” န့ၣ်လီၤ. အဝဲ
သ့ၣ်မ့ၢ်မၤကမၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုတမံၤမံၤန့ၣ်ကဘၣ်ယုၤကညးဝဲဒီးဟ့ၣ်လိးဝဲ
“ဆကွံး” လီၤ. ညီန့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်စ့ၤယဲၣ်ဘျဲ, သဘျူၣ်တယါဒီးဝံၤဝဲလီၤ. တၢ်မ့ၢ်မၤ
ကမၣ်တၢ်ဒုၣ် တၢ်ထုလၢဟံၣ်ပှၤဒီးဖဲဟံၣ်ကစၢ်မၤန့ၢ်စ့ၤအိၣ်လိး (စ့ၤယဲၣ်ဘျဲ) တသံး
န့ၣ်ကဘၣ်လဲၤပှၤကျၢဝဲတရီၣ်, ဖိဆံၣ်သ့ၣ်ဒီးသယိတခါတစဲးဒီးကဘၣ်ယုၤကညး
ကျၢဝဲမ့ၢ်ယါဒီးဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဘၣ်ဒီးခိၣ်ဖဲ, ကွၢ်ကလံၤ, အူပံပီၤ, ဒဲလီၤစုၣ် (ဒဲပှၤအူလီၤတၢ်) တဖၣ်
ဘၣ်. မ့ၢ်ထီၣ်ပှၤဟံၣ်ကဘၣ်ထီၣ်လၢယီၤလီၤ. တဘၣ်စံၣ်ထီၣ်လၢပှၤဟံၣ်ဘၣ်. က
ဘၣ်လီၤဝဲလၢအထီၣ်ဝဲအလီၤလီၤ. တဘၣ်စံၣ်လီၤ (ဖုလီၤ) လၢဟံၣ်ပှၤဘၣ်. ဖဲအ
ထီၣ်ယီၤအခါယီၤမ့ၢ်ကၢ်န့ၣ်ဟံၣ်ကစၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လိးပှၤထီၣ်ယီၤဒီးယီၤမ့ၢ်ကၢ်ဖဲအ
စံၣ်လီၤခါတခါဟံၣ်ကစၢ်ကဘၣ်ယုၤအိၣ်လိးပှၤထီၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဘၣ်ဟီၣ်, အ့ၣ်လိာ်ဆိးကွံးဆိၣ်တၢ်ထုတၢ်လၢဟံၣ်ပှၤဘၣ်. တၢ်တဘၣ်ထီ
တီၢ်ဟံၣ်ထူၣ်ဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်မၤဒဲန့ၣ်မ့ၢ်ဒဲသိးတၢ်တဟံၣ်ကဲမ့ၢ်ယါဒီးဟံၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ကနီၤ, ဖိၣ်သ့ၣ်ခွါတဖၣ်တဘၣ်လီၤကမူၤလီၤကမၣ်လၢဟံၣ်ဖိခိၣ်ဘၣ်. မုၢ်က
နီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါလၢအမၤကမၣ်တၢ်တဖၣ်တဘၣ်ထီၣ်ဆူဟံၣ်ယီၤဘၣ်. မ့ၢ်ထီၣ်ဆူ

ကပိၣ်ကပၤပှၤမ့ၢ်ဆိၣ်တၢ်ထုတၢ်, အ့ၣ်လိၣ်ဆိးက့ၢ်လိၣ်သး, ပှၤတမံၤတဂၤဂၤမ့ၢ်
တဲဆိတၢ် မ့တမ့ၢ် သံကွၢ်ပှၤအိၣ်ဘျးလၢဟံၣ်ဖိခိၣ်တဂၤဂၤအတၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်
ဝဲလၢတၢ်အိၣ်ဘျးတခါအံၤတကဲထီၣ်ဒီးကဘၣ်မၤကဒီးဝဲအသိတဘျီန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဘျးဒီးသဝီအခါအဝဲသ့ၣ်ညီန့ၢ်ပံးတၢ်ယၢ်သဝီခိၣ်ထိးဒီးတၢ်တမံၤမံၤ
မ့တမ့ၢ် ဘၣ်မၤဟံၣ်စၢၤဝဲတၢ်ပနီၣ်တမံၤမံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်မၤလုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်အိၣ်
ဘျးအဆၢကတီၢ်ပှၤလၢအကဲဟံၣ်ခိၣ်ယီၤခိၣ်တဂၤကဘၣ်ဖၢၣ်ယၢ်ဝဲခိၣ်ဖၢၣ်ဝါန့ၣ်
လီၤ. ဖဲအအိၣ်ဘျးအဆၢကတီၢ်တဘၣ်စိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအအိၣ်လၢဟံၣ်
ပှၤဆူတၢ်ချၢဘၣ်.

ဖဲတၢ်ဘျၣ်ထီၣ်ဘါထီၣ်တၢ်အလါ (ဝါတွင်း) အဆၢကတီၢ်ဒီးဆိမံၤတအိၣ်အိၣ်အလါ
တဖၣ်န့ၣ်တၢ်တဘၣ်ဖျိသး, ဆိဟံၣ်ဆိယီၤဘၣ်. ဖဲတၢ်မၤထါအဆၢကတီၢ်တၢ်တ
ဘၣ်လဲၤခိၣ်လၢမုၢ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါလၢအဆၢနီၤကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်လိၣ်အသးအမဲၣ်
ညါဘၣ်. မ့တမ့ၢ်မုၢ်ကနီၤဖိၣ်သ့ၣ်ခွါဘၣ်န့ၣ်တဘၣ်မၤထါဒီးထါဖိၣ်ဘၣ်.

ဖဲအထး (ဒု) အိၣ်တန့ၣ်သၣ်ဝံၤကဘၣ်သ့ၣ်လီၤကဒါက့ၤတန့ၣ်ချံအဖျၢၣ် (၁၀) လၢ
တန့ၣ်ထူၣ်အကပၤလီၤ. ဖဲအကူၢ်လီၤကွံၣ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တခိၣ်ဝံၤလံၤဒီးကဘၣ်ဆဲးလီၤ
ကဒါက့ၤဝဲအဒုဖိတဒုလၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်အလိၤလီၤ.

ဟံၣ်ကစၢ်မုၢ်အကုန့ၣ်ပှၤအဂၤတဘၣ်ဖိၣ်ဒီးစူးကါဘၣ်. ပှၤမ့ၢ်ဖိၣ်မ့ၢ်စူးကါဘၣ်
တဂၤဂၤဒီးကဘၣ်အိၣ်လိးက့ၤဝဲဒီးလုၢ်ထီၣ်ဟံၣ်ထီၣ်တၢ်ဒီးမၤကဆိက့ၤဝဲလီၤ.

ကျိၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ပှၤအိၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်တဘၣ်ပှၤ
လိၣ်ကွၢ်အိၣ်ဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်ပှၤအိၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်န့ၣ်ပှၤလၢသဝီပှၤစူးကွံၣ်
အသးသ့လီၤ.

ဖဲထီၣ်ဆူဟံၣ်ပှၤအခါကဘၣ်ကွၢ်ထီၣ်တၢ်လၢဟံၣ်အိၣ်အလီၤဒီးထီၣ်ယိဒီးန့ၣ်အသိးဖဲအစံၣ်လီၤလၢဟံၣ်ပှၤစ့ၢ်ကိးကဘၣ်ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်ဆူဟံၣ်ဒီးစံၣ်လီၤဝဲလီၤ. တဘၣ်ဒီးဟံၣ်လၢအချၢဒီးလီၤယီ, တဘၣ်ဟးသီၣ်အခိၣ်လီၤဒီးဖဲဆ့ၣ်နီၤလၢဟံၣ်ဖိခိၣ်အခါတဘၣ်ဒီးအချၢလၢအဟံၣ်တကပၤဘၣ်. မ့ၢ်မၤဘၣ်ဝဲဒ်အံၤတခါတၢ်ဆိကမိၣ်လၢအမၤလီၤဟံၣ်အသူးအသ့ၣ်အယိကဘၣ်ဟ့ၣ်လိးဝဲ, လုၢ်ထီၣ်ဟ်ထီၣ်က့ၤတၢ်ဒ်သိးကမၤကဆိထီၣ်ကဒါက့ၤအဟံၣ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်မ့ၢ်ထံၣ်တၢ်သုးဟ်စၢၤဟံၣ်အယိသ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ထုးထီၣ်ဟ်စၢၤလၢဟံၣ်ဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဟ်ဟ်စၢၤတၢ်ပနီၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ဆဲးလီၤဟ်စၢၤသ့ၣ်ဒုဝၣ်ဒုလၢယိခိၣ်ထိးမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်တဘၣ်ထီၣ်ဆူဟံၣ်ဖိခိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လိးဝဲလီၤ.

ကညီကဲၤဘါတဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်အဖိန့ၣ်ပှၤစီစၢ်တဘၣ်ဟဲဆူဟံၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဟဲကဘၣ်ဟ့ၣ်လိးဝဲလီၤ. တၢ်မ့ၢ်စံၣ် (ဖု) လီၤလၢဟံၣ်ဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ခိၣ်တလံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လိးဝဲဒီးသံးဒီးဆိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ကျိးဒုးအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်စၢ်ဟ်ပျံၤလၢသဝီခိၣ်ထိးဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ဟဲန့ၣ်ဒုတၢ်န့ၣ်ကဘၣ်အိၣ်လိးဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၢ်တတီးဒီးတတီး, သဝီတသဝီဒီးတသဝီအိၣ်ဒီးအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုအကလုာ်ကလုာ်အယိပှၤကညီကဲၤကဲဒ်ဒုၣ်လဲၣ်ဖဲအလဲၤထီၣ်လဲၤလီၤတၢ်အခါဘၣ်ပလီၢ်သ့ၣ်ပလီၢ်သးလၢသုတမၤကမၢ်ဘၣ်ပှၤကအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုတဂ့ၤအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ပနီၣ်လၢအကဲထီၣ်ဆိအသးဒီးတၢ်န့ၣ်အကလုာ်ကလုာ်

ဖဲပှၤတဂၤကလဲၤတၢ်အဆၢကတီၢ်အဖိဆံးတဖှ်မ့ၢ်ဟီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ဖိယိဖိတဂၤ
ဂၤမ့ၢ်ကဆဲမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဟံၣ်လၢတၢ်ပနီၣ်တဂ့ၤဒီးတလဲၤအတၢ်လဲၤလၢၤဘၣ်. ဖဲအလဲၤ
တၢ်အဆၢကတီၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်နီၣ်လၢအမဲၣ်ညါန့ၣ်အ တၢ်လဲၤကထီထီၣ်ဝဲလီၤ. ထီၣ်ခိၣ်,
တကျၢ်ခိၣ်မ့ၢ်နီၣ်လၢန့ၣ်တၢ်ပနီၣ်တဂ့ၤအယိတၢ်ဂ့ၢ်အရၢမ့ၢ်ဒိၣ်ထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်တ
လဲၤဝဲဒီးက့ၤကဒါက့ၤဝဲဆူအလီၢ်ခံတခီန့ၣ်လီၤ.

ညီၣ်နီၣ်ဖိသၣ်တဖှ်တၢ်တုၢ်န့ၢ်အီၤအနီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်လၢတၢ်မ့ၢ်တတုၢ်န့ၢ်ဘၣ်ဖိ
သၣ်အနီၣ်ဘၣ်န့ၣ်လၢခံတယၣ်ဖိသၣ်ကကဲထီၣ်တၢ်အးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်လီၢ်တနီၣ်န့ၣ်ဝဲ
လၢဖိသၣ်တဒိကန့ၣ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ဟူးအခါပှၤလၢအပံၤခိၣ်ဒီးတဖျါအခိၣ်ဒီးသိတဖှ်ပျါသ့န့ၣ်လီၤ. အဝဲ
သ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢဟီၣ်ခိၣ်ဟူးန့ၣ်တဘျီဘျီမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအဂ့ၤဒီးတဘျီဘျီန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်
ပနီၣ်လၢအတဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖိတဖှ်မ့ၢ်ဖိထီၣ်လၢအဆၢတဘၣ်ကတီၢ်တဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအထီၣ်ဒါန့ၣ်အ
ယိဟံၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်အါန့ၣ်လီၤ.

လၢမူဖးဖိတၢ်အၢၣ်မ့ၢ်ပျါထီၣ်ဆူန့ၣ်တတီၤဆူအံၤတတီၤတၢ်ပျုတၢ်ပျုန့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢ
ဘီၣ်သိၣ်ကဟးဂဲၤဂဲၤသဝီန့ၣ်လီၤ. တဘျီဘျီတၢ်အၢၣ်အတီၤဖးထီတဘီမ့ၢ်ပျါ

ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်လက်ထပ်အားပေးမှု (ပထမအကြိမ်) လက်ခံရသူတို့အားလုံးနှင့်အတူ
ဧည့်သည်အဖြစ်ခေါ်ယူခံရသူများသည်တပ်မတော်အားလုံးနှင့်အတူ

ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်
လက်ခံရသူများသည်တပ်မတော်အားလုံးနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်

ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်
လက်ခံရသူများသည်တပ်မတော်အားလုံးနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်

အသုံးပြုခံရသူများသည်တပ်မတော်အားလုံးနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်
လက်ခံရသူများသည်တပ်မတော်အားလုံးနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်

ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်
လက်ခံရသူများသည်တပ်မတော်အားလုံးနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်

ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်
လက်ခံရသူများသည်တပ်မတော်အားလုံးနှင့်အတူအားပေးမှုများကိုလက်ခံရသူများသည်

ပှၤမိၢ်ဒၢတဖှ်တဘျုးအိၣ်တၢ်သ့တၢ်သ့, မၤသံတၢ်, လုၢ်ထံလၢမုၢ်လီၤန့ၣ်ဝံၤ
အလီၢ်ခံဒီးအိၣ်ဒိသဒၢကျဲၤဟးထီၣ်လၢကရၢၢ်ပူၤဘၣ်. မ့ၢ်မၤဝဲဒ်န့ၣ်ကကဲ
ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယီၣ်လၢအဟးအသးအဂီၢ်လီၤ.

ဖဲအိၣ်ဖျၢၣ်ဝံၤကဘၣ်ဘျုးလီၤဖိသၣ်အဒုလၢဂ့ၤလီၤ. မ့တမ့ၢ် ဘၣ်န့ၣ်ဖိသၣ်အ
တၢ်ဆါကတီၣ်လီၤ. တၢ်တဘျုးထီၣ်ထွံလီၤဖိသၣ်အဒုလၢထံကျါဘၣ်. မ့ၢ်ထီၣ်
ထွံလီၤဒီးဖိသၣ်ကလီၤအုးသံလၢထံန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဘျုးယုၢ်ယီၤစုဒီးန့ၣ်တၢ်ကွဲၤန့ၣ်ဘၣ်. ဒီးန့ၣ်ဝဲလၢတၢ်ကွဲၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးအမိၢ်
အဖါလီၤ. တၢ်ကွဲၤမ့ၢ်အိၣ်ဝဲအကူၢ်ကူၢ်န့ၣ်တၢ်ကိၢ်တၢ်ခုၣ်ကဘၣ်လိာ်ဘၣ်စးဒီး
တၢ်ကွဲၤမ့ၢ်အိၣ်ထဲတကူၢ်န့ၣ်တၢ်ကိၢ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ကွဲၤဝဲဆၣ်လၢမူဒီးဒီးကွဲၤတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်ဂ့ၤတဂ့ၤ, ကွဲၤဝဲဟီၣ်ခိၣ်
ညၣ်ထွၣ်အလွဲၤဒီးဒီးဝဲဘျုးတဂ့ၤသ့လီၤ. ပှၤလၢအထံၣ်ဆၣ်လီၤဆူန့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢ
အမ့ၢ်တပီၣ်တဂ့ၤလၢအဂီၢ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ထံၣ်ဆၣ်လီၤဆူတၢ်တဘျုးတဲဘၣ်ပှၤနီ
တဂၤဘၣ်. မ့ၢ်တဲဘၣ်ပှၤဂၤန့ၣ်အသးသမူကဖျၢၣ်လီၤ.

ပှၤကညီဖိတဖှ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးသံၣ်ခိၣ်မုၢ်ယါ, တၢ်နါ, တဲၤပြီၤ, တၢ်တယၣ်ဒီးတၢ်ဝံတၢ်
ကလၢအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တနီၤန့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ယီၣ်တၢ်ယီ, ပှၤသံဟဲလိၣ်
ထီၣ်, ပှၤပၤတၢ်ထူးတၢ်တီၤ, တၢ်အူတၢ်သမူ, ကသံၣ်တၢ်ရဲၢ်, တၢ်စိာ်, ထံသမူ,
သဘျုးယါဒီးသ့ၣ်လၢသ့ၣ်ဒုသမူတဖှ်လီၤ.

ပှၤဖးတၢ်ဖးလၢသ့ၣ်လး, တၢ်ကၢ်ဆီယံ, တၢ်ကွဲၤသ့ၣ်လၢဒီးဖးတၢ်, တၢ်ကွဲၤစုမုၢ်
စုဘိဒီးဒီးတၢ်တဖှ်စ့ၢ်ကိးတၢ်န့ၣ်အိၣ်လီၤ. အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးအတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုအက
လုာ်ကလုာ်လၢအမ့ၢ်တမၤလီၤတဲာ်စုမုၢ်, ခိၣ်မ့ၢ်ဒီးခိၣ်သ့လၢဟံၣ်ဖိလၢဘၣ်, ပိာ်
မုၢ်တဂၤမ့ၢ်အိၣ်ဒီးအဟးအသးန့ၣ်အဝၤတဘျုးထီၣ်ထီၣ်ယဲာ်အတီၢ် မ့တမ့ၢ် ယိး
ပှၤသံဘၣ်.

ပုၤလၢကတဲာ်ကတီၤန့ၣ်ပုၤဖျိသးအလီၤမံၤလီၤဒါန့ၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢမၤတၢ်အိၣ်ပွဲၤခံၣ်
ခိလၢာ်ဒီးအိၣ်ဒီးအမိၢ်ပၢ်ခံၣ်ခိလၢာ်န့ၣ်လီၤ. ထဲန့ၣ်မးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပုၤဖျိပုၤသး
တဖၣ်ကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်သံတၢ်ပျၢ်ဒီးအိၣ်ဘၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်ဖိလံၤဒီးအသးသမူကကၢ
ကခိးဝဲန့ၣ်လီၤ.

ထီၣ်တၢ်နါ (ထီၣ်ကူဝါ) မ့ၢ်ကိးလၢသဝီပူၤဒီးသဝီအကပိာ်ကပၤန့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢသဝီ
ပူၤတၢ်သံတၢ်ပျၢ်ကအိၣ်ထီၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်သဝီပူၤတၢ်တဂ့ၤတဘၣ်တၢ်တတၢ်တနါ
ကအိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ.

တၢ်မ့ၢ်ယီၤယု, မူခိၣ်စူၤမ့ၢ်အါတလၢအယိထံဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်တဂ့ၤတ
ဘၣ်ဟဲလီၤဘၣ်န့ၣ်သဝီအယိလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ယီၤယုစုၣ်လီၤဝဲလၢကွၢ်ယဲာ်လၢထံကျိဒီး
တၢ်ကဟဲစူၤကဒါက့ၤဝဲလီၤ. မူခိၣ်စူၤမ့ၢ်အါတလၢန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တီၣ်ထီၣ်လၢကွၢ်
ယဲာ်လၢဖၣ်ကွၢ်ခိၣ် (ကရံခိၣ်) ဖိခိၣ်ဒီးန့ၣ်ဝဲလၢတၢ်ကစူၤစူၤလီၤဝဲလီၤ.

တၢ်ဟံ, တၢ်ယီၤမ့ၢ်န့ၣ်လီၤဆူသဝီပူၤန့ၣ်သဝီကဟးဂီၤလီၤ. စီၤကပုၤမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ
ဆူဟံၣ်ပူၤဒီးယုၤဝုၤယုၤဝီၤလၢဟံၣ်ပူၤဒီးစီၤလီၤလၢတၢ်လီၤတတီၤတီၤအပူၤယံာ်
ယံာ်န့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပုၤတမ့ၢ်ကဟဲလီၤ.

ဆီဖါမ့ၢ်အိၣ်အိ မ့တမ့ၢ် ဆီမိၢ်မ့ၢ်ကတိၣ်သိးကဒဲၣ်လၢဟါခိအဆၢကတီၤန့ၣ်တၢ်
ပနီၣ်တဂ့ၤဘၣ်. ဒဲသိးကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်အၢတၢ်သီအဂီၢ်ကဘၣ်မၤသံအိၣ်ကွံာ်ဝဲဆီ
အဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်တမၤသံအိၣ်ဆီဝဲန့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢတၢ်အၢတၢ်သီကဘၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိ
ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဆီထီၣ်ဒုၣ်တဖၣ်မ့ၢ်န့ၣ်ဘၣ်လၢဆီထၢ, ထီၣ်ဒုၣ်ထၢအပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, န့ၣ်လီၤဘၣ်လၢ
ကုပူၤ, န့ၣ်ပူၤဒီးအိၣ်ဒုၣ်အတၢ်ဒီးဆီသုးမ့ၢ်လီၤဘၢဒီးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်မၤသံ
အိၣ်ဆီ မ့တမ့ၢ် ထီၣ်ဒုၣ်အဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်တမၤဒဲအံၤဘၣ်န့ၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲကလီၤ
ဘၣ်လၢဟံၣ်ပူၤလီၤ.

ကနဲအဒၢမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်လၢဟံၣ်ပူၤမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအဂ့ၤဒီးမ့ၢ်တၢ်ဘျုးတၢ်တၢ်ဘၣ်အ
ပနီၣ်န့ၣ်လီၤ. တရုးမ့ၢ်ထီၣ်ဟံၣ်မ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအအာတခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်လၢဟံၣ်
ဖိယိဖိကသံတဂၤဂၤလီၤ.

ဖဲလဲၤတၢ်လၢပှ်ပူၤအခါပှ်တဂၤတဘျုးကိးပှ်အဂၤအမံၤဘၣ်. ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကိး
လိာ်အသးအခါယိဟံၣ်မ့ၢ်န့ၣ်ဟူကဟးကိးပှ်အခံဒီးပှ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ကိးဆၢဘၣ်ဖုးန့ၣ်
ဘၣ်ကိဘၣ်ခဲဝဲသ့လီၤ.

ဖဲလဲၤဆူစုးပူၤအခါမ့ၢ်ထံၣ်ဝဲကလီၤအိၣ်လၢစုးပူၤန့ၣ်ဟံၣ်လၢတၢ်ပနီၣ်တဂ့ၤဘၣ်
ဒီးကွံာ်တၢ်ဝဲအစုးန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဘျုးမၤသံထီၣ်ကိးအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်
လၢထီၣ်ကိးမိၤဒီးထီၣ်ကိးဖါတဖှ်တီလိာ်အသးဒိၣ်မးဒီးတၢ်မ့ၢ်မၤသံအဖါတဘျုး
န့ၣ်အမိၢ်တဘျုးစ့ၢ်ကိးလူၤသံယုာ်ဝဲလီၤ. တၢ်မ့ၢ်မၤသံထီၣ်ကိးန့ၣ်ဖိလံၤတဖှ်က
တူၢ်ဘၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲလီၤ.

ပျံလိတ်တီးတီးအကလုာ်ကလုာ်

ပျံကညီလာအအိပ်လၢခိၣ်ပျံလိတ်ကျဲတနီၤန့ၣ်ကဲပျံန့ၣ်ပျံတဖၣ်ဒီးတလူတၢ်မံလၢ်
လၢကဆါအိပ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်အဂီၢ်ဘၣ်. မ့မ့တလူတၢ်မံလၢ်ထဲအိပ်ဝဲလၢဒီးဆါ
ဘၣ်ဝဲတဆံးတက့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပျံဒိၣ်ယိာ်တဖၣ်န့ၣ်အိပ်ဒီးအက
စၢ်တဖၣ်လီၤ. ကစၢ်တဖၣ်အံၤတဘျီဘျီတၢ်ကိးအိၤလၢပျံပျံတဖၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤလူတၢ်မံလၢ်လၢပျံဒိၣ်ယိာ်အပူၤအခါတဟ်အသးဖုံဖုံညီညီဘၣ်
ဒီးဟ်ကဲပျံသုပျံပျံတဖၣ်အံၤဒိၣ်မးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်မၤကမၣ်တၢ်တမံမံဒီး
န့ၣ်ဝဲလၢပျံသုပျံပျံတဖၣ်ကသးဒိၣ်ထီၣ်ဒီးစံၣ်ညီၣ်အိၤဒီဖျါမၤကမၣ်အမဲာ်လၢ
အကျါ မ့တမ့ၢ် နးဘၣ်အိၤလၢတၢ်ကိတၢ်ခဲတမံမံန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲတဘျီ
ဘျီပျံသုပျံပျံပျံကစၢ်တဖၣ်မၤကဒါအဝဲသ့ၣ်ကဒဲကဒဲအမဲာ် အယိတဂၤဒီးတဂၤ
ဆိကမိၣ်ကမၣ်လိာ်အသးလၢတၢ်မံလၢ်ဒီးခးကမၣ်လိာ်ဘၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. အ
ယိဖဲတချုးန့ၣ်လီၤပျံပျံလၢကလူတၢ်မံလၢ်န့ၣ်ဘၣ်မၤဝဲတၢ်လၢအကြးမၤဝဲဒဲ
လုာ်လုာ်ထူသနူမၤတၢ်လံအသိးထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးသးလိတၢ်မံလၢ်န့ၣ်အဆိကတၢ်တချုးန့ၣ်လီၤပျံပျံန့ၣ်ကဘၣ်လုာ်ထီၣ်ဟ်
ထီၣ်ဝဲပျံအကစၢ်တဖၣ်လီၤ. ကဘၣ်လုာ်ထီၣ်ဝဲလၢသံးတဖဲ, ဆီဒိၣ်တဖျါဒီးသ
ဘျုးတယါဝံၤကဘၣ်ယုန့ၣ်ဝဲတၢ်သးကညီလၢပျံကစၢ်တဖၣ်အအိပ်လၢကသး
ကညီအိၤဒီးဟ့ၣ်အိၤတၢ်မံလၢ်အဂီၢ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤန့ၣ်ဆူပျံပျံန့ၣ်ခးဝဲဒိၣ်

ထဲတၢ်မံၤလၢ်လၢအယုတၢ်ဝဲလၢကခးဝဲန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ထံၣ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂၤလၢအတသးလီၤဟံၣ်ဝဲန့ၣ်တခးဝဲလၢတက့ၤဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တလူၤတၢ်မံၤလၢ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖှ်အိၣ်ဒီးအဟုးအသးအခါန့ၣ်ဘၣ်.

ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအခးဝဲန့ၣ်တဖှ်တက့ၤစိၣ်ဝဲဆူသဝီပူၤတဘျီယီၤဘၣ်. ဖဲအဟဲတက့ၤတုၤလၢပှ်ခိၣ်ထိးန့ၣ်က့ၤစံးဘျုးစံးဖိၣ်ကဒါက့ၤဝဲပှ်ကစၢ်ပှ်သ့ပှ်ပှ်တဖှ်လၢအဟ့ၣ်အီၤအတၢ်မံၤလၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. အဒိ, အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တန့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတခီအသးတလီၤစၢ်ဘၣ်ဒီးန့ၣ်ဝဲလၢပှ်ကစၢ်တဖှ်တဘၣ်သးဒီးအယီၤတဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်မံၤလၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ယုကညးက့ၤပှ်ကစၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံယုဝဲလၢခံတဘျီဟ့ၣ်ပှ်တၢ်မံၤလၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ဒီးက့ၤကဒါက့ၤဆူသဝီပူၤလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢပှ်သ့ပှ်ပှ်လၢအပၢဘၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖှ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်လၢပှ်ပူၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအမိဖဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖှ်ဟဲလီၤအိၣ်တၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. နၢၤပှ် (ပှ်လူၤပှ်) လၢအဟဲတုၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအမိအိၣ်တၢ်အလီၢ်တဖှ်ညီၣ်ထံၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်လီၤဆီတဖှ်န့ၣ်လီၤ.

လၢပှ်ဒိၣ်ယီၢ်အပူၤန့ၣ်နၢၤပှ်တဖှ်န့ၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်လီၢ်လီၤဆီတတီၤန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်နၢၤပှ်တဖှ်ခးတၢ်မံၤလၢ်ဒီးမ့ၢ်လၢတဘၣ်တၢ်မံၤလၢ်တီတီအယီၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖှ်ယုၤပူၤအသးဒီးညီၣ်လဲၤတုၤတၢ်လီၢ်ယံၤမးသံကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်န့ၣ်တၢ်ဝဲလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢဘူးကသံတဖှ်လဲၤယုၤမ့ၢ်တုၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအိၣ်ဆၣ်အလီၢ်တၢ်လီၤဆီဒီးမ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ဝဲန့ၣ်ဒီးကဂ့ၤထီၣ်က့ၤဒီးတသံလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အယီၤဖဲနၢၤပှ်တဖှ်ခးတၢ်မံၤလၢ်ဒီးမ့ၢ်တဘၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်လူၤဟီၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအသ့ၣ်လီၤစီၤအခံဒီးဖဲအသ့ၣ်လီၤစီၤကတၢ်အလီၢ်န့ၣ်ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလီၤယံၤသံကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲတၢ်သ့ၣ်ကတၢ်အလီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဖုးဖဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအမိဒီးအတၢ်မုၢ်လၢ်တအိၣ်လၢအကမၤန့ၢ်က့ၤဝဲတၢ်မံၤလၢ်အံၤလၢဘၣ်အယီၤနၢၤပှ်တဖှ်ဟဲက့ၤကဒါက့ၤဝဲလီၤ. မ့ၢ်လၢနၢၤပှ်တဖှ်

သ့ၣ်ညါဝဲလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအအိၣ်ဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အံၤကဂ့ၤထီၣ်က့ၤဝဲအယီၤန့ၣ်လီၤ. နၤပျံလီၤလၢအလဲၤတုၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအမိတဖၣ်ဟဲက့ၤဝဲက့ၤတၢ်အကလုာ်ကလုာ် န့ၣ်လီၤ. ပသ့ၣ်ညါဒီးပနၢ်ဟူဘၣ်လၢပုၤလၢအနၢ်ဟူတ့ၢ်ဝဲတဖၣ်အတၢ်ဝဲကဒါ က့ၤလၢကီၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကွဲးကဒါက့ၤဝဲအယီၤမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအ လီၤကမၤကမၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ယအဲၣ်ဒီးကွဲးဖျါထီၣ်နၤပျံလီၤခံၤလၢအလဲၤတုၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအမိခံၤအဂ့ၢ်လီၤ. နၤပျံလီၤခံၤအကျါတဂၤမ့ၢ်ပုၤလၢအတၢ်လဲၤခီဖျိအါဒီးသ့ၣ်ညါပျံလီၤခံၤလၢကံၤဘၣ် ဆၣ်အဆံးတဂၤတခီအတၢ်လဲၤခီဖျိစ့ၤဒီးလီၤ. နၤပျံလီၤသးပျံလီၤတီၣ်ခိၣ်ရဲၣ်မဲထီၣ်ဝဲတၢ် လဲၤတဘျီအံၤဒီးတဗျုးန့ၣ်လီၤဆူပျံလီၤန့ၣ်ဘျီထီၣ်ဘါထီၣ်တၢ်ဒီးအညီန့ၣ်မၤဝဲအ သီးဒီးလဲၤန့ၣ်သကိးဆူပျံလီၤန့ၣ်လီၤ.

ပျံလီၤခိၣ်ယီၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢအဖျါလီၤကဟုကညီၤဒီးလီၤပျံလီၤဖုးန့ၣ်လီၤ. လၢပျံ လီၤသ့ၣ်ထူၣ်တထူၣ်ဒီးတထူၣ်အိၣ်ဘၣ်ဘူလီၤအသးအယီၤပျံတီၣ်ခိၣ်မးမ့ၢ်ဒၣ်လဲၤဆဲး လီၤဝဲတဖျိဘၣ်အယီၤတၢ်ဖျါခဲးဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်မံၤလၢ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, ဆီမံၤဒီးစိးဝဲၣ် ယးမံၤတဖၣ်ကိးသီၣ်အယီၤဖျါဒ်သိးအိၣ်ဒီးအကညီၤဒီးလီၤပျံလီၤဖုးအယီၤနၤပျံ လီၤသးစၢ်တဂၤအံၤအဆူၣ်သက့ၤထီၣ်ဘၣ်မးအသးလီၤ. တကတီၢ်ယီၤကလံၤတအူ ဘၣ်ဆၣ်ပျံတဘျီသီၣ်ထီၣ်ဟံၤဟံၤဟံၤန့ၣ်လီၤ. နၤပျံလီၤသးစၢ်တဂၤအံၤဖျါလၢအ ပျံတၢ်ဒိၣ်မးဒီးအသွံၣ်တအိၣ်လၢအမဲၣ်သၣ်လၢဒၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤ. ဝဲန့ၣ်နၤပျံလီၤသး ပျံတၢ်အီၤလၢပျံတၢ်အလီၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဒၣ်ပျံလီၤတၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်လဲၤတၢ်လၢပျံကျါဒီးဝဲအတုၤလၢမိန့ၣ်ထံၣ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအခိၣ်လီၤအက လုာ်ကလုာ်အယီၤဘျီထီၣ်ဝဲစီၤလၢသ့ၣ်ခံတဖျါလၢကအိၣ်ခိးတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နၤ အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်လၢလါပုၤနၤအယီၤအဝဲသ့ၣ်ထံၣ်တၢ်ဆူတၢ်ဖိလၢဖျါဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. နၤပျံခံၤ ဂၤဆူၣ်နီၤကွၢ်စိယီၤတၢ်လၢစီၤလၢသ့ၣ်ခံဖိခိၣ်ဘျီယုၢ်ကလၢဒီးအိၣ်ကတဲၢ်ကတီၢ် အသးလၢကခးတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲမ့ၢ်ဟါလီၤသီအဆၢကတီၢ်န့ၣ်နၤဟူယဲယၢ်, သီ

ရှၢ, နွံၣ်ဒီးတၢ်ဖိလံၤဖိဃၢ်တဖှ်ကိးသီၣ်ဒီးဖဲမ့ၢ်နၢဖးဖိမ့ၢ်အခါပှၢ်ဒီးတဖျၢၣ်အိၣ်ဘျၢ်
အိၣ်ဘျၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တစိၣ်ဖိဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖှ်ဟဲလၢမိအိၣ်တၢ်အလီၢ်ဒီးသီၣ်မးဝဲ
သတြးသတြးန့ၣ်လီၤ. လၢဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိမဲလၢၣ်အကျါထိးမံၤဝါတဖျၢၣ်ဘိၣ်ဘိၣ်
သိသိအဃိနၢပှၢ်ခံၣ်ဂၢၤဝဲထိးမံၤအံၤတပြၢဃိန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိတဖှ်ကိး
ပသူကိးပသီဒီးလှၢ်ကွံာ်ဆူတၢ်လီၢ်ယံၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ထိးမံၤဝါတဖျၢၣ်တခါလီၤယံၤဝဲဖဲ
တၢ်ဖိလၢ်ဒီးပှၢ်ဒီးတဖျၢၣ်အိၣ်ဘျၢ်ကဒါက့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ. နၢပှၢ်ခံၣ်ဂၢၤတခါကွံာ်စိတၢ်
အိၣ်သးလၢသ့ၣ်ဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

လါကပီၤလီၤဝဲဆုံဆုံန့ၣ်လီၤ. တယံာ်ဘၣ်ဖုသးပှၢ်လၢအကူအကၢတၢ်ဝါတဂၤဟဲ
တုၤဆူမိအကပၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲဖုသးပှၢ်ထံၣ်ထိးမံၤဝါဖးဒိၣ်တဖုလီၤယံၤဒီးတဲဝဲ,
“ဖါဝါဖိဂဲၤထၢၣ်, နမၤမနုၤလဲၣ်, ပှၢ်က့ၤလၢၣ်လံ, ဂဲၤဆၢထၢၣ် – ဖိခွါဖိ, နနီၤလီၤ,
ဟဲ – ဟဲက့ၤပိာ်ယခံ” ဒီးထိးန့ၣ်ဂဲၤဆၢထၢၣ်ပိာ်အခံန့ၣ်လီၤ. နၢပှၢ်ခံၣ်ဂၢၤကွံာ်တၢ်
ကဲထီၣ်အသးလၢအမဲာ်ချံကျိၣ်ကတိၣ်န့ၣ်လီၤ. နၢပှၢ်သးပှၢ်တဂၤတဲဘၣ်နၢပှၢ်ဖိ
လၢ, “ဖိဒိၣ်ခွါ, တဘၣ်ပျံၤတၢ်တဂ့ၤ, တၢ်လီၢ်လၢပှၢ်ဒိၣ်ယိာ်တဖှ်န့ၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်
ဒိအံၤလီၤ. ယနီၤဟူလၢပှၢ်တဲဘၣ်ဆၣ်ယနီၤကစၢ်ဒၣ်ယဲယထံၣ်ဘၣ်ခဲအံၤလီၤ.
ဟ်စၢ်ခိနသးဂၢ်ဂၢ်” ကယိကယိန့ၣ်လီၤ.

တယံာ်ဘၣ်ပှၢ်ကညီကိးတၢ်သီၣ်ထီၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ဒီးတၢ်သီၣ်တၢ်သဲထီၣ်ဒီးတပှၢ်န့ၣ်လီၤ.
လါကပီၤဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်တထံၣ်ဘၣ်ပှၢ်နီတဂၤဘၣ်. တစိၣ်ဖိပှၢ်လၢအစိၣ်မ့ၣ်
အူတၢ်ဆိ (ဆိတၢ်/ဆိ) တဖုဟဲတုၤလၢသ့ၣ်ခိၣ်ထိးဒီးကိးပသူထီၣ်ဝဲလၢနၢ
ပှၢ်ခံၣ်ဂၢၤအအိၣ်ဒီးတဲဝဲ, “တံၤသကိးသ့ၣ်ဧၤ, ခဲအံၤသုဟဲလူၤတၢ်မံၤလၢအံၤမ့ၢ်လၢ
ပသဝီအကပၤလီၤ. ဖဲအံၤတၢ်မံၤလၢတအိၣ်ဘၣ်. အိၣ်ဒၣ်ထဲဆၣ်ဖိကိၣ်ဖိလၢ
ပဘျၢ်အီၤလၢဟံၣ်ပူၤလီၤ.” ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကိးဝဲနၢပှၢ်ခံၣ်ဂၢၤအခါကိးဝဲလၢတၢ်သညး
သပှၢ်အပူၤလီၤ. နၢပှၢ်သးပှၢ်လၢအတၢ်လဲၤခီဖျိအါတဂၤအံၤတနၢ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးခး
စိဃီၤပှၢ်အခိၣ်တဂၤလၢကျိၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်နီၤဟူဝဲပှၢ်ကိးပသူသီၣ်ဖးဒိၣ်ဒီး
တယံာ်ဘၣ်ပှၢ်ဒီးတဖျၢၣ်အိၣ်ဘျၢ်အိၣ်ဘျၢ်ဘျိၣ်က့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

တယံာ်ဘၣ်ပှၤအဂၤတဖုလၢအစုဖီၣ်ယၢာ်ဝဲဆှံတၢ်တဖၣ်ဟဲတုၤကဒီးလၢသ့ၣ်ထူၣ်ဖီလၢာ်လီၤ. တဘျီအံၤန့ၣ်ပှၤတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲန့ၣ်ပှၤခံၣ်အပှၤသဝီဖိတဖၣ်လီၤ. ပှၤဟီၣ်မုၢ်လၢအမဲာ်ညါကတၢ်တဂၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲန့ၣ်ပှၤသးစၢ်အမါလီၤ. အဝဲဝဲန့ၣ်ပှၤသးစၢ်လၢ, “စီ, လၢဟံၣ်ပဖိခွါတဂၤအိၣ်တဆူၣ်ဖးဒိၣ်ညါအယိယဟဲကိးန့ၣ်လီၤ. ယမ့ၢ်ပျဲလီၤပှၤဂၤဒီးယဘၣ်ယိၣ်လၢနတနၢ်အိၣ်အယိယဟဲကိးန့ၣ်လၢယကစၢ်လီၤ. ဟဲပက့ၤ” လီၤ. န့ၣ်ပှၤသးစၢ်သိကစံၣ်လီၤဆူတၢ်ဖီလၢဘၣ်ဆၣ်န့ၣ်ပှၤသးပှၤတမၤအစံၣ်လီၤဘၣ်ဒီးခးတၢ်ဟီၣ်မုၢ်တဂၤန့ၣ်လၢကျိလီၤ. ဖဲန့ၣ်ဟီၣ်မုၢ်တဂၤကိးပသူထီၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးလီၤယံၤဘၣ်အသးဒီးပှၤလၢအဟဲယုာ်ဒီးအိၣ်တဖၣ်လီၤမၢ်ကွံာ်ဝဲခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်ပှၤသးစၢ်တဂၤအသးထီၣ်န့ၣ်ပှၤသးပှၤလၢအခးသံအမါအယိသိကခးသံကဒါက့ၤဝဲန့ၣ်ပှၤသးပှၤတဂၤအံၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်န့ၣ်ပှၤသးပှၤဂုၢ်ကွံာ်အကျိဒီးဝဲအိၣ်လၢတၢ်အံၤမ့ၢ်ပှၤကစၢ်ပှၤသူပှၤပှၤတဖၣ်မၤကဒါအဝဲသ့ၣ်အမဲာ်အယိအဝဲသ့ၣ်အသးတမုၢ်က့ၤနီတစဲးဘၣ်.

ဖဲမုၢ်ဆၣ်ထီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်စံၣ်လီၤကွံာ်လၢတၢ်ဟီၣ်မုၢ်လီၤယံၤအလီၤတထံၣ်ဝဲတၢ်နီတမံၤဘၣ်ဒီးထံၣ်က့ၤထဲတၢ်သ့ၣ်လီၤစီတဖၣ်လီၤ. န့ၣ်ပှၤခံၣ်ဟဲက့ၤဆူအသဝီဒီးန့ၣ်ပှၤသးစၢ်ဟဲက့ၤထံၣ်အမါအိၣ်လၢအဟံၣ်တလဲၤနီတပူၤအယိတၢ်လီၤကမၤကမၢ်ဘၣ်အိၣ်ဒီးမးန့ၣ်လီၤ. အယိလၢမနၤန့ၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢမ့ၢ်ဒၣ်ပှၤသူပှၤပှၤတဖၣ်မၤကဒါအမဲာ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်တကန့ၣ်ဘၣ်ဖးန့ၣ်ပှၤသးပှၤအကလုာ်ဒီးမ့ၢ်စံၣ်လီၤဆူတၢ်ဖီလၢန့ၣ်ကထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲသ့ၣ်သ့ၣ်လီၤ. အယိအဝဲစံးဘျူးန့ၣ်ပှၤသးပှၤလၢာ်လၢာ်ဆုဆုန့ၣ်လီၤ.

ပှၤကညီလၢ်လၢ်တၢ်ဖးတၢ်ဖးတဖၣ်

တၢ်ကၢ်ဆိယံတၢ်ဖး - ပကထံၣ်ဘၣ်လၢပှၤကညီကလုာ်တဖၣ်မၤတၢ်ကၢ်ဆိယံတၢ်ဖးတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. အဲသ့ၣ်ကၢ်ဆိယံတဖၣ်အဆိဟံၣ်ဆိယံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအဘျၣ်ဝဲတဖၣ်မ့ၢ်လီၤမၤအခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်တဆူၣ်တချ့အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ကမၤတၢ်ဆါတၢ်ပှၤဂ့ၤတဂ့ၤအခါန့ၣ်လီၤ.

ဖဲကမၤတၢ်ကၢ်ဆိယံအခါမၤသံဝဲဆိတဘျၣ်ဒီးဟံးန့ၢ်ဆိဒီးဆွဲခံလၢာ်အယံဒီးကၢ်ဝဲလီၤ. ဆိဒီးဆွဲလၢအခံတကယၤန့ၣ်အဘၣ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအကၢ်ဆိဒီးဆွဲအယံခံဒီးတၢ်စံးဆၢမ့ၢ်န့ၢ်လၢအတဂ့ၤန့ၣ်ကဘၣ်ကၢ်ကဒီးဝဲအကံၣ်ဒုၣ်အယံခံန့ၣ်လီၤ. တၢ်စံးဆၢမ့ၢ်တဂ့ၤကဒီးကဘၣ်မၤသံကဒီးဆိအသိတဘျၣ်ဒီးကၢ်ကဒီးအယံဝံတၢ်စံးဆၢမ့ၢ်တဂ့ၤဒီးသၢပျၤဟံဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်စံးဆၢအဂၢၢ်အကျၤလီၤ. ဝံအလီၢ်ခံဒ်သိးတၢ်တဂ့ၤတဘၣ်ကလီၤမၤအဂီၢ်ကဘၣ်ကိးကလၢဒီးကံၢ်စုန့ၢ်ဝဲလီၤ.

တၢ်တဲယုၤန့ၢ်ဝဲတၢ်ကၢ်ဆိယံဟဲအိၣ်ထီၣ်အဂ့ၢ်လၢလၢာ်အံၤလီၤ. လၢညါပှၤကညီတဖၣ်ဘၣ်လဲၤမၤတၢ်လၢစုးပူၤဆူၣ်ဆူၣ်ကိာ်ကိာ်ကိးနံၤဒီးလီၤ. တနံၤန့ၣ်ယုၤဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤလၢလံာ်ထူတဘျၣ်လီၤ. ဒီဖျိလၢအဝဲအတၢ်မၤအါကွၢ်ယုာ်လံာ်တချ့အယိဟံထီၣ်ဝဲလံာ်အံၤလၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်အဖီခိၣ်ဒီးဖဲက့ၤဟံၣ်တဘျီလၢလၢသးပုၤနီၣ်က့ၤစိာ်ဝဲအယိပအူးတဖၣ်အိၣ်ကွံာ်လံာ်တဘျၣ်အံၤလီၤ.

တနံၤအဝဲအဖီခွါဖိတဂၤအိၣ်တဆူၣ်အယိအဲၣ်ဒီးမၤဘျါအဖီလီၤ. အဲသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ဝဲလၢလံာ်လၢယုၤဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤအပူၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်ကူစါယါ

ဘျါတော်ဆါအကျဲအယိဖဲအဝဲလဲၤကွၢ်လံာ်လၢအဟံတၢ်ဝဲလၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ဒီးထံၣ်
ဝဲထဲဆီခိၣ်လီၤတဖၣ်လီၤ. အယိအဝဲသ့ၣ်ဒူးဝဲလၢလံာ်တဘျီအံၤကမ့ၢ်လံာ်ဆီဝဲး
လီၤ. ခိဖျိအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢဆီအိၣ်ကွံာ်ပအူးလၢအအိၣ်လံာ်တဖၣ်အယိတၢ်
ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်လၢအအိၣ်လၢလံာ်ပူၤတဖၣ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအိၣ်လၢဆီအ
ပူၤအယိန့ၣ်ဝဲလၢဆီန့ၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်သ့ၣ်တမံၤမံၤအယိစးထီၣ်မၤဝဲတၢ်ကၢ်ဆီ
ယံၤအခါဖဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအကၢ်ဆီယံၤန့ၣ်ဘၣ်မၤသံဝဲဆီဒီးထဲးကွံာ်ဝဲအဆူၣ်အဒီးတဖၣ်လီၤ. ထူးထီၣ်
ကွံာ်ဝဲအပျံာ်အကထီခဲလၢၣ်ဒီးချီထီၣ်ဝဲဒီဘျီလီၤ. ဖဲဆီအံၤမံၤဂ့ၤလံာ်ဒီးပံးထီၣ်
ဝဲအဒီးဆွဲခံာ်ထူးထီၣ်ကွံာ်ဝဲအညါခဲလၢၣ်ဒီးပံးန့ၣ်ဝဲအယံၤလၢအခံတခီန့ၣ်လီၤ.
အယံၤလၢအစ့ၣ်တကပၤန့ၣ်ဖီၣ်လၢစုစ့ၣ်ဒီးအယံၤလၢအထွဲတကပၤန့ၣ်ဖီၣ်လၢစုထွဲ
ဒီးဘၣ်စၢဝဲဘိၣ်ဝဲဒီးကဟံလၢၣ်ဒီးယုဘါထုကဖၣ်ဒ်လၢအသိးလီၤ. “ဆီယံၤဧ၊ န
မ့ၢ်တၢ်သူနမ့ၢ်တၢ်ပွဲၤ - တၢ်လီၤမၢ်နဟံၤဖျါ - ခဲအံၤပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၤတၢ်ဝါ - တၢ်
ကသွံတၢ်ကဖး - တၢ်ဟဲတမံၤတၢ်ဟဲတပျီၤ - တၢ်ကလံာ်တၢ်ကလီၤ - တၢ်တ
တၢ်တၢ်တနါ - တၢ်ကဲဒိၣ်တၢ်ကဲထီ - တၢ်အိၣ်ကၢအိၣ်ခိး - လၢမုၢ်မဆါတနံၤ
အံၤတက့ၢ်.”

ဖဲအဘါထုဖၣ်ဝဲဒ်အံၤဝံၤဒီးယုၣ်လီၤကွံာ်ဝဲကဟံလၢၣ်ဒီးဘၣ်ဖီၣ်ဝဲဆီယံၤအံၤလၢအစုစ့ၣ်
တကပၤ (စုမုၢ်ဒီးစုမုၢ်ယုၣ်) ယုယုန့ၣ်လီၤ. ကွၢ်ဆီယံၤခံာ်အပူၤအချၢဂ့ၤဂ့ၤဝံၤက
ထံၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ပူၤဖိလၢအအိၣ်လၢဆီယံၤအပူၤဒီးကဘၣ်ဆဲးဝဲတၢ်ပူၤဖျိန့ၣ်လၢဂ့ၢ်အ
ဆူၣ်ဖိတခီခံာ်န့ၣ်လီၤ. လၢဆီယံၤအလီၤနမ့ၢ်တထံၣ်အပူၤဖိတခီနကဘၣ်တဲယု
ကွၢ်ဒီးဒိဖိဒီးနကထံၣ်ဝဲယဲၤတၢ်ပူၤဖိခံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲနဆဲးလီၤဂ့ၢ်ဆူၣ်ဆူတၢ်ပူၤခံၤ
လၢအအိၣ်လၢဆီယံၤတဘိစုစုအပူၤဝံၤနကဘၣ်ကွၢ်သတြၢကွၢ်ဆီယံၤအံၤလီၤ.
တၢ်ဆူၣ်အဘူးအယံၤမုၢ်ဒ်သိးဒီးမုၢ်အိၣ်ဘျါယုၣ်ကလၢန့ၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢ “ကတိ
ခိၣ်ထီ” လီၤ. တၢ်အံၤမုၢ်တၢ်ဖးလၢအဂ့ၤလီၤ. တၢ်အယံၤအဘူးမုၢ်တၢ်ဒ်သိးဒီးတၢ်
ဆူၣ်ဘိမုၢ်တဘျါဘၣ်ဒီးတၢ်ကိးအီၤလၢ “ဂူလီၤခိၣ်လၢ” ဒီးတၢ်ဖးအံၤအစၢတ
ဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ် “ကဝၢ်ခိၣ်ထီ” န့ၣ်မ့ၢ်ဆိဟံၣ်ဆိယီၤဒီးကမၤန့ၢ်အိၣ်ကဲ, အိၣ်ဘၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကံၤဝဲလၢတၢ်ဆူးတၢ်ဆါအဂီၢ်တခါတၢ်ဆါအံၤပှၤကူၤစါအီၤကဘျီဝဲလီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်လီၤမၤန့ၣ်တၢ်ကမၤန့ၢ်က့ၤ မ့တမ့ၢ် ထံၣ်က့ၤအီၤလီၤ. မ့ၢ်မၤမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်န့ၣ်ကမၤထီၣ်အိၣ်ထီၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဖးဝဲလၢတၢ်လူၤပှၤအဂီၢ်တခါကမၤန့ၢ်တၢ်မံၤလၢ်လီၤတၢ်လီၤ.

မ့ၢ်ဖျါထီၣ်လၢ “ဇူလီၢ်ခိၣ်လၢ” န့ၣ်တၢ်တကြၢၤဆိဟံၣ်ဆိယီၤဘၣ်အယိကဘၣ်မၤသံကဒီးဆိအဂၤတဘျုးဒီးကံၤကဒီးဆိယံၣ်ဖဲမကၢ်အသိးလီၤ. ဖဲအမၤဝဲခံၣ်တဘျီမ့ၢ်ထံၣ်ကဒီးဝဲဇူလီၢ်ခိၣ်လၢန့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဝဲလၢမ့ၢ်တၢ်အစၢလၢအဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်လီၤမၤန့ၣ်တမၤန့ၢ်က့ၤဝဲ, မ့ၢ်ဆူးက့ၤဆါဘီကူးစါဝဲတန့ၢ်ဒီးန့ၣ်ဝဲဒ်တၢ်ဒူးအီၤအသိးဘၣ်ဆၣ်တၢ်လၢအကမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်ကျဲလၢခံကတၢ်တဘီန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကံၤစုကွဲကလၢန့ၣ်လီၤ.

သွဲၣ်လးတၢ်ဖး – ပှၤကညီသုၣ်သွဲၣ်လးဒီးဖးတၢ်ဖးတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. လၢညါန့ၣ်အဝဲသွဲၣ်သးပှၤနီၣ်လံာ်လၢယွၤဒိၣ်ဟ့ၣ်အီၤဒီးဟံးလီၤဝဲလၢသွဲၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ဖိခိၣ်ဒီးဂုၢ်ကျဲးစးမၤဒၣ်အခုးအသံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအမၤခုးမၤသံၣ်ဝံၤအတၢ်မၤလၢအဂၤတဖှ်အါကဒီးအယိအဝဲသးပှၤနီၣ်ကဒီးအလံာ်တဘျုးလီၤ.

ဖဲအဂီၢ်ခုးဆါကတီၢ်ယိဝဲခုးဒီးတလီၢ်ဒီးသွဲၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ဒီးလံာ်တဖှ်ပၣ်ထွဲဝဲလၢမ့ၢ်အူပူၣ်အယိဖဲအလဲၤကွၢ်ကဒါက့ၤဝဲန့ၣ်ထံၣ်က့ၤဝဲထဲသွဲၣ်လးတဖှ်လီၤ. အယိဒူးဝဲလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖှ်လဲၤတုၤဝဲလၢသွဲၣ်လးအပူၤအယိစးထီၣ်ဖးကွၢ်ဒူးကွၢ်တၢ်လၢသွဲၣ်လးန့ၣ်လီၤ.

ပှၤလၢအဲၣ်ဒီးဒူးတၢ်ဖးဘၣ်လဲၤဟ့ၣ်ဝဲပှၤဖးတၢ်ဒီးသဘျုးတယါ မ့တမ့ၢ် ကသံၣ်ညါသူးတအီၤန့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်တဲဘၣ်ဝဲပှၤဖးတၢ်ဖိလၢအဲၣ်ဒီးသံကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်မနုၤလဲၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပှၤဖးတၢ်မၤအလဲၤဟံးန့ၢ်ဝဲသွဲၣ်လးကဆိသၢလိၣ်လီၤ. သွဲၣ်လးဝဲန့ၣ်တဘၣ်မ့ၢ်သွဲၣ်လးလၢအအိၣ်တခါယီၤဒီးတၢ်ဟံးလီၤမ့ၢ်သပၤ, ကသုၣ်သပၤအလီၢ်

ဘၣ်. ဖဲပုဂံဖွားတဖန်မၤန့ၣ်သွၣ်လးသၤလိၣ်ဒီးအဝဲဟံးထီၣ်ဝၣ်တက့ၤဒီးစးထီၣ်ဖးဝဲလီၤ. ဝံၤအဝဲစးထီၣ်တၢ်ယုဝဲသွၣ်လးလၢဝၣ်ဘိအလီၤလၢအဒိၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲအတၢ်ဒိၣ်ယီၤဝဲတုၤဆူဝၣ်ဘိအကတၢ်န့ၣ်ဘၣ်စးထီၣ်တြုၣ်သံကွံာ်ကဒီးဖဲတၢ်အတၢ်ခံဘိတဘျီန့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်မၤဝဲဒီးသွၣ်လးသၤလိၣ်တိတိတုၤကွဲးတၢ်ဝဲအဒိၣ်ယီၤတုၤအကတၢ်ဒီးတြုၣ်သံကွံာ်ဝဲအတၢ်ခံတၢ်တဘျီန့ၣ်လီၤ. ဖဲအတြုၣ်သံဝံၤအလီၤခံတၢ်လၢဘၣ်တြုၣ်သံလၢခံကတၢ်လၢဝၣ်ခိၣ်စးန့ၣ်မ့ၢ်အဒိၣ်တၢ်နီၣ်ဂံၢ်ဆိကူခါနီၣ်ဂံၢ်ဆိကူခါန့ၣ်လီၤ.

လၢသၤဘျီအကျါမ့ၢ်အိၣ်တၢ်နီၣ်ဂံၢ်ဆိကူသၤဘျီလၢဝဲဝၣ်အစးနီၣ်မ့ၢ်တၢ်အစၢလၢအဂ့ၤလီၤ. မ့ၢ်နီၣ် ဂံၢ်ဆိကူခံဘျီဒီးနီၣ်ဂံၢ်ဆိကူတဘျီန့ၣ်ဂ့ၤဖဲအကြး, နီၣ်ဂံၢ်ဆိကူတဘျီဒီးနီၣ်ဂံၢ်ဆိကူခံဘျီန့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီးမ့ၢ်လီၤနီၣ်ဂံၢ်ဆိကူသၤဘျီန့ၣ်မ့ၢ်အအၢကတၢ်, အနးကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

နီၣ်ဂံၢ်ဆိကူ	နီၣ်ဂံၢ်ဆိကူ	
၃ ဘျီ	-	အဂ့ၤကတၢ်
၂ ဘျီ	၁ ဘျီ	ဂ့ၤဖဲအကြး
၁ ဘျီ	၂ ဘျီ	တဂ့ၤ
-	၃ ဘျီ	အနးကတၢ်, အအၢကတၢ်

ဆုၤယုတၢ်ဖွး - ပုၤလၢအဲၣ်ဒီးမၤပုၤကွၢ်အတၢ်ဖးတဂၤကဘၣ်ဟ့ၣ်ပုၤဖွားတဖန်လၢသဘျုၣ်တယါန့ၣ်လီၤ. ဒီးကဘၣ်တဝဲအဲၣ်ဒီးဖွးမနုၤအဂ့ၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပုၤဖွားတဖန်ကဟံးထီၣ်ဆုၤယုဖးထီတဘျီဒီးကမၤဝဲပုၤဟဲဒီးအသးပျံၤကွၢ်ဆုၤယုဒီးအစုသၤပျံၤဒီးကဘၣ်ဘျီကံၢ်ကွံာ်ဝဲအဂၤတဖန်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်ပုၤဖွားတဖန်စိၣ်ထီၣ်ဆုၤယုသၤဘျီဒီးယုတၢ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဖးလၢအဘၣ်လီၤ. ဝံၤအဝဲကဘၣ်စးထီၣ်ဘိကံၢ်ဝဲဆုၤတကူၣ်တကူၣ်တုၤအလၢာ်တစုန့ၣ်

ကညီဖိတဖၣ်အတၢ်ဘျၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်

လီၤ. ဝံၤကဘၣ်ဂံၢ်ကွၢ်ဆိယံခံဘိတဆိဒီးအတၢ်စံးဆၢန့ၣ်ဆုၤယုကအိၣ်တၢ်တကူၣ် မ့တမ့ၢ် တအိၣ်တၢ်နီတကူၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤနကဘၣ်မၤကွၢ်ကဒွးဆုၤယုအသိခံ ဘိဒီးဂံၢ်ကွၢ်န့ၣ်အသိဒီးယုကွၢ်တၢ်အစၢန့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်မၤဝဲဒ်သိးအံၤတုၤအပွဲၤ ထီၣ်သၢဘျီဒီးကမၤန့ၢ်ကွၢ်ဝဲတၢ်ဖးအစၢန့ၣ်လီၤ.

လၢသၢဘျီအကျါအဆုၤယုမ့ၢ်အိၣ်တၢ် ၃ ဘျီန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲအဂ့ၤကတၢ်လီၤ. မ့ၢ်အိၣ်တၢ် ခံဘျီန့ၣ်ဂ့ၤဝဲအကြးဒီးသၢဘျီအကျါမ့ၢ်တအိၣ်တၢ်နီတဘျီဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အနးကတၢ်, အအၢကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

အိၣ်တၢ်	တအိၣ်တၢ်	
၃ ဘျီ	-	အဂ့ၤကတၢ်
၂ ဘျီ	၁ ဘျီ	ဂ့ၤဝဲအကြး
၁ ဘျီ	၂ ဘျီ	တဂ့ၤ
-	၃ ဘျီ	အအၢကတၢ်, အနးကတၢ်

တၢ်တဲဝဲလၢဆုၤယုအတၢ်ဒွးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအလီၤမၤန့ၣ်နကမၤန့ၢ် ကွၢ်တမၤန့ၢ်ကွၢ်, ပှၤလၢအဆါကွၢ်ကူၤစါဘျါတဘျါ, ပှၤလီၤမၤပှၤဟးလၢအယံၤ တဖၣ်ဟဲကွၢ်တဟဲကွၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်လၢ်အတၢ်ဖး - ပှၤလၢအဲၣ်ဒီးဒွးတၢ်ဖးတဂၤကဘၣ်လဲၤဒီးန့ၢ်ပှၤဒွးတၢ်တဂၤ လၢပန့ၣ်လၢ်တဘျၣ်လီၤ. အဒိ, ပှၤမ့ၢ်ကနီၤမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်ယးအတၢ် အိၣ်မူခါဆူညါကဆိဟံၣ်ဆိယီအဂီၢ်န့ၣ်ကဘၣ်လဲၤဒီးန့ၢ်ပန့ၣ်လၢ်တဘျၣ်ဒီးဟ့ၣ် လီၤဝဲဆူပှၤဖးတၢ်ဖးအစုပှၤလီၤ. ဖဲအဝဲဟ့ၣ်လီၤပန့ၣ်လၢ်အခါပန့ၣ်လၢ်အစိးနါ မ့ၢ်လီၤလီၤအသးဆူမ့ၢ်ထီၣ်တခီန့ၣ်ကဖျိဘၣ်အသးဒီးပှၤလၢမ့ၢ်ထီၣ်တခီန့ၣ်လီၤ.

ကဘၣ်ဖိၣ်ကွၢ်ပန့ၣ်လၢ်လၢအမဲၢ်ခံဒီးဒိကွၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွၢ်နီၤဖးအီၤသၢက လုၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်အခါၣ်သးအဘိယံလၢအခါၣ်သးဒီးနီၤဖးလီၤဝဲအစုၣ်, အထွဲဒီး

အဖီခိၣ်ဆူအဖီလၢသၢကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲသ့ၣ်လၢအဖီခိၣ်တၢ်ယၢ်မ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်ဟံၣ်
ခွါလၢနန့ၢ်အီၤတဂၤန့ၣ်လၢအမဲာ်သၣ်အဖီခိၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်, မဲာ်, အဒီးဘီၣ်
တခါခါန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အိၣ်လၢသ့ၣ်လၢအစ့ၣ်တခါန့ၣ်အခိပညီမ့ၢ်ဝဲတၢ်ပနီၣ်ကအိၣ်
လၢအမဲာ်သၣ်လၢအစ့ၣ်တခါဒီးမ့ၢ်အိၣ်လၢအထွဲတခါန့ၣ်ကအိၣ်လၢအမဲာ်သၣ်လၢ
အထွဲတခါန့ၣ်လီၤ. ဖဲပန့ၣ် လၢအခိၣ်စိးမ့ၢ်တကံၤန့ၣ်ဟံၣ်ခွါအံၤအခိၣ်ကတကံၤလီၤ.
လၢအခါၣ်သးဒီးအဖီလၢအဆိသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီးဂ့ၤတဂ့ၤကဒူးကွၢ်ဝဲလၢသ့ၣ်လၢ
အတၢ်အိၣ်ဖျါအဖီခိၣ်လီၤ.

ပန့ၣ်လၢမ့ၢ်အိၣ်ထီထီဒီးဘျုးဘျုးဖိန့ၣ်ပုၤဖိၣ်သၣ်ခွါဝဲန့ၣ်ဒိၣ်တၢ်ကဂ့ၤလီၤ. မ့ၢ်ဘျုး
ဖဲအကြးန့ၣ်ဒိၣ်တၢ်ကဂ့ၤဖဲအကြးလီၤ. သ့ၣ်လၢအမဲာ်မ့ၢ်အိၣ်သွဲးကဖဲန့ၣ်ဟံၣ်ခွါ
အံၤဒိၣ်တၢ်ကလၢ်အါလီၤ.

သ့ၣ်လၢအခိၣ်စိးတုၤအမဲာ်ခဲန့ၣ်တၢ်ယၢ်မ့ၢ်တအိၣ်, အပူၤမ့ၢ်တအိၣ်, မ့ၢ်အိၣ်လၢ
ဟ့ၣ်န့ၣ်အသးကထီလီၤ. တၢ်ယၢ်မ့ၢ်အိၣ်သ့ၣ်လၢအဘိယံတတံၤန့ၣ်အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်
အိၣ်ချတဂ့ၤဘၣ်. ဖဲသ့ၣ်လၢအဘိယံခဲလၢ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအဘိယံပြီဖိအယဲၤတ
ဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ယုယုန့ၣ်ပုၤတဂၤဝဲန့ၣ်အသးကဂ့ၤလီၤ. သ့ၣ်လၢအယဲၤလၢအအိၣ်
လၢအဘိယံတခါတကပၤစုာ်စုာ်တဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဖျါကဆွဲကဆီန့ၣ်ကကဲဒိၣ်ဒီးက
အိၣ်ဒီးအလီၢ်အလၢလၢအထီလီၤ. မ့ၢ်တကဆွဲကဆီဘၣ်န့ၣ်သးပုၤထီၣ်န့ၣ်အဘျီ
အတီၢ်တဂ့ၤဘၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကဆွဲကဆီဒီးအယဲၤဖိတဖၣ်မ့ၢ်ဘံဘူလီၢ်အသးန့ၣ်မၤ
အိၣ်မၤအိၣ်တၢ်ကထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

နကဘၣ်ဟ့ၣ်ပုၤဒူးသ့ၣ်လၢတၢ်ဖးလၢသဘျုၣ်တယါဒီးကသံၣ်တမီန့ၣ်လီၤ. အဝဲ
သ့ၣ်တညီန့ၣ်တုၤလီၢ်တၢ်ဟ့ၣ်အဂၤတဖၣ်ဘၣ်. အခိပညီအဝဲသ့ၣ်တဟံးန့ၣ်တၢ်အ
ပူၤလၢအဒူးတၢ်အဂီၢ်ဘၣ်. လၢခဲလၢလၢပုၤမ့ၢ်ဟ့ၣ်အီၤဒ်တၢ်သးအိၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်
မးဟံးန့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်ပၢၣ်မ့ၢ်ဟါမၢ်တခါမၤအဝဲအကစၢ်ဒီးန့ၣ်ပၣ်လၢၣ်ဒီးဟဲစိၣ်ဝဲဝဲၤကဘၣ်မၤနီၣ်ယၢ်ဝဲမ့ၢ်အလၢၣ်ခိၣ်ထိးယၢ်အခိၣ်ဖဲလဲၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်လၢၣ်မ့ၢ်ယၢ်လၢမ့ၢ်န့ၣ်တကပၤဒီးတၢ်န့ၣ်လၢကျိၣ် မ့တမ့ၢ် ပၢၣ်ကအိၣ်လၢမ့ၢ်န့ၣ်တကပၤ, သ့ၣ်လၢၣ်မ့ၢ်ကဆဲးကဆိဒီးတၢ်ဖိယၢ်အိၣ်အလီၢ်မ့ၢ်တအိၣ်န့ၣ်အိၣ်မူဒီးကစိဒီး, သ့ၣ်လၢၣ်အပျီၣ်ယံးဒီးအမဲၣ်သၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်တၢ်လဲၤစိၣ်ကွၢ်အီၤဆူသဝီအဂၤတဖျၢၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်, သ့ၣ်လၢၣ်အခိၣ်စိးမ့ၢ်အိၣ်လၢလူၤကတုၤန့ၣ်အိၣ်ဖဲတယံၤတဘျးဒီးသ့ၣ်လၢၣ်အယဲၤတဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဘံဘူဖျါဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်ကကွၢ်ထံၣ်ကွၢ်ဝဲအကျိၣ်ပၢၣ်လီၤ. သ့ၣ်လၢၣ်အယဲၤတဖၣ်မ့ၢ်တဖျါဂ့ၤဂ့ၤတခါအခိပညီမ့ၢ်ဝဲတမၤန့ၢ်ကွၢ်လၢၤအတၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

သံးအတၢ်ဖး - တၢ်သူသံးအတၢ်ဖးထဲဒၣ်မ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တၢ်မၤအိၣ်မၤအီၤအဂ့ၢ်တဖၣ်စါလီၤ. ပှၤလၢအဲၣ်ဒီးဖးတၢ်ဖးတဂၤကဘၣ်လဲၤပှၤဝဲသံးတပလီလီၤ. ပှၤဖးတၢ်ဖိကဘၣ်ထၢန့ၣ်လီၤဝဲသံးဆူထံးဖိတဖျၢၣ်အပူၤဒီးသံးအမဲၣ်ဖးခိၣ်ကဘၣ်အိၣ်ယူယီၣ်ဒီၣ်လီၤ. ဖဲသံးအမဲၣ်ဖးခိၣ်လၢခွးပူၤမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဒီးသိအသဘဲဖိတစဲးတမ့ၢ်န့ၣ်အတၢ်မၤအိၣ်မၤအီၤမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်ကဂ့ၤဖဲအကြးလီၤ. သံးအမဲၣ်ဖးခိၣ်ဒီတဘျးအလီၤမ့ၢ်အိၣ်ထဲသိအသဘဲတခါအမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဝံၤအလီၢ်ခံအဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢၣ်သံးဝံၤလူန့ၣ်ကဒီးသံးအကတၢ်တခွးလၢလီၤခိဖိအပူၤလီၤ. လၢလီၤခိပူၤတၢ်ကမ့ၢ်မ့ၢ်အါန့ၣ်မၤအိၣ်တၢ်ကထီၣ်ဒီးစုကဟဲန့ၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လီၤ. တၢ်ကမ့ၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဖဲအကြးန့ၣ်မၤအိၣ်တၢ်ကန့ၢ်ဖဲအကြးဒီးတၢ်ကမ့ၢ်မ့ၢ်တအိၣ်နီတစဲးန့ၣ်မၤအိၣ်မၤအီၤတၢ်တကဲထီၣ်ကဲထီဘၣ်.

စုမ့ၢ်တၢ်ဖး - ပှၤလၢအဖးစုမ့ၢ်တၢ်ဖးန့ၣ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်အါၣ်လီၤသးမ့ၢ်မ့ၢ်နီၢ်နီၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်ဒၣ်ထဲသဘျၢၣ်တယါဒီးကသံၣ်တမိလၢပှၤဟဲဖးတၢ်ဖိအအိၣ်လီၤ. တဘၣ်ဟံးန့ၢ်ဝဲအါန့ၢ်အဝဲန့ၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဟံးန့ၢ်ဝဲအါန့ၢ်အဝဲန့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢလၢခံအဖးတၢ်ဒွးတၢ်တဘၣ်လၢၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဒွးတၢ်ဒွးဝံၤအလီၢ်ခံ, အတၢ်ဒွးမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးပှၤမ့ၢ်ဟ့ၣ်ဆၢအီၤတၢ်သးအိၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်မးဟံးန့ၢ်ဝဲသ့လီၤ.

စုမ္မာတီးတီးနဲ့ညီနီတီးမၤအီၤဖဲတီးဖိတီးလံၤလီၤမၤ, အိၣ်ဒီးတီးလဲၤတီးကွၤဒီးတီး
ပွၤတီးဆါတီးအဂီၢ်အခါလီၤ. စုမ္မာယံၣ်ဘိအကျါတဘိစုၣ်စုၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအတီးဖးဒၣ်
ဝဲစုၣ်စုၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ကဖးတီးဖးလံၤဒီးတီးကဘၣ်စးထီၣ်ရူးတီးအူတီးသမူစးထီၣ်လၢ
စုမ္မာကျါတုၤဆူမုၢ်ဆၣ်အဂီၢ်ဒီးဂံၢ်ဝဲအစုမ္မာတဘိဘၣ်တဘိ, ဂံၢ်ဝံၤဂံၢ်ကွၤဝဲတုၤအ
ဖးတီးသမူဝံၤတစုလီၤ. ဖဲအသမူတီးဝံၤအခါအစုလၢတီးသမူပတုၣ်တဘိန့ၣ်မ့ၢ်
ဝဲအတီးဖးလၢပွၤဝဲန့ၣ်အဂီၢ်အယိကဘၣ်ဖးန့ၣ်ဝဲတီးဖးဒီးအတီးနီၣ်ဟံၣ်ဝဲလၢစုမ္မာတဘိ
ဝဲန့ၣ်အဂီၢ်လီၤ. တီးဖးလၢစုမ္မာယံၣ်ဘိအဂီၢ်မ့ၢ်ဒ်လၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

တီးဖးလၢတီးဖိတီးလံၤအဂီၢ်

စုမ္မာကျါ (မ့) စုမ္မာဒိၣ်	-	ကထံၣ်ကွၤ, ကမၤန့ၢ်ကွၤ
စုမ္မာယုၣ် (မ့) စုန့ၣ်	-	ကနံၤဟူအဂီၢ်, တမၤန့ၢ်
စုမ္မာတိ (မ့) စုမ္မာတၢ်	-	တနံၤဟူအဂီၢ်, မၤန့ၢ်
စုမ္မာဒီး	-	ကနံၤဟူအဂီၢ်, ကမၤန့ၢ်ကွၤ
စုမ္မာဆၣ်	-	အိၣ်ဖဲအကပိၣ်ကပၤ

တီးဖးလၢတီးလဲၤတီးကွၤအဂီၢ်

စုမ္မာကျါ	-	ကဟဲကွၤတုၤချူချူ
စုယုၣ်	-	ကယံၣ်တစိၣ်တလီၢ်
စုမ္မာတိ	-	ကထံၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲ, ကယံၣ်
စုမ္မာဒီး	-	တၢ်ကိၢ်အလီၢ်တအိၣ်
စုမ္မာဆၣ်	-	ကဟဲကွၤတုၤဂ့ၤဂ့ၤလီၤ

တီးဆါတီးပွၤတီးဖး

စုမ္မာကျါ	-	အဘျူးအိၣ်
စုမ္မာယုၣ်	-	တၢ်ကလိအိၣ်အီၤ
စုမ္မာတိ	-	ကယၣ်

ကညီဖိတဖုၣ်အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်

- စုမုၢ်ဒီး - အဘျူးကအိၣ်တစးတမ့း
- စုမုၢ်ဆၣ် - အဘျူးတအိၣ်

ပကဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်သမူလၢအဖးဝဲလၢအဖးတၢ်ဖးလၢတၢ်လီၤမၤအဂီၢ်လၢလၢအသီးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဂံၢ်အစုမုၢ်တခီၣ်ဖးတၢ်တခီၣ်လီၤ.

“ကဲၤ - ဖိဒိၣ်ခွါတဂၤမနုၤကၢၢ်အကျိၢ်ဖါတဖုၣ်လီၤမၤဝဲလီၤ. မ့ၢ်ဘၣ်ကထံၣ်န့ၣ်က့ၤဒါ. မ့ၣ်ထံၣ်က့ၤဒီးမၤအလီၤဘၣ်လၢယစုလၢယယုၣ်ထီၣ်တဘိဘိအလီၤအံၤတက့ၢ်.”

လၢတၢ်ဖးလၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤဒီးတၢ်ဆါတၢ်ပှၤအဂီၢ်စ့ၢ်ကီးကဘၣ်ဖးန့ၢ်တၢ်သမူလၢအလီၤကၢၢ်အံၤတကလုာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတနီၤသ့ၣ်ဒီးဒီးဒိၣ်စုမုၢ်တၢ်ဖးတုၤမုၢ်မဆါတနံၤအံၤလီၤ. ပှၤလၢအဒူးဘၣ်ဒီးဖးဘၣ်တ့ၢ်ဝဲတနီၤတဲဝဲတၢ်ဒူးတခါအံၤဘၣ်ဝဲဖဲအကြးကစီၣ်လီၤ.